

STRUČNÝ DEJEPIS
SLOBODNÉHO MESTA
ŽILINY.

NA ZÁKLADE LISTÍN MESTSKÉHO ARCHIVU

VYPRACOVAL

ALEXANDER LOMBARDINI.

TURČ. SV. MARTIN.

Tlačou knihtlač.-účastin. spolku. — Nákladom spisovateľovým.

1874.

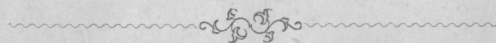

STRUČNÝ DEJEPIS
SLOBODNÉHO MESTA
ŽILINY.

NA ZÁKLADE LISTÍN MESTSKÉHO ARCHIVU

VYPRACOVAL

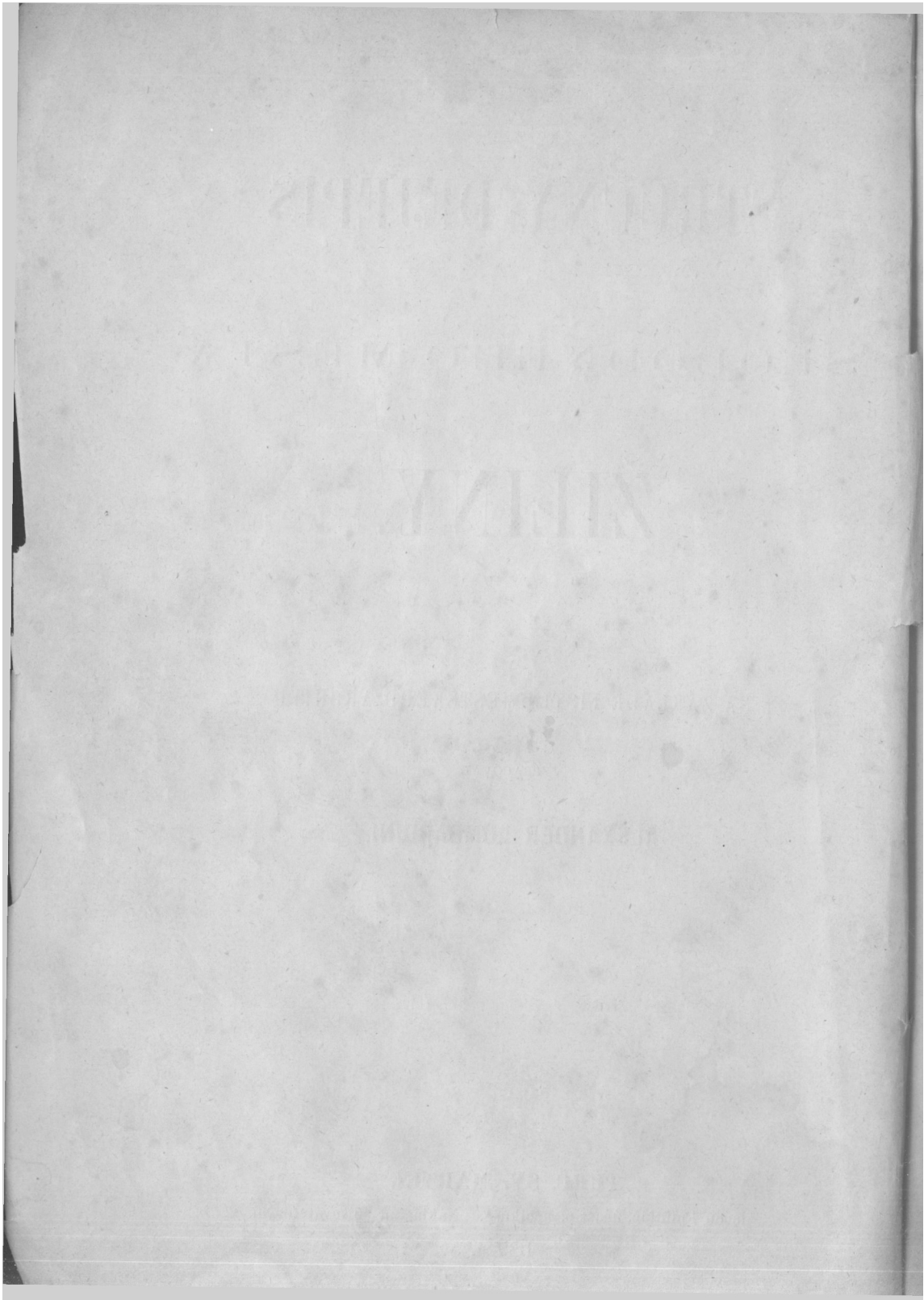
ALEXANDER LOMBARDINI.

TURČ. SV. MARTIN.

Tlačou kníhtlač.-účastin. spolku. — Nákladom spisovateľovým.

1874.

Vysokoctenému Pánu

Pánu

JOZEFOVI VITOLAYMU,

bývalému snemovnému vyslancovi okolia Žilinsko-Rajeckého

a

priateľovi mesta Žiliny

venuje

spisovateľ.

Yhteiskunta

1918

Yhteiskunta

Yhteiskunta

Yhteiskunta

1918

Yhteiskunta

Predmluva.

Môj cieľ pri písaní tohoto dielka nebol ten, aby som hádam dejepis jedného horňo-uhorského mesta, poprepletaný rozličnými romantickými frasami, podal ct. čitateľstvu, a tak ho chcel hádam zabávať; — môj cieľ je celkom iný.

Mesto Žilina, ktoré za dávnych časov dosť veľký zástoj hralo v dejepise Uhorska, ktoré skoro ani jeden pohyb, nepokoj neobišiel, je samo v sebe hodné, aby aj ct. čitateľstvo vedelo, že ono kedysi viac kvitlo, jako teraz, a že medzi inými mestami aj ono zaujalo jedno znamenitejšie miesto.

Môj cieľ je teda v knižočke tejto udalosti mesta Žiliny v chronologickom poriadku udať tak, jako sa ony v listinách mestského archivu sem i tam potratené, naznačené nachádzajú, aby, takto sosbierané, jeden celok tvorily.

Dejepis Žiliny som podelil na dve záhľavia, a síce prvé záhľavie obsahuje v sebe udalosti mesta, kde sa vždy odvolávam na listiny. Preto som aj tie listiny, ktoré sa vzťahujú na volaktorú udalosť, jako príponu k dejepisu tomuto priložil. Druhé záhľavie rozpráva o udalostiach náboženstva. Za záhľavím týmto nasleduje dodatok, ktorý udáva v chronologickom poriadku menoslov mestských predstavených od 13. storočia až po naše časy.

Čo som napísal, hovorím, neobsahuje v sebe ničो zábavného, ale myslím, že aj len toto suché naznačenie udalostí každého priateľa historie vlasti našej bude zabávať; — a tak prosím ct. čitateľstvo, dielko toto chatrné laskave prijať, a jak by som bol kde v reči chybil, mne laskave prepáčiť.

V Žiline, roku 1874 v mesiaci februári.

Alexander Lombardini.

I.

Dejiny mesta.

Žilina sa prvýraz v diplomatoch pod II. Andrejom ¹²⁰⁵⁻³⁵ spomína jako *Sylna*, jako ju aj IV. Bela, I. Karol, I. Ludvík, Maria a Žigmund menujú. Potom sa spomína jako *Zelena*, maďarsky *Zöldvár*, tak aj *Selina*, *Sélina*. Odtiaľto spisovateľmi *Selna* a *Solna*. Žilinci sami seba menovali po latinsky *Selinenses* a svoje mesto *Civitate Silinensem*, a po slovensky *Žilina* a *Žilinci*.

L. Stárek Varincov z vandalskej národnosti odvodzuje, ktorí pri hlave Vistuly bydleli; od nich aj *terra Varniensis*, teraz *Varnensis*, odvodzuje. Tak zas od Silingov, dľa Dithmara, v Sliezsku jazero *Silnenské* a *urbs Silnensis* lebo *Silniensis*, ktorého obyvatelia sú *Silinci*. Mnohí aj Gajdlančanov za pozostatky Vandalov držia.

Žilinci po čas I. Marie pravoty doliny považsko-bystrickej a turčanskej súdili a appellovali, jako to privilegialné listiny Marie svedčia, na Tešín.

Ktorého roku Uhri tieto strany zaujali, je nevedomé. Dľa Anonyma Borsu hranice vyznačil a síce: vrchy Tatry, vrchy zvolenské a riekú Moravu. Prešiel hranicou od Tatry cez zvolenské vrchy, Fačkov, Zverepcz, Pucho na Brodno lebo Brodo, ktoré Anonym *Borona* píše, a tak mohol žilinskú dolinu k Uhorsku pridať.

Venceslav pótvrdil Mateja z Chák vo všetkých majetkoch, ktorými jeho otec vládnu. Vtedy aj *Sylna* padla, jak nie prv, do rúk Mateja jako zem lebo obec, a z jeho rúk r. 1321 vyšla jako mesto. Solna sa stále pridržala Mateja. Preto aj Ján, nitranský biskup, medzi inými kastellánmi, s Ondrejom de Lithva exkomunikoval aj Jána, kastellána žilinského (*Zöldvár et Zelena*). Tento Ján sa inde *Joannes de Krasznó* menuje. Krásno bola dotatia *scultetiae* lebo *advocatie* žilinskej, ktorú potom Ján so synom Dominikom následkom daru od Ludvíka *Strázse* predal *Nicolausovi*, synovi *Nicolaia*, syna *Oddoar*, ktorý tak bol za *advocatusa* žilinského spravený.

Obsah výsadnej listiny Karolovej vidz pod 1. č.

Král I. Ludvík po smrti otca sa Žilincom viac vďačil. Tak Dominikovi Hlavka, synovi spomenutého advokáta žilinského Jána de Krasznó, darúva *Streche* (Strazsa) v trencanskej stolici, a jeho nástupcom, jako to listina pod 2. č. svedčí.

Dominik tento s otcom Jánom, dostanúc tento dar, r. 1352 sculetetiú žilinskú s majetkom Krásno a príslušnosťami predal Nicolausovi, synovi Nicolaia, syna Oddoar. Tento tak žilinským advokátom zostal.

Tento Nicolaus bol aj majiteľ Závodia. R. 1362 na deň Filipa a Jakuba, následkom rozkazu I. Ludvíka, vydaného v Budíne feria 5a. post Domminicam oculi, — Nikolaus Judex čili Advocatus, ináč Vojt (Vogt) v Krasne kráľovským človekom Nicolausom de Hotthóso (Kotessó) a nábožným bratom Nicolausom Diaconom bol do konventu B. Ipolyta M. de Zoboria, privedený.

Že majetek Korská hraničil so Žilinou, vysvitá z listiny pod č. 3.

R. 1357 5to. Calendas Novembris, král Ludvík Žilincom dáva výsadu jarmakov. Obsah listiny vidz pod č. 4.

R. 1358 v deň po sviatku Filipa a Jakuba vysielajú Žilinci ku konventu turčianskemu Henrika, syna Rephentich, iurata, a Welphstarda, notára, pre poistenie, aby prepísali jak výsady Karola z r. 1321, tak od Ludvíka výsadu jarmakov. Odtiaľto šli do Vyšehradu, kde od Judexa Curiae prosili vyhlásenie slobôd jarmočných. Obsah tohoto vyhlásenia je pod č. 5.

Dla listiny pod č. 6. Žilinec Hayn kupuje Varinské sudcovstvo.

Túto kúpu král Ludvík r. 1363 decimo Cal. Aprilis potvrdil, jako to listina pod č. 7. svedčí.

Žilinci museli jak od Judexa Curiae, tak aj od kráľovského kastelána, v Žiline sídliaceho, mnoho znášať. Preto vyslali z lóna 4 mešťanov do Vyšehradu, aby u kráľa obranu prosili. Ludvík, vyslyšiac jejich záobu, vydal rozkaz pod č. 8. tu pridany.

Žilinci od Ludvíka ešte aj iné výsady obdržali, ktoré mestu Krupine predložili, aby o týchto vysvedčenie dostali. To vysvedčenie znie pod č. 9.

Žilinci od pamäti užívali tešínske zákony. Král Ludvík to zakázal, a predniesol Žiline, aby si zákony niektorého vnútorného mesta osvojila. Tak si Žilina zákony Krupiny privlastnila. To svedčí listina pod č. 10.

Žilinci teraz mysleli o odpísaní magdeburgského práva r. 1378 rukou Nicolausa Telutona. Toto právo dokončil Lautrecht r. 1378 prvú nedelu po sviatku 11000 panen. Dobře zachované sa chová v žilinskom archive. Celé dielo sa delí na právo brehové (ius orale), feudálne a baňské. Jestvuje aj slovenský preklad, Venceslavom de Kromjerziz r. 1473 pod iudicatom lebo advokátstvom Woyta Venceslava Pongráca. Slepé strany sú transactiami rozličných rokov naplnené. Obsahuje teda táto

kniha najstarší protokol (Stadtbuch), kde sú transactie z r. 1403 k najdeniu. Právo toto je odpis Codexu z r. 1254. Transactie po rok 1429 sú nemecky a z čiastky latinsky písané. Od tohoto roku do 1441 sa nič nenachádza. V tom roku jestvuje latinská actia; nasleduje rok 1453, potom 1460, potom 1468; od ktorého roku sú všetky slovensky písané, málo latinsky. Od r. 1482 spisovateľ užíva arabské čísla.

Baňské právo sa počína slovami: „Wir Hans Graff von der Rodena und die geschvornen,“ atď., mit hoher König Stephan gewalt.

Kniha táto drží žilinských obyvateľov za Nemcov, tak aj výsadné listiny I. Ludvíka, dané žilinským mešťanom a více Slovákom r. 1381. Obsah vidz pod č. 11.

Nasledujúceho roku zas žalovali Žilinci u kráľa, a poslali k nemu, baviacemu sa vtedy v Zvolene, vyslancov, aby ho vo svojich slobodách informovali.

O tomto jestvujúcu starú odpísanú listinu vidz pod č. 12.

Maria na počiatku svojho panovania Nedeczu darúva Ladislavovi, Petrovi a Jánovi. Listina je pod č. 13.

Potom Maria dáva Nedeczkovcom horu Vadicsó in Comitatu Zilinnensis, v ktorej ich kráľ Žigmund r. 1384 na deň sv. Bricia potvrdil v Budíne. Z toho vidieť, že Žilina bola pevnosť a že jestvovala žilinská stolica.

Maria potvrdzuje Žilincov vo výsadách a nové im udeluje. Listinu vidz pod č. 14.

Tieto slobody Nicolaus a Stefan, synovia Pausae takto vyhlasujú (č. 15).

R. 1397 Žilinci vysielajú svojho Judexa Jána s Petrom Guttlerom a Janom Schoitrom k Žigmundovi do Trnavy, aby jejich výsady potvrdil. Zadosť učinil Žigmund pridie Calendas mensis Augusti. — 4 dní ale predtým Žilincov od platenia triciatkov oslobodil, čo r. 1401 na deň Epiphaniae potvrdil. Obsah vidz pod č. 16.

R. 1405 Žigmund práva a výsady Krupiny Žiline udeliac, túto na kráľovské mesto vyvýšil. To vysvitá z diplomu pod č. 17.

Toho roku 17. Calendas Maii, jako pre inšie mestá, tak aj pre Žilinu bol diplom toho roku pergamentový poslaný, ktorý sa po teraz v archive chová.

Žilina svoje mestské slobody pod Zápoľom utratila.

Žilinci teraz následkom kráľovského príkazu opevnili mesto, čoho stopy ešte aj teraz vidieť.

Rychtár a obyvatelia majetku Ovčarského, patriaci k zámku Hričov, prosia Stibora, aby obnovil hranice, lebo že jejich zeme zaujíma Žilina a iné susedné majetky. Metacia bola ustanovená na deň sv. Bartholomeja

r. 1402, ktorú previedol Benedik Kozsar donatármi r. 1590 Rudolfom kráľom.

Krupina uznáva právo Žiliny, že môže trestať prespolných zločincov. Listinu vidz pod č. 18.

Žilinci, jako to z listín vysvitá, mali dedičného rychtára čili advokáta, proti čomu teraz k Žigmundovi protestovali. Listinu Žigmundovú vidz pod č. 19.

R. 1417 Ján, žilinský iudex, syn Nicolausa, žilinského iudexa čili advocata, chcel byť do otcovského dedictva statuovaný, t. j. do Krásna. Statuovaný bol príkazom Žigmunda feria 3ia. ante festum B. Elizabeth Viduae, skrz Nicolausa de Poruba, kráľovského človeka, a Alberta de Ruthko, notára konventu de Thurócz.

Toho istého roku tento Ján chcel obnoviť hranice Krasna. Metatie byly: potok Malá Rakova, Predmér, Palanna a Bihizma kolo Bezkeđu. Potok Trszcina, Milosó, Szvresinovecz, alias Szurok patak, potok Csaczsza, vrch Radnica, potok Klubina, vrch Istebne, potok Hlboký Potok lebo Blasovecz, vrch Megura, Csernatin, Bisztricza, všetky vrchy po polské hranice a sliezske.

Stiborius darúva na veki Žilincom majetok Stražov. Listinu vidz pod č. 20.

To sa nevie, jako utratili Žilinci Stražov. R. 1418 Abbas de Szkalka poslal Judexa a Juratora zo Zliechova do Žiliny pítat radu.

R. 1419 zomrel posledný dedičný sudca Ján, ktorého substantiu si jeho dve sestry podelily. Hyeronim, vnuk od sestry, dostal Krásno a Závodje, dom a iné k advocatii patričnosti. Po pár rokoch, zdá sa, že konal v Krásne práva dedičného iudexa, po ktorom za 9 rokov len miestorychtári jestvovali.

R. 1421 Stanislav Dersffy dostal od Žigmunda Sztrecsen.

R. 1423 pri žilinskom magistráte predala vdova Jána Thureczkého kotešovskému rychtárovi, Jánovi Molendinatorovi, kotešovskú škultetiu. Z predajnej summy dostal 6 marek farár kostola sv. Lucie za rolu, ktorú Ján Thurecký tomu kostolu ponechal.

R. 1430 Žilinci Petrovi Hruška majetok čili majer pri Váhu ležiaci, za dávna „Lúka“ nazývaný, ktorý mal svoj chotár až po Lúčku a ktorý Žilinci jeho predkom prepustili, znovu dávajú a v majetku ho potvrdzujú.

Tento majer od svojho majiteľa, Petra Hrušky, dostal meno Hruscsina. —

R. 1431 Husiti Žilinu zaujali a ohňom mečom ju pustošili. Od tohoto času neprichádza viac nemecká reč v protokolloch.

R. 1433 Žilinu Táboriti vysitirujú.

Potom boli Žilinci kastellánmi Sztrechena a Óváru prenasledovaní. Preto vyslali z lóna r. 1437 mešťanov do Prahy k Barbore kráľovnej, ktorej Žigmund Žilinu daroval. Táto potom zakázala, aby Žilincov v jejích slobodách hatili. Po smrti Žigmunda Žilinci zas vyslali, po korunovaní Alberta, Andreja Magistra, notára, a Nicolausa Manko do Budína r. 1438 na deň Zvestovania P. Marie, aby jejích slobody potvrdil.

R. 1439 11. júna Albert dal Elizabete Varin, hrad Óvár a Žilinu. Po jeho smrti vypukla občianska vojna, ktorá aj Žiline mnohé nepríjemnosti priniesla. Alžbeta k pomoci vyzvala Jiskru z Brandejsa, ktorý oplavil hornie Uhorsko. Česká kronika o tomto zaznačila: „Téhož leta v Budíne v Uhřích při králi svém Vladislavovi Páni Uherskí zmordovali a stopili s Pankrácem Pánem Uherským více než pět set Čechuov, Němcov, Polákov a Uhrov; a Plevu Čecha z ginimi šesti obesili, pod jích gleitem.“

R. 1449 Ulrik Cillský zaujal Žilinu pre Huňadyho. — Ladislav Huňady oslobodzuje Žilincov od platenia dane (tributum) a mýta (telonium). Listinu vidz pod č. 21.

Žilinci r. 1457 feria 6a. po Vstúpení Páne robili acquisitiu pre svoj kostol. Anna Bezics majer Hruščina, ktorý bol u Martina, syna Polona alebo Polaka, a Mikuláša Noszko založený a ktorý Juraj Bezics za 40 zl. u seba mal, žilinskému kostolu ponechala, s tým, aby z jeho dôchodkov bol jedon kaplán držaný.

Neskorej byly Óvár a Strečno vdovou Huňadyho Pankrácovi nazpät dané. — Ladislav Pankrác býval v Sztrechene, písal sa „de Berench, Sztrecsno et Sz. Miklós.“ — Bol za čas aj žilinským rychtárom. Slováci ho menovali Wenceslavom, o ktorom sa vraví, že Žilincov oslovoval: „Dominus et Rex vester sum.“

R. 1462 v shromaždeniach, koncom aprila držaných, Jiskra s vládou a kráľom počal priateľstvo. Českí vodcovia ale: Thalafusz, Zelenka a Korbél, majitel Bytčianskeho panstva, počatím spoločnosti s Liptovským Komorovským žilinské kraje znepokojovali.

Na verejných cestách nebolo žiadnej istoty. Solihrach za Budetfnom v „Čertovej Horke,“ Baňani v „Biade“ v Strečňanskej hore koristil. Z týchto časov medzi zaujatelmi ciest sa v žilinskom protokolle spomínajú: Csernakovics, K. N. mestský Georgius, syn Michlova, Visocký Waczlavek a Varinský Simon, o ktorom sa hovorí, že Žilincov na verejnej ceste napadal.

R. 1463 v pondelok po sv. Michale Ladislav Pongrác kúpil čiastku advocatie žilinskej od Mateja Manko a jeho syna Martina, ktorý ju od predkov dedil. Druhú čiastku kúpil Pongrác od Sztanko Kremničana a Mateja Vanko Beluščana. — R. 1472 takto bol za žilinského rychtára

spravený. Dlho nerichtároval, lebo r. 1475 prichádza Kotress jako žilinský sudca.

R. 1469 král Matej káže županom a podžupanom trenčanskej stolice a kapitáňom Lythvi a Richo, aby Žilincov v slobodách udržali.

R. 1474 král Matej prešiel cez Žilinu so svojim čiernym vojskom. V máji bol už v Budíne, a tam na Ducha výsady Slynny potvrdil.

R. 1474 29. júla rozkaz dal Ladislavovi Podmanickému, aby sa od Žilincov mýto nevybieralo. Županom a podžupanom kázal, aby túto slobodu Žilincov výhlásili. Král Žilincov od všetkých mimoriadnych Contributií oslobodil na 3 roky.

Po smrti Ladislava Pongrácza administrovali Sztrechen král. kasteláni. Taký bol r. 1475 Juraj Horváth. Tento zaujal majer Hruščinu. — Vyslanci mesta Žiliny, richtári a advokáti majetkov Sztrechen, Lučka, Kraszna, Lyzicze, Gbelan, druhej Lúčky, Vadičov, Tepla (Teplica) jednohlasne vyslovili, že zem Hruščina nikdy k volaktorému zámku, ale ku Žiline patrila, a že jej majiteľ platil vždy mestu. Král Matej r. 1475 feria 3ia. po Božom Tele tomu Jurovi Horváthovi prikázal, aby Hruščinu Žilincom vydal. Ten istý Horváth predca ale Žilincov vs lobodnom lovení a drevobraní hatil a od nich mýto pýtal. Král pravotou touto poveril Pavla Pecka, župana turčanského, ktorý s Blažejom z Podmanína, Štefanom zo Sv. Mikuláša, Jánom Labud zo Stránia, Eliášom zo Súlóva, Žigmundom z Blatna, kastellánom Behel z Blathnicze, Thomášom z Krasnahorky, Jurom Kutnier zo Zavadky a Petrom z Diwiny vypovedal, že Žilinci môžu vo Váhu loviť a zo strečňanských hôr slobodne drevo nosiť.

R. 1477 Blažej z Podmanína zaujal dom Petra Polaka, advocata lebo iudexa žilinského v Žiline, ku ktorému zahrada a rola patrila. Toto r. 1479 lebo predal, lebo daroval Martinovi Litteratovi z Petrovice, ktorý bol toho roku nitranskou kapitulou statuovaný, vzdor protimluve Žilincov. — Pri statutii boli prítomní: Tomáš Majos de Majosfalva, Georgius de Zavadka, Ladislaus Chuchkan, ináč Csicskan, de Rudina, Michael Luchanský, zeman, Elias de Zulo, Gasparus de Baan, nitranský kanovník, Theofilus Turzo, kastellán hradu Lethova, Raphael a Sigismundus de Budethin, Georgius Guzmics de Zavadka, toho syn Ján a Michal de Rudina.

Žilinci ale pri turčanskom konvente protestovali. Dôkazy pýtali od trenčanskej stolice, mestečka k. Nového mesta a Rajca; — ktoré jednohlasne vypovedaly, že tento dom najprv Ladislav Pongrácz, potom Blažej Podmaniczky zaujal, že stojí na mestskom funde a že nepatrí k advocatii. Následkom toho král prikázal trenčanskej stolici z Budína na deň Božieho Tela r. 1479, aby tento dom bol prinavrátený. R. 1480 vdova Blažeja Podmaniczského, Dorota, sa chcela položiť do žilinskej

advocatie a znovu od kráľa Mateja pre seba a syna Wenceslava pýtala dom Polakovský.

Proti tomuto darovaniu Žilinci r. 1481 protestovali. A aby sa už raz od týchto ťažkostí oslobodili, celú Advocatiu s Krasznom, Závodím a domom Ladislava Pongrácza od vdovy Blažeja Podmanického, od jej syna, Wenceslava Podmanického, od Mikuláša a Jána, tiež jej synov z prvého manželstva, za 400 zl. str. kúpili. Túto kúpu kráľ Matej r. 1483 na Trojicu potvrdil.

R. 1497 Žilinci vyslali svojho rychtára, Melchiora Hrabovského, potom Jána Barhal s Vincom Dubeczky, iuratmi a mešťanmi žilinskými, ku kráľovi Vladislavovi do Brna, aby od neho prosili potvrdenie jejich výsad. Roku toho 14. febr. jejich slobody potvrdil. Dňa 18. ale febr. poslal kráľ rozkaz Jánovi a Michalovi Podmanickému, aby od Žilincov mýto nevybierali.

Toho času vystavili Žilinci na Váhu most z veľkého množstva dreva z Dubňa. Juraj Chatna, syn Rafaela, a Gašper Zonek (Szungogh) de Jeszenicza povolali Žilincov k presentie regiae. Váh odobral most. Žilinci ho nechceli vystaviť. Štefan Zápola vyzval Jura de Chatua, aby túto vec vyrovnal so Žilincami. A preto Juraj de Chatna a Gašper Zonek de Jeszeniczo r. 1499 so Žilincami sa počali pojednávať v prítomnosti Rafaela Majthe, Pongrácza de Óvár, Georga Horváth, Nicolaja de Nagy-Jeszen, Stanislava de Zabor, Petra de Nedecze, Sandrina, syna toho Nicolaja de eadem, a Tomáša de Wassanfalva (Bossan); — následkom čoho bola smluva spravená. O dreve niet žiadnej spomienky.

R. 1509 prosili Žilinci od Vladislava, kráľa, feria 2a. post Dominicam rozkaz statuovania. Následkom čoho feria 3a. na sv. Ďura boli Nicolausom de Nedecze, kráľ. človekom, a nábožným bratom Albertom, kňazom konventu de Thurócz, do Advocatie, Dorotou Podmaniczky kúpenou, statuovaní. K tejto advocatii v tom čase patrilo: celé Kraszno, 4 Colonisti v Závodí, dve čiastky rolí „Szabadföld,“ menovaných (Vorwerck, vorberg, frayberg; takto sa nachádza v najstaršom protocolli, odtiaľto Frambor), jeden dom v Žiline a tretia čiastka dvoch mlynov na Žiline. — Pri statutii boli: Georg de Hathna, Sandrianus de Nedecza, Joannes de Zavodje, Mathaeus de Krasznahorka, Martinus Furmen, Advocat de Ujvár (K. Ujhely) v osobe Caspara Szuňogha, svojho pána. — Hyeronim Pongrácz, advocat de Lieszkovecz. v osobe Gašpara Szunyogh, svojho pána. Matej Bobobniczky a Tomáš Bezszenich, iurati v Banovej, v osobe Jána Zápoli. Georg Judex a Pavel Roháč, iurat zo Stražova, v osobe Jána Zápoli.

R. 1509 na deň Petra a Pavla Georg Kreky so ženou navrátil v Žiline murovaný dom Žilincom, ktorý držal zaujatý Marek Horváth, bán Horvátska. V tomto documente vraví Kreky, že Sztrechen je jeho hrad.

R. 1520 25. jan. Žilinci skrz rychtára Michala Melichera, iurata Petra Seldi a notára Simeona obdržali potvrdenie svojich slobôd II. Ludvíkom.

R. 1521 veľká časť mesta zhorela. Kráľ Ludvík, chcúc mesto z rumov vytiahnuť, tým, ktorým domy pohorely, feria 4a. po sv. Alžbete r. 1521 odpustil všetky petročné taxy, riadne a neriadne poplatky, vojenské dane (subsídium) a dôchodky komory (lucrum camerae). Toto ohlásil svojmu pokladníkovi, Andrejovi de Bathor, županovi a podžupanovi a richtárom stolice trenčanskej.

R. 1523 28. októbra Žilincov v Požoni znovu od mýta oslobodzuje. Toho roku 5. novembra Ján Zápoľa dovolil Žiline pečať, ktorá sa po teraz do bieleho vosku vytlačovala, aby sa v červenom vosku užívala na všetkých listinách.

R. 1526 Zápoľa Žilinu založil so Strečnom Burianovi Svetlovskému za 10.000 zl. str. a 3000 zl. uhorských.

R. 1528 Žilina padla do rúk Nicolaja Kostka. Zápoľa v Budíne 3ia. post Dominicam Judicam 1533 posilnil slobody Žilincov, a feria 6a. po kvetnej nedeli toho roku rozkaz vydal svojmu Castellánovi na Strečne a mýtnikom, aby od Žilincov mýto nevybierali. — Trenčanská stolica vtedy bola na 2 častky podelená; jedna k Ferdinandovi, druhá k Zápolovi prislúchala. Rafael Podmanický Žilinu vypálil; preto sa Žilinci prirvli k Ferdinandovi, ktorý k ním jednu listinu písal. Tej obsah vidz pod č. 22.

R. 1540 22. júla zomrel Zápoľa. O šesť dní Ferdinand vydal k Žilincom zas jednu listinu. Tej obsah vidz pod č. 23.

R. 1543 Andrej de Bator, vyhľadávajúci akési právo v Lietave, pýtal sa doňho od Ferdinanda statuovať. K tomuto bol poslaný kráľ. človek de Zava a Ján Lukátsy, kanovník nitranský, ktorí ho feria 4a. po nedeli lebo 14. febr. r. 1543 v zámku Lietava statuovali. Odtiaľ sa navrátili do Rajca.

Potom Rafael a Ján Podmanický pýtali od kráľa Žilinu s Krasznom a Závodím. Nato r. 1544 na deň Narodzenia Páne Ferdinand im daroval Žilinu, Kraszno a Závodje vo Viedni. Proti tomuto r. 1546 feria 6a. po sv. Jánovi krestiteľovi protestovali. Podmanický predca podmanil Žilinu a spomenuté majetky zbrojou, a opevnil kostol žilinský. Stopy poteraz videť. —

R. 1548 12. októbra Ferdinand posilnil slobody, a 16. októbra rozkaz vydal Magdalene Zekel de Ormosd, Jánovej a Pernstein, vdove, Francovi Nyáry de Bedegh, honfanskému županovi, Rafaelovi Podmaniczky, Nicolajovi Kosztka de Szedlec, Ladislavovi a Moyšovi Szunyogh a majiteľom mýta Trnichin, Budethin, Jathasin, Sztrechen atď., aby od Žilincov mýto nevyberali.

Žilina padla potom skrz Annu, dcéru Nicolaja Kosztky, do rúk Štefana Dersffy.

R. 1561 20. sept. Žilinci prosia od I. Ferdinanda rozkaz k županovi trenčanskému a majiteľom hradu Leva, Bisztricza a Richa, aby od nich mýto nevyberali.

R. 1568 8. mája dostali Žilinci od kráľa výsadu jarmaku na sv. Blažeja, a 28. mája kráľ Maximilian následkom prosby Blažeja Gerstmann, notára, Martina Vesecz a Lukáča Dias, senátorov, potvrdil jejich výsady. — Dňa 28. aug. toho roku ich od mýt oslobodil, čo obnovil 22. septembra.

Toho istého roku následkom nariadenej metácie si Žilinci obnovili chotár od Stražovského, Hvorkového a Ovčiarskeho.

Tútori detí Štefana Dersffy Strečno so Žilinou vyarendovali Ladislavovi Revay.

Že Žilinci stále mali ius gladii, medzi iným svedčí aj list Vence-slava, tešínskeho kniežata, ktorý svojho poddaného právo na Žilincov sveril. Od tohoto a od saskej a tešínskej kňažny Cathariny sa mnoho listín nachádza v archive.

Katarina Zrényi, Rafael Ján Moyš a Juraj Szunyogh a Štefan Telekessy pýtali mýto od Žilincov. Preto dostali zákaz od kráľa Maximiliana r. 1574 16. novembra.

R. 1576 trenčanská stolica o tomto vydala vysvedčenie Žilincom. Toho istého roku turčanskí mýtnici pýtali od nich mýto, vysvedčením sa ale oslobodili.

R. 1580 metácia žilinského chotára, zvlášte vrchu Hradisko.

R. 1582 Žilinci skrz Melichera Mikunda, Vavrinca Krupinský, radných, a Apolla Militius, notára, od Rudolfa prosili 21. februára posilnenie svojich výsad, — 21. marca ale transactie, s Jurom, synom Rafaela de Haltne, a Casparom Szunyogh r. 1499 o stavaní mostu počatej.

Toho istého roku bolo vyšetrovanie ustanovené proti zbíjaniu Szunyoghovcov v krásňanskom kraji.

R. 1587 Imrich Forgách, trenčanský župan, vyhlasuje Žilincov čo slobodných od mýta. — Ťažkosti boly z oboch strán Kysuce robené. — Toho istého roku v novembri bol mor. — R. 1590 Rudolf metaciu Ovčiarska z r. 1402 na prosbu Benedika Kozsar prepísal.

Už vtedy v Žiline od viac rokov kvitla, jako sa písalo, Academia, od mnoho mládeže navštevovaná.

Franc Dersffy r. 1593 od Žilincov sbieral 500 zl. pod názvom po-žičky (Mutuum).

R. 1598 a 99 Poliaci pod Komorovským pustošili kraj Kraszna a Kysuce. Preto sa utíkali Žilinci, ale aj Mikuláš Dersffy a Juraj Thurzó pýtali pomoc od kráľa. R. 1599 Žilinci „pro Dica regia“ platili od jed-

neho domu 2 zl. Žilina mala vtedy 255, Závodje 30 a Krasno tiež 30 domov.

R. 1600 Žilinci ustanovili prehliadku Závodja, lebo zemäni zaujali závodské polia od Žilincov. — Proti tomu r. 1601 Žilinci protestovali. V ohlade tomto bolo r. 1611 vysvedčenie vystavené. R. 1614 odkázaní boli závodskí zemäni od chodenia do hory Hvorcky a od orania zeme.

R. 1601 25. marca arciknieža Matej oslobodil Žilincov od mýt v Uhorsku, Morave a Sliezske. Podobnú výsadu dostali r. 1609 31. decembra a r. 1625 1. novembra, ktorá bola r. 1646 29. oktobra potvrdená.

R. 1608 5. mája pozostalé klenoty po Katarine Dersffy Barbora Prényi dáva Štefanovi Wesselényimu.

R. 1609 pýtali Žilinci od kráľa Mateja výsadu jarmaku na Luciu a v nedeľu. R. 1610 4. jan. Matej jarmok michalský na prosbu Žilincov preložil na Gála. Druhého mesiaca a roku na prosbu Apolla Militius, notára, Kašpara Mikunda a Nikolaja Kopeczky, senátorov, v mene obečnstva predložené všetky výsady potvrdil.

Toho roku bol lapený lúpežník hornieho Uhorska. Žilincami bol odsúdený k rozdrúžganiu kolesom, následkom čoho bol aj odpravený.

R. 1613 Žilinci, nemajúc vody, stavali z Hradiska vodovod drevenými rúrami, na čo musel každý daň platiť.

Eszterházy, pojmúc si vdovu Magocsy-ho, Uršulu Dersffy, za ženu, Žilina mu pripadla. Tento so ženou r. 1614 panský dom Žilincov za ročitých 300 zl. prepustil. R. 1616 nepozornosťou Michala Závodského v jeho dome oheň povstal, ktorý celé Závodje zničil. — Dňa 25. mája Juraj Thurzo, palatin, napomína Žilincov, aby ho nad zákonom netrestali. — R. 1617 bola nariadená occulata majetku zemäni závodskými v Schotna, mieste níže Hradiska a hore Qvercina proti Hvorcky ležiaceho. Toho roku Nicolaus Eszterházy s Uršulou Dersffy majetok Illove, složením za 2 roky Žilincami 3820 zl., týmto prepustil. K složeniu tejto summy Žilinci 1442 zl. od Jána Permay, praefecta majetkov Eszterhá-zovských, 20. júna si požičali. — R. 1620 Caspar Illesházy dáva na známost Žilincov, že je za hlavného župana stolice trenčanskej, liptovskej, oravskej a turčianskej vymenovaný.

R. 1620 20. aug. veľká voda Váhu a Žilinky veľkú škodu narobila. —

R. 1623 Jakub Szadlisz a ešte dva Žilinci, za rebellantov držaní, boli v Holomúci do vojanského väzenia vsadení, složením ale 40 zl. boli vypustení. — R. 1624 veľký mor.

R. 1626 sa narodil Fraňovi Wesselényimu syn, ku jehož krstinám povolal aj Žilincov.

R. 1633, zúriac mor, Žofia Bošnyák vyzvala žilinského rychtára, aby potrebné poriadky porobil.

R. 1636 Ján Pongrácz povolal 3 osoby zo žilinského magistrátu do Varína, aby tam nad sluhami a poddanými krasňanskými, svojej matky Judity Forgách, súdili. Toho istého času Juraj Fekete, kastellán Strečna, povolal 3 osoby k súdeniu jedného vražedníka. Toho roku Franc Wesselényi de Hadad povolal magistrát k svadbe svojej sestry Heleny. List znie pod č. 24.

K takej istej slavnosti povolal Franc Perényi Žilincov do Rajca.

R. 1628 Žilinci stavajú Oščadnice; proti hovoril Kašpar Szunyogh, ktorý chcel r. 1641 ten majetok stavať.

R. 1646 2. júna kastellán Fekete dáva Žilinu Jurajovi Beliczay, plnomocníkovi grófa Jána Rottal. Toho roku 29. októbra III. Ferdinand potvrdzuje Žilincov výsadu, r. 1625 II. Ferdinandom danú.

R. 1647 Gašper Szunyogh nariadil metáciu na Kysucách. Preto Franc Wesselényi ponechal Žilincom, aby 30 koníkov prijali. R. 1653 ten Wesselényi vyzval magistrát, aby ho o stave pravoty proti Szunyoghovi a Révaymu upovedomili. Aby sa Žilinci lepšie mohli brániť, poslal im r. 1654 documenta skrz Mikuláša Permay.

R. 1651 bola sbierka ustanovená k stavaniu kostola v Komárne. — Dňa 1. mája boli Georg Draskovszky a Štefan Kenizy vyslaní magistrátom k svadbe Jána Pongrácza. Toho roku a mesiaca bolo 20 Žilincov vyslaných do Skalice k pohrabu Franca Prényi.

Žilinské pivo bolo tak chýrné, že z neho palatin poslal do Prešporuku. R. 1658 palatin prosil Žilincov, aby mu 300 veder (urna) piva poslali.

R. 1654 12. mája prišiel do Žiliny hlavný župan Gabriel Illesházy v pravote lúky Provasznikovskej a Parstakiovskej, pri Trnovém ležiacej. Dali mu do daru 2 šruopky v cene 12 zl., plátna v cene 12 zl., 2 páry kožuchoz z kuny v cene 19¹/₂ zl. Jeho majstrovi kuchyne dali 3 siahly súkna, 60 denárov kuchárovi; trubačom 35 denárov, služnému 1¹/₂ zl., prísaznému 1¹/₂ zl., stoličnému pisárovi 9 zl. a notárovi 6 zl.

R. 1654 10. aug. prišiel do Žiliny palatin. Darov s jeho služebníkmi dostal v cene 49 zl. Aj jeho manželke sa často dary posielali, ktoré z čiastky z plátna a z čiastky z mydla pozostávaly. Tak r. 1654 13. júla poslali jej 2 tabule mydla.

R. 1655 14. augusta žilinský magistrát bol povolaný Illesházym k svadbe do trenčanského zámku. Vyslaní boli Michal Allodiator a Andrej Kruspier. Na útraty dostali 7¹/₃ zl. a jako dar grófovi 15 zl. 75 denárov.

Dňa 17. septembra dali grófovi Gabrielovi Illesházymu 1 kus červeného súkna v cene 7¹/₂ zl., jeho žene plátna v cene 12 zl. a jeho

slečne pozlatený veniec z rozmarína. — Toho roku dal tlačiar žilinskému magistrátu kalendár, za čo mu tento poslal 6 zl.

Dňa 19. októbra prišiel na jarmek gróf Gabriel Illyesházy. Dostal jarmačného červené súkno v cene $9\frac{3}{4}$ zl., jeho manželka plátno v cene 8 zl., jeho slečny za 75 denárov perniku. — Dňa 20. decembra dostal ten gróf jarmačného 4 knihy papieru, jeho majster kuchyne $3\frac{1}{2}$ siahly súkna, jeho hystrio klobúk za 40 denárov.

R. 1656 22. sept. Ladislav Wesselényi, idúc do Košíc, pýtal od Žilincov 3 Teššinky. Toho roku 7. jan. zomrel Adam, syn Fraňa Wesselényiho, ktorý jemu v Žiline vyprosil zvonit. — Dňa 9. jan. bol žilinský magistrát k svadbe Fraňa Revayho do Byčice povolaný. Vyslaný bol k svadbe Michal Allodiator a Štefan Permay. Dostali k daru 1 funt maku a 9 kaprov v cene 2 zl. 52 denárov.

R. 1657 24. aug. a 27. sept. Wesselényi zvestoval Žilincom, že cisárske vojsko pojde cez Žilinu do Sliezka. Toho roku 19. mája prosili Žilinci od I. Leopolda výsadu držania lichvacích jarmakov pred výkladným jarmakom 3 dní, a síce v stredu, štvrtok a piatok. R. 1659 24. mája Leopold znovu potvrdil túto výsadu a dovolil, že Žilinci môžu ces pôst každý štvrtok lichvacie jarmaky držať.

Držané boli sbierky k stavaniu kostolov. Tak roku 1655 mestečko Baan, r. 1659 ale spolumajitelia Bolessovskí sbierali pomoc.

R. 1660 na 13. febr. povolal gróf Illesházy magistrát k svadbe svojej dcéry Heleny.

R. 1661 sa navracalo cisárske vojsko z Moravy cez úžinu strečňanskú. Toho roku 14. nov. sa bavil v štubňanských kúpeľoch Mikuláš Wesselényi; kde mu Žilinci dary poslali.

R. 1663 od 14—19. septembra sa bavili v Žiline gróf Fraňo Nádasdy, gróf Roththaler, gróf Draskovich a gróf Zichy. Toho roku 7. jan. Žilina, jako slob. král. mestá, postavila po každom 20. dome jedného pešieho.

R. 1664 mnoho nemeckého vojska prešlo cez Žilinu od 16—24. novembra. Toho roku 22. sept. boli rychtár s notárom vyslaní do oravskej stolice k Tökölimu, koho s Kecerom so Smeškalom a Fejérpatakym obdarovali, čo 65 zl. činilo.

R. 1666 Fraňo Wesselényi dostal od Žilincov súkna v cene 4400 zl.

R. 1667 Susanna Klobusiczky, žena Mikuláša Permayho, chcela svoj majetok jesuitom poručit; proti tomu protestoval jej priateľ Štefan Permay. Zomrúc dobrodinec Žiliny, Fraňo Wesselényi, jeho manželka Maria Szécs šla do Viedne bývať, kde za viac rokov žila. R. 1676 1. mája ešte quituje 375 zl., dostaných od Jána Spaczay, perceptora požoňskej komory, pod názvom vyživenia (vitalitium) na $\frac{1}{4}$ roka. Jej majetky komora zaujala, a Žilina od r. 1671 prešla do rúk komory, ktorej

do r. 1684 žiadnej dane neplatila. Od tohoto roku platila Žilina jako daň a jako árendu panského domu komore 14.300 zl.

R. 1673 prišlo do Žiliny vojsko generála Strasoldo a kapitán Jakub Müller quitoval Žilincom dostatú poživnosť.

R. 1675 na valné shromaždenie, v Trenčíne odbývané, poslali Žilinci Jána Querciniho.

R. 1676 bol v Žiline s jednou stotinou jazdcov Anton Caraffa, a pýtal vysvedčenie o tom, že tu žiadne škody neporobil.

R. 1678 30. aug. o 2 hodinách ráno z domu Jána Kossela, stojaceho kdesi kolo fary, vypuknul oheň. Chytila sa nová väža „Burianová.“ Vietor oheň hodil do hornieho predmestia a tak na dvoch stranách horelo. Vtedy Žilina, krom Kálova, celá popolom lahla. Kostol z vonku a z vnútra so všetkým, — aj zvony sa rozliali. Komora Žilincom odpustila preto dvojročnú daň. K obnoveniu kostola bola po krajine sbierka nariadená. — Toho roku koncom septembra Imrich Tököly a Štefan Petróczy s 10.000 kurucmi stáli na teplickom poli, odkiaľ cez Rajec do Prievidze preišli a majetky Karola Pálffy spustošili. Tak vypráva Kruspier, žilinský úradník a mešťan, vo svojom Diariume ručnom, ktorý v čas posledného ohňa vo fare s celou bibliothekou zhorel. R. 1679 bol mor v Žiline. Zomrelo 150.

R. 1680 Adam Racz a Adam Nagy s 3000 kurucmi napadli zámok Budatin a všetko drahé odtiaľ odniesli. Toho istého roku a mesiaca prišiel Tököly z Trenčína s 10.000 Uhrami a Turkami do Žiliny. — Toho roku, dľa Kruspiera, 29. decembra sa ukázala veľká kometa.

R. 1682 v oktobri general Schulcz cez čačanskú úžinu prišiel do k. N. Mesta, odkiaľ 11. oktobra o 6. hodine ráno poslal rozkaz do Žiliny pod utratením hlavy, pustošenia a shladenia mesta a ztratenia všetkých statkov, aby tu odtiaľ po 12. hodinu poludňajšiu 2 senátori lebo rychtár sebou 2000 chlebov, 10 nádob (vasum) piva, 2 nádoby vína, 2 voly, 300 korcov ovsu, 2 nádoby masla, 2 telce, 10 sliepok a zeleninu priniesli.

Armalisti bojovali r. 1682, tak aj na počiatku 18. storočia pod mestským práporom. Gabriel Balassa r. 1683 povolal ich pod stoličný prápor. Toho istého roku 24. júna prešlo cez Žilinu 20.000 Poliakov, ktorých vodca Liethavský viedol proti Viedni. V mesiaci auguste bol v Žiline Kassay s insurgentmi, potom bol v Žiline Pavel Deák s vojskom a Labancz. Toho roku 25. mája cez Žilinu prešiel generál Serényi. — Dňa 1. septembra Kuruci veľkú škodu porobili. Dňa 28. septembra bol v Čáci Šuhajda, kde bolo viac Kurucov pobitých. — Od 22—27. oktobra prešli Poliaci cez Žilinu, navracujúci sa z Viedne. — Dňa 17., 19. a 20. nov. bola v Liethave congregatia. — 28. nov. prešli cez Ži-

linu 3 pluky Dennevaldovské proti Sliezske. — V dec. sa navrátil Kotulinský s vojskom cez Žilinu.

R. 1684 1. febr. prišli Duklas a adjutant Schulczovský s jednou stotinou zo Sliezska. — Vo februári bolo do Požoňa 17 stolíc, a mimo baňských miest aj Požoň, Modra, Pezinok, Sv. Jur, Trnava, Skalica, Levoča, Kežmark, Trenčín, Kisek, Šopron a Žilina komorou zvláštne povolané, kde prísahu vernosti skladaly. Dňa 24. marca bolo shromaždenie v Bytči. Komora v smysle dane 13ročnej zaujala Závodje, ktoré složením dane navrátila Žilincom. R. 1684 5. oktobra bol kostol katolíkom oddaný.

R. 1688 Žilina mesačne pod názvom výmienky povstania platila 6 zl., totižto najviac v celom strečňanskom panstve. Gróf Cháky platil 5 zl., Osztrosich za Tizsinu, polovicu Černého a Tura 5 zl., paulinskí pátri od Straňavy 2 zl., a biskup od Rosiny, Poluose, Porubky 4 zl., Schundegh od 4 dedín 5 $\frac{1}{2}$ zl., Motesiczky od Strečna 1 $\frac{1}{2}$ zl., fiscus od Zákopčia, Stankova, Svrčinovca, Skalitého a polovicu Černého 5 $\frac{1}{2}$ zl., Adam Balassa od Rakovej 2 zl., Jeszenský od Podvysokej 75 denárov, Jozef Gylany od Illového 75 denárov, Sztranyay od Lutišše a Pažite 2 zl.

R. 1689 bol v Žiline Bylkianovský pluk so svojim generálom. — Dňa 12. sept. potvrdil I. Leopold slobody Žilincov, jim r. 1414 Žigmundom dané.

R. 1689 spravila Žilina transactiu s kniežatom Pavlom Erzterházym straniva Krasna, Horelice a Oščadnice. Vtedy si zadržal vínový dom, v jehožto vyarendovaní dal Žilincom prednosť, zaviazal sa dávať potrebné drevo k mostu, nepodržal si žiadne právo proti Závodi, ale si podržal právo kandidovať žilinského rychtára. Iných práv Žilincov sa ani nedotknul. Žilinci kniežatu popustili Krasno, Oščadnicu a Horelicu, hory k týmto prislúchajúce s mlynmami tak, že jakby zdvihli pravotu proti otázočným majetkom, budú povinni zas starých 800 zl. platiť.

R. 1695 bola v Žiline veľká dražota. Žito stálo 2 zl. 30 denárov, jačmeň 1 zl. 50 denárov, spodnie žito 2 zl. — Tak to bolo aj r. 1696. Toho roku bola popísaná úroda žilinského chotára. Vynašlo sa úrody na Frambore 414 korcov, na „Hore Wáži“ 949, v „Rudinách“ 645, „na Hlinách“ 1594; spolu 3702 korcov.

Žilinci boli už r. 1692 z počtu Colonistov vykúpení. Toto vykúpenie bolo na Všetech Svatých v Trenčine r. 1698 potvrdené. Potvrdil ho aj Karol r. 1714 21. oktobra.

R. 1693 3. aug. žilinský chotár mnoho kobyliiek obsadilo. Školská mládež a meštani o 1. hodine po poludni sa v kostole sišli, hlasné nástroje, súce k lárme, sebou pobrali; prútmami a metlami ozbrojení jako prievod vyšli na polia, robili krik, po čas zvonenia vrazili na kobylyky, ktoré aj šťastlive odohnali. Vrátili sa do kostola a vďaky vzdávali Bohu.

R. 1699 22. febr. po skončení vojen vydržovalo sa v kostole „Te Deum.“ —

R. 1701 prišlo do Žiliny Gransfeldovské vojsko.

R. 1703 23. sept. kapitán Franca Barkóczyho, Ján Pongrác, v Žiline postavil tábory, ale žiadnu škodu neporobil.

R. 1704 bolo oznámenie administráciou Trnavskej komory Žilincom obnovenie magistrátu, kde Madočányi bol jako commissar prítomný.

R. 1704 27. aug. bol v Žiline Adam Gylányi, kapitán kniežata Rákóczyho.

R. 1705 na valnom shromaždení, v Žiline vydržíavanom, prosili Žilinci, aby im vozy, majúce byť k táborom postavené, na jeden voz uľavené boli.

Toho roku 17. sept. zomrel Imrich Tököly; testamentom ponechal Fraňovi Rákóczymu medzi iným aj Žilinu. — R. 1707 14. dec. sa zaviazali Žilinci od 1. novembra do konca apríla 1708 mesačne 100 zl. a znamenité korenie do kuchyne Alexandra Lužinského de Redlicz et Óvár vysluhovať.

R. 1708 30. jan. sa držalo v Žiline valné shromaždenie a restauratia. — Dňa 21. aug. zas bola v Žiline congregatia.

Dňa 10. nov. Juraj Otlík, praefekt Rákócovských majetkov, dal Žilincem „protectionales;“ — dňa 13. nov. ale prišlo do Žiliny cisárske vojsko pod generálom Ebergényim, ktorý mesto šancami upevnil a predmestia hroblami ohradil pod veliteľstvom Copingh-a, potom Hoffberg-a. — Nezadlho bol vystavený most od budatinského zámku cez Váh. — K stavaniu šancov boli humná pretrhané. — Týmto učinená škoda bola cenená na 14069 zl. — Mesto pre Reisanovské vojsko utratilo 8070 zl., pre insurgentov 3000 zl., pre iné rozličné veci 549 zl. — Mimo toho bolo dané budatinským predstaveným 4 centy soly v cene 3 zl. 50 den. a starohradským olej a loj.

Vojsko v čas posledného jarmaku silou bralo poživnosti; z toho povstala rvačka medzi sedliakmi a vojakmi; sedliaci potom následkom toho nič nedonášali na jarmak, preto prosili 12. dec. Žilinci generála Hoffberga, aby lepší poriadok medzi vojakmi držal. Žilinci od 13. nov. do posledného decembra vytrpeli 23647 zl. škody.

R. 1709 6. júla bolo v Žiline 112 mužov z Očkayovského pluku. — Od 13. do 18. sept. prišlo z oravskej stolice konické vojsko. — V Žiline bolo 5 stotín postavaných. — Od 15—26. júna bol Ebergényi v budatinskom zámku; živnosťou ho Žilinci zapatrovali. — Dňa 13. okt. prišlo do Žiliny koníctvo Stamvaltovské. — Insurgentov vodca, Borbér, vytlačil od Žilincov 330 zl.

R. 1710 od 25. sept. po deň Mateja 1711 bol v Žiline mor. Zomrelo 230. — Dňa 26. nov. sa sišiel magistrát a tribuni ku koššlov-

skej studnici, na Frambóri pri rybníku stojacej, kde byly potvrdené isté punkty k utlačení moru a prevráteniu nákazy. — Teraz bola Barbora Mikunda, vďova Jána Mlynárika, ktorá jak za živa svojho muža, tak po smrti zlý život viedla, dňa 24. nov. na smrť odsúdená a vskutku na susedňom poli odpravená.

Toho roku častej padli Kuruci k obtížnosti Žiliny; — tak dňa 9. apr. 30 Kurucov vtrhlo na predmestie, 2 mešťanov uchytili, ktorých potom Žilinci 310 zlatými vykúpili. — Dňa 18. apríla vtrhnul Ritej Vajda a Belesnay, sklepenia vylomil, mnoho ukoristil a mnohých mešťanov odvliekol, ktorí boli 914 zl. vymenení. — Dňa 25. apríla Baron Husz so 100 ozbrojenými prišiel do Žiliny. — Dňa 29. apríla prišiel Otlik a Ján Nagy s 250 ozbrojenými vytlačiť 312 zl. — Dňa 9. mája prišlo 90 konníkov. — Dňa 13. mája prišiel Ladislav Batik, a vytlačil 300 zl. — 15. a 16. mája prišiel vodca Mazelnik; činil veľké zháňania. — Dňa 4. júna prišiel Nozdrovický, Baranyay, Revický a Pavel Tóth; vytlačili 450 zl. — Dňa 16. júla zas prišiel Mazelnik, vytlačil 100 zl. — R. 1712 prosili Žilinci generála Ebergényiho, aby im dovolil odstrániť už naničhodné šance. On im to odoprel.

Toho roku 21. júna dostali Žilinci výsadu jarmaku na sv. Štefana, ktorá bola v septembri Erdödyom rozpečatená. — Toho roku 29. apríla Ján Mitura, satrapa mesta, ktorý keď peniaze z mestskej pokladnice pobral a archívovú škrýňu 25. apríla urazil, v noci slobody cez strechu radného domu (Curia) odniesol; — bol na šibenicu lebo odseknutie rúk odsúdený. — Tríznením ale na tolko bol oslabnutý, že, jako sa v protolle vraví, nemohol byť k šibenici privedený, ale bol von z mesta vyvedený a ruky mu byly odseknuté.

R. 1712 20. mája privolením generála magistrát prikázal šance roznieť. Hroble kolo mesta, „Jarky“ rečené, byly obnovené.

Od r. 1713 2. sept. do konca januára r. 1714 bol v Žiline mor. Zomrelo blízko 300.

Toho roku 3. marca vyšiel oheň u Jura Mandóšika. Bol preto 12 zlatými pokutovaný.

R. 1722 pre solný sklad bol zaujatý obecný pasienok. — Toho roku bolo tolko myší, že bol nariadený popis škody nimi učinenej. — R. 1725 30. mája rozvodnenie Váhu, tak že väčší od r. 1662 nebol videný.

Rychtár sa volieval na sv. Jura, ale predtým skladal starý rychtár svoj úrad na cintori; — tak r. 1725 2. apr. složil rychtárstvo na cintori Rajčan. — R. 1731 9. júla sa kúpil obecnstvom dom Hrabovského, na rýnku stojací, za kasáreň, stojací medzi domami Jána Szlatényiho a Mateja Czuppana.

R. 1736 Ján Schindler, štiavnický quaeator, prebodnul v poli žilinskom Juraja Selmeczy, tricessimatora.

R. 1739 v Ovčiarsku povstal oheň. — Mikuláš Kozsar, veľmi oškodovaný, pýta pomoc od Žilincov, aj ju obsiahnul.

R. 1741 sa obnovujú čačanské múry. Toho roku prišla do Žiliny Stahrenbergovská legia; príchod bol grófom Jánom Pálffym 12. febr. oznámený. — Dňa 7. febr. bol kráľovský archiv teššínsky v 10 škrinách a v jednom vreci do Žiliny prenesený a žilinskému magistrátu k varovaniu kapitáňom baronom Skribenským oddaný; dňa 6. júla ale r. 1741 bol do Tešína nazpät odnesený.

R. 1744 dňa 21. apr. bol v Žiline oheň. Toho roku dňa 18. apr. zomrel žilinský senator Jozef Matulay, ktorý si veľikú pamiatku vydobyl účinenými základinami pre farára, kaplána, profesorov, špitál a sochu Bl. P. Marie.

R. 1747 povstaním mosta boly grófom Antalom Szunyoghom rozličné prekážky robené. — R. 1748 panovala nákaza lichvy v Žiline. — R. 1749 na Božie Telo zas nákaza lichvy. — Toho roku dostávali Žilinci árendy od hornieho mlyna 181 zl., od dolnieho 179 zl. 16 den., od Borovského 13 zl. — Stálo toho roku 1000 tehel 5 zl., viazanica oščadnických šindelov 30 den., nádoba nového vína 5 zl., starého 9 zl., korec pšenice 1 zl. 27¹/₂ den.

Toho roku k vykúpeniu uväznených sbierali almužnu trinitári, pýtalo almužnu aj arabské knieža, ktorého meno není vyložené. — Reparácia hodín toho roku stála 32 zl. sr. — Častejšie prichádzaly kobyľky, proti týmto hrajúcim kompanom a 25 zvonárom sa dalo 12 zl. 50 den. — Za zvonenie proti času sa tým istým dalo 12 zl. 45 den.

Rozopra mostu sa r. 1752 dňa 14. okt. priateľskou transactiou s Jánom Szunyoghom dokonala, následkom čoho dostali Žilinci dovolenie most kdekolvek nad cestu, k majeru vedúcu, na celom chotáre budatinskom postaviť.

R. 1756 dňa 14. marca vypuknul oheň v dome Štefana Dlabáča, notára; veľká časť mesta zhorela. Dlabáč mal byť z úradu prepustený, ale ho gróf Juraj Erdödy udržal v úrade, lebo vinu sluhovia a nie páni urobili. Uškodeným gróf Erdödy drevo zo svojích lesov povolil.

R. 1769 dňa 16. júna je dokonaná pravota, jedno storočie trvajúca, o kysuckých majetkoch, na starom kraji krasnovskom vystavených, jako: Čaci, Oščadnici, Staškove, Rakovej, Zákopčiu, Černého, Skalitém, Horelici, Podvysokej a Svrčinovci.

R. 1771 v čas urbarialného popisu Žilinci, jako nemajúci žiadnych Colonistov, sú od tohoto oslobodení. V čas poľského hrmotu knieža Peter Sapiiegha prišiel do Žiliny, tu zomrel a bol pochovaný do krypty farského kostola dňa 23. júna. Toto knieža poručil tomuto kostolu

10.000 poľských zlatých; — tolko tiež poručil na pozlátenie oltárov kostola sv. Pavla a residencii jesuitov, a tiež tolko Františkánom, do jejichžto krypty boli jeho vnútornosti pochované. Špitálu jako fundáciu poručil 200 nemeckých zlatých. K zaopatreniu týchto vydal svoje srebro a klenoty sebou prinesené. Za executora testamentu bol ustanovený predstavený jesuitov. Prišlo po jeho smrti od Vysokej Rady, aby sa jeho pozostalosti popísaly, t. j. posledniu poradu sequestrovali. — V apríli prišla jeho manželka, a chované jeho pozostatky telesné vo farskom kostole dala pochovať u Františkánov. Tieto cirkevné funkcie spomenutým pátrom dobre zaplatila.

Mesto Žilina nepoživalo právo sladenia piva, ale len isté domy, ku ktorým to právo patrilo. R. 1773 chalupníci preto pravotu zdvihli, ale boli odstránení.

R. 1774 dňa 25. mája knieža Eszterházy kúpil dom Juraja Beňác, ktorého čiastočka už predtým bola spojená s panskou curiou, ktorú potom so svojou curiou spojil. Meštani ju od mestských farch oslobodili.

R. 1778 panský dom bol židovi vyárendovaný. Žilinci v čas transactie si ale podržali prednosť, tým viac, lebo v Žiline len 2 židovské familie mohli bydlieť.

R. 1798 stará výsada, že v Žiline len dve židovské familie mohli bydlieť, je potvrdená, čo trvalo až do novších časov, potom bol ale prv súkromným, jako kniežatom, žid, proti obsahu tejto výsady privedený do Žiliny.

R. 1785 bol triciatok zo Žiliny do Čace prenesený.

R. 1787 bola taká zlá úroda zbožia, že k vyhnutiu hladu bolo varenie piva a pálenie páleného vysokou Radou zakázané. — Dlhé roky žila v Žiline familia Fahnschmidt. Daniel Fahnschmidt r. 1734—35 a 1744—45 bol rychtárom. Do nedávna ukazovali Žilinci dva domy Fahnschmidtom lebo Pfanschmidtom vystavené.

R. 1790 Ignác Fahnschmidt dostal od Žilincov armale familie Fahnschmidt, ktorá v Spiši pod menom Zsedényi podnes žije.

R. 1797 Žilinci jako daň do francúzskej vojny 381 zl. 24⁶/₈ kr. platili. —

Toho roku vstúpili Žilinci do korespondencie s dikasteriami stolicou cestou, čo sa po teraz ani raz nepridalo. Teraz počalo viac stolic, tak aj vojanské dikasteria, rovno so Žilincami korespondovať.

R. 1810 je žilinský rýnok vydlážený. Toho roku prepustili Žilinci kniežatu Eszterházymu zeme, pri žilinskom lesíku vyše majera ležiace, za zeme, ležiace pri tom istom lesíku.

R. 1813 dňa 25. aug. veľká voda Váhu porobila veľké škody; most odniesla a chalupy v Kálove poválala. Žilinci 300 zl. k stavaniu mostu od komory požičali.

R. 1818 dňa 23. febr. panstvo predáva pivo a pálené.

R. 1820 dňa 20. okt. je vykúpenie Žilincov z počtu kolonistov Vysokou Radou potvrdené. R. 1821 dňa 1. mája I. Franc cestou Rady spravil Žilinu za forum primae instantiae.

R. 1823 trenčanský mýtnik bere mýtnu taxu od Žilincov vzdor výsad, na sneme potvrdených, a kompromissu z r. 1662. — Pravota táto do nedávna trvala. Toho roku bol Ludevít Stárek jako vikariálny protokolista do Žiliny za kaplána poslaný, a takým zotrval do 1. okt. 1833: od toho času do 24. aug. 1837 zotrval v Žiline jako praefekt a do 1. sept. 1845 jako riaditeľ sirotára.

R. 1831 v žilinskom okolí sa najprv cholera ukázala v Nezbud-Lúčke. V Žiline od 11. aug. do 22. sept. zúrila. V Žiline zomrelo 180 a vo Stražove a Závodí 250. Po tejto epidemii v trenčanskej stolici mnoho sirôt zostalo. To povzbudilo Jozefa Vuruma, aby v lóne trenčanskej stolice sirotár založil. Urobil to v Žiline, kúpil dom jezuitov; ten jedným patrom zvýšil; stavba stála 30.000 zl. — Tento sirotár dotoval 10.000 zlatými W., lebo 40.000 mon. conv. Ten dňa 4. okt. 1833 veľkou slavnosťou privedením 40 sirôt otvoril. Nasledujúceho roku navštívil zakladateľ svoj ústav. Za praefekta bol daný Ludevít Stárek, tak aj za učiteľa náboženstva, technologicie, zemepisu, praktičnej geometrie a historie. Za učiteľa menších detí bol Jozef Kuhn, a síce k písaniu, počtovaniu a hudbe; Terezia Mayer za matku sirôt a učiteľkyňu dievčat; za učiteľa kreslenia do r. 1838 Vinco Mrva, potom Franc Drahotuský, vice-prefekt, vymenovaný. Poslední je od r. 1845 prefektom. Superinspector bol Ján Bielek, žilinský farár, potom Štefan Tvrdý, bytčiansky farár, teraz Blaškovič, višňovský farár. R. 1837 kúpil prefekt z fondu ústavného peknú zahradu za 3.500 zl. W. — Neskorej bol fond rozmnožený na 250.000 zl., a tak sa rozmnožil i počet sirôt. R. 1845 zostal vice-prefektom Jozef Trnka; r. 1841—2 Imrich Palugyay, biskup, navštívil tento sirotár.

R. 1834 dňa 11. decembra v ulici za radným domom povstal oheň. Ten 5 domov strávil. Ešte jeden oheň zhlaniť pár majerov.

R. 1848 dňa 21. júna po obede v stredu pred Božím Telom v čas lichvacieho jarmaku povstal oheň v majeri Davidovskom, proti Závodiu ležiacom, alebo dľa iných zo susedného Ďuriššovského. Tento za krátky čas celé mesto zničil. Zvony sa roztopily. Kríž z väže padol, rozbil sklepenie farského kostola, spadol do krypt, kde sa aj truhly chytily.

R. 1850 gymnasium sa zatvorilo, r. 1850—51 ale ešte jako súkromný ústav jestvovalo. R. 1852 povstala dvojtriedna reálka. R. 1863 prestala a bolo otvorené zas jedno nižšie gymnasium.

R. 1858 veľké zemetrasenie.

II.

Deje náboženské.

Najprvších nemeckých obyvateľov Žiliny žiadne náboženské mravy a obyčaje sa neudržali po dnešný deň alebo do nedávneho času. Naproti tomu ale starých obyvateľov slovenských Žiliny obyčaje až do nedávneho času boli udržané.

Žilinské panenky na kvetnú nedeľu Morenu topily v Žiline, spievajúc: „O Morena, Morena, za koho si umrela; za pekné panenky, za krásne Žilinky!“

V deň po Narodení Pána 25. decembra k pamäti narodenia slnca sa pokropovali domy. To koledou menovali. V deň ten sa hostiny vydržovali.

Na Ducha sa Turice slávyli. Kostoly stromami boli okrášľované. Panenky stromy stavali. Preto spievaly: „Turice, Turice, nevynú mi z hlavy, kerý že mi šuhaj máje v nich postaví?“

Na deň sv. Jána bolo kupidlo slavievané. Keď slnko najvyššej stálo, spravila sa vatra. Tú preskakovali spievajúc: „Vajanu, Vajanu.“

V reči sa tu až po teraz užívajú bohovia: Parom, Škrátok, Wkolak, Zmek, Rarášek, Mátoha, Vili a Pikulik.

Zdá sa, že Žilina až po čas založenia nitranského biskupstva patrila k biskupstvu pražskému. Preto bol aj sv. Adalbert a Stanislav patron Žilincov. Žilinci svojej starej viere, v ktorej jich tí svatí presluli potvrdzovali, až po koniec 16. storočia verní zostali.

Po smrti žilinského farára Daniela Albi r. 1595, pod ktorým bol farský kostol žilinský Mikulášom Dersffy okrášlený, vlastne čelustím opatrený, skrz Zachariáša Mošóczy r. 1580 21. sept. vysvätený, poslali evanjelíci k Mikulášovi Dersffy do Teplý (Tepličky) jedného evanjelického vyslanca, Apolla Millitiusa, s 52 mešťanmi, aby si mohli vyískať patronát tohoto kostola.

Mikuláš Dersffy zomrel r. 1605 dňa 6. nov. v 56. roku veku svojho. Podľa príkazu Juraja Thurzó na jeho pohrabe Apollo Millitius, žilinský senator, Concionatorom a rectorom almužnu rozdával; — odkiaľ možno

zavierať, že ten v Žiline pochovaný bol. Bytčiansky Concionator dostal jako almužnej 4 zl. a za kázeň 4 zl., žilinský 4 zl., teplovský 4 zl., rajecký, bystrický, predmérsky, lietavský, hričovský po 2 zl., konščanský novomestský, rosinský, višňovský, sekonický? — Frivaldský a diacon (capellanus) žilinský po 1 zl. 50 den. — Žilinský rector a školári 6 zl., varinský so školármi 2 zl., teplický so školármi 2 zl., bytčiansky, rajecký, novomestský, lietavský, rosinský po 1 zl. — Chudobní a mendíci 10 zl. —

Juraj Thurzó r. 1609 na 15. júla svolal do Žiliny synodu, a svolal mnohých z nižšieho kleru, aby ho tak mohol na novú vieru obrátiť. Thurzó bol ale do Viedne povolaný, kam 9. júla prišiel a 26. odišiel, a tak pri konvente prítomný byť nemohol. — Sišlo sa ích vtedy málo. Cez Trenčín prešiel len bánovský farár s rectorom a žabokrekský farár, ktorí sa domov navrátili 18. júla. Toho roku Juraj Thurzó, za palatína vyvolený, svolal 10 preddunajských stolíc na 13. marca do Žiliny r. 1610. *Mich* Skrz neho písaný list k požoňskému magistrátu vidz pod č. 25.

Proti tejto synode protestoval arcibiskup Forgách; bránil ju ale superintendent Eliáš Lányi, prečo Peter Pármány vydal spis pod názvom „Peniculum Papporum;“ Lányi na to písal „Malleus peniculi papistici adversus Apologiam Solnensis Synodi editi Cassoviae 1612.“ — Na to zas Pázmány písal „Logi Alogi.“ — R. 1592 Peter Berger, minister božieho slova v Bytči, povstal proti oltárom, obrazom, svetlu a cirkevnému rúchu, ktorého ale Matej Lechman, rector prievidskej školy, refutoval.

Ponevác sa po čas tento žiadna spomienka o evanjelických farároch v Žiline nerobí, Stárek myslí, že tu ešte fara nejestvovala.

R. 1616 dňa 24. dec. zomrel a r. 1617 dňa 19. febr. pochovaný bol v Bytči palatin Juraj Thurzó. — Rationes trenchinienses o tomto pohrabe sa takto zmieňujú: „1617, 17 febr. poslaní byli Paní na pohreb pana Palatinuša. Na 6 osôb a 4 kone utroveno 6 fl. d. 86.“ — K pohrabu tomuto šiel cez Trenčín novomestský prepošt s viac farármi, Ján Pálffy a vyslanci mesta Modry, Požoňa, Trnavy a Šopronu. — Dňa 21. febr. sa ale už domov navrátili.

R. 1617 dňa 31. okt., t. j. na vigilie Všetich Svatých a nasledujúce 3 dni sa prvýraz jubiloval sviatok reformácie. Slávil sa to v Bytči skrz grófa Stanislava a Imricha Thurzu. — Prítomní boli: František, Juraj a Gabriel Perényi, Juraj a Žigmund Rákóczy, Mikuláš a Juraj Zrényi, Pavel Nádasdy, Peter Revay, Gašper Illyesházy, Mikuláš Bocskay, František Bánffy, Gabriel a Štefan Bethlen, František Batthyányi, Peter a Michal Forgách, František Rédey, Michal Károlyi, Štefan Tököly, Zay, potom Berényi a mnohí iní.

V Žiline sa nič neslávilo. Dcéra Franca Dersffyho, Uršula, po smrti jej prvého manžela, Franca Magocsyho, sa vydala za Mikuláša

Eszterházyho, a tak evanjelická Žilina prišla do rúk tohoto. Knieža toto Peter Pázmány prevrátil na katolíka, následkom čoho Eszterházy zostal veľkým ochrancom katolíckej viery. Už r. 1612 písal k praefectovi svojích statkov, Jánovi Permaymu, aby do Žiliny katolíckého kňaza priviedol. Knieža toto, vediac aj to, že náboženské záležitosti v mnohom záležia od výchovy mládeže, bol aj za výchovu mládeže katolíckej zaujatý; — tak r. 1612 dňa 28. júna borovského mlyna provent a z každého hovada 2 funty kath. školám dával. R. 1617 Jánovi Permaymu naľožil, aby v ohlade náboženskom s arcibiskupom pojednával. Preto mal nádej Permay, že pre Žilinu za katolíckého kňaza dostane Sztrnkoczyho.

Tohoto času vyslali Žilinci na svoje útraty Michala Chmelu, žiaka žilinskej školy, straniva vyššieho vzdelania sa do Wittembergi, ktorý sa odtiaľ r. 1617 navrátil.

Že toho istého roku v sviatok sv. Jakuba jako katolícký kňaz do Žiliny privedený bol Ján Sztankovich, to vysvitá zo spísania farských proventov r. 1617.

R. 1623 pastýrom žilinskej cirkve je už Michal Crispinus, ktorý prosí, aby mu pre farské role aj role špitálske assignované byly, spomínajúc to, že on už 4 roky faru vede. Zadosť mu nebolo učinené.

Nevedomo, kto bol po r. 1673 katolícký kňaz v Žiline. Otázočného roku prichádza jako žilinský farár Štefan Kostka. — V tom istom roku chodili po Žiline aj jezuitskí missionári, a síce 12. mája Martin Ozeles, 16. mája Franc Melegh, 2. júla Ladislav Permay, 6. aug. Jakub Mathejevich.

R. 1674 gróf Leopold Kollonich, biskup, nakladá Štefanovi Permaymu, žilinskému rychtárovi, listom 8. febr. k nemu písaným, aby dvom jezuitským missionárom ročite 200 zl. vyplatil.

R. 1672 dňa 3. mája gróf Juraj Illyesházy, hlavný župan, nakladá žilinskému magistrátu, aby sa kostol katolíkom odovzdal. Zdá sa, že vtedy Štefan Kostka už bol v Žiline. Tomuto príkazu sa nevyhovelo. Pokrok náboženstva vojny politickej prekážaly. — R. 1684 dňa 20. apr. v čas pokoja komora nakladá Žilincom, aby kostol katolíkom odovzdali, následkom čoho sa to aj stalo tohoto roku 5. oktobra.

R. 1685 v mesiaci júli zas prišli jezuitskí otcovia z Trnavy do Žiliny, a síce Juraj Gullik a Ján Garaický. Títo boli v Žiline nepríjemne prijatí, následkom čoho nezadlho sa v budatínskom zámku ubytovali. V mesiaci novembri sa navrátili domov, potom ale za Jurajom Gullikom nasledoval Juraj Jankovich.

Toho r. 1685, jako sa číta v starom jezuitskom protokolle, Štefan Kostka prišiel k nitranskej kapitule. On bol už predtým jako žilinský farár, nitranským kanovníkom a trencanským archidiaconom. Od toho času administrovali faru jezuiti.

Od príchodu jezuitov do Žiliny čo deň to deň bolo viac takých, ktorí sa na katolíckú vieru obracali. Z magistrátu bol prvý Mikuláš Tamassy, notár, za ním nezdolho nasledoval Andrej Bivolényi, senator.

R. 1691 dňa 14. mája bolo otvorené gymnasium s prvou grammatikou. Žiakov bolo 75.

R. 1606 u nás ešte žiadneho superintendenta nebolo, kým s veľkou slávnosťou neprišiel do Žiliny Daniel Krmann. Žilinci mu farský provent assignovali. Kázaval v dome Ďuriššovskom, ktorý nezdolho kúpil Baltazar Stráňavský pre školy. Na to bola vtedy sbierka nariadená a r. 1704 už bola aj modlitebnica vystavená. Toto je ten kostol, o ktorom sa vpravievalo, že ho Juraj Ottlik staval.

R. 1705 dňa 1. sept. žilinské evanjelické stavy — tak vpravie acta archivu — vyslali vyslancov k jezuitskému konventu. Týchto dokumentami poučily, aby pýtali odovzdanie farského kostola na základe tom, lebo že im ho bol Mikuláš Dersffy daroval, že ho za 100 rokov pokojne, bár aj falošne, užívali. — Toto sa nestalo. — Preto vyslal knieža Rákóczy 6. okt. commissárov, aby kostoly, školy a pozemky zaujali. — Títo, keď lietavský a konščanský kostol evanjelikom oddali, prišli 22. novembra do Žiliny, kde na panskom dome zosadli. — Dňa 23. novembra ráno o 8. hodine ľud sa po uliciach a na námestí sobral, nechcejúc si nič dať odňať. Tak to trvalo do 6. hodiny večer. — Nasledujúceho dňa o 9. hodine bola podobná scéna. — Po čas tohoto katolícké stavy v residencii jezuitov hotovili memoriale, v ktorom dôvody evanjelíkov refutovali, dokazujúc, že žilinský katedrálny kostol bol od počiatku katolícky. — K dokázaniu toho, ponač v archive na toto sa vzťahujúce žiadne poznámky nenašli, sa odvolávali na 2 staré missály, ktoré boli v kostole skryté. Jedon bol z roku 1483 a druhý z r. 1511. Odvolávali sa na pozlattené ampule, na ornáty, drahými kameňmi vykladané a v archive chované. — Otázní kommissári predca oddali tento kostol luteránom dňa 25. novembra. Luteráni, keď doňho vošli, obrazy potrieskali a sochy evangelistov a Franca Xaverského a mnohých iných do krypty uložili. —

Toho času bolo v Žiline katolíkov so školskou mládežou dla popisu z r. 1705 dňa 17. oktobra 679. — Medzi inými bol knieža Fraňo Rákóczy, ktorý mal v Žiline dom, Pongrác s dvorom, grófka Althan, Ján Rajcsányi, Katarina Permay, Wolfgang Mathényi, Juraj Tršťanský, Michal Jesenský, Gašper Hrabovský, Adam Akay, Tamassy, potom Ordódy, Wissnyovszky, Bivolényi, Zavodsky, 2 Františkáni s 3 chlapcami, fratrom a Agazonom. Potom traja jezuiti, jejich kuchár so ženou a troma defni, podkuchar, klučiar, praeceptor, portár a 100 žiakov. Títo boli následkom nedostatku školského domu prepustení. — Keď ale dom Juraja Tršťanského mohol väčšie miesto poskytnúť aj väčšiemu počtu ško-

lákov, byly podržané aj humaniorné triedy, ktoré asi 70 žiakov navštevovalo. —

Katholické stavy proti odobraníu kostola protestovali. Preto hlavný veliteľ Confoederatorov povolal do Trnavy katolícké a luteránske stavy, opatrené documentami. — Protestanti zaslali tri osoby. Katolíci poslali Gašpera Hrabovského, advocata oboch forumov, a Štefana Wissnyovského. Do Trnavy prišli r. 1706 v mesiaci januári; ponevác ale Percsényi bol medzitým inými záležitosťami zaneprázdnený, nič sa nevykonalo.

Farský kostol bol len r. 1708 katolíkom nazpät prinavrátený a skrz Jozefa Josephoviča, kapellána, a Ladislava Ocskayho, cisárskeho protribuna, znovu konciliováný. Vtedy v ňom prítomní Žilinci a úradní „Te Deum“ spievali. — Dňa 19. decembra zomrelý Andrej Michalovich, jezuitský otec, bol na druhý deň do krypty tohto kostola pochovaný. Sochy viac svätých z krypty byly povyberané a na oltáre poskladané.

Dubniczay viac ochrancov zdejšíeho katolíctva naznačil, a síce: Imricha Pongráczu, ostrihomského kanovníka, ktorý jako spišský prepošť zomrel v Nedeczi, — Adama Gyúryho, trenčanského farára, — Gašpera Szunyogh-a, — Mariu Prényi, vdovu Gabriela Balassa, — Alexa Lužinského, Mikuláša Madocsányiho, Juraja Prileskyho, Mikuláša Szunyogh-a, Christofora Ugronovicha, Imricha Nedeczkého, Andreja Gyurcsányiho, Jozefa Hrabovského, Wolfganga Meythényi, Christofora Ordódy, Juraja Trsztyanského, Juraja Podhorszkého, Adama Akayho, Imricha Závodského. — Zo Žilincov Andreja Bivolényiho, Jána Thamassy, Štefana Višňovského, Gašpera a Daniela Janáč. Jako najväčší ochrancí boli Pavel Eszterházy a Juraj Erdödy.

Žilinský farár bol r. 1357 Ján, r. 1420 Andrej, r. 1463 Urban a r. 1503 Juraj. O tomto sa toto číta v mestskom protokolle z r. 1503: „Diae Lunae festo Jacobi et Philippi stala sa zmluva, a zrovnani medzi ctihodnem knezem Giržikem farárom našim, čo se dotiče djeti jeho z jednej stránky,“ atď.

R. 1518 žilinským farárom bol Ladislav, r. 1540 Ján, r. 1558 Juraj a r. 1588 Daniel Albi. Tento sa v quitancii menuje: „Reverendus in Christo Pater Daniel Albi, Pastor Ecclesiae Solnensis, V. A. Diaconus superioris Districtus Trenchiniensis.“ Udržal Coelibat lebo panenstvo. —

R. 1595 zomrel jedon farár. Zanechal testament pre svojho syna Daniela. V testamente jako svedkovia podpísaní sú: Valentin Szulyo, pastýr rosinskej cirkve, a Martin Laczkovics, pastýr teplický.

R. 1595 Joachim Frabry. To je prvý augs. vyznania.

R. 1616 Timot Lorcsányi augs. vyznania.

R. 1617 Ján Sztankovich, kath.

R. 1619 Michal Crispinus, augs.

- R. 1653—1671 Elias Ladiver, augs.
 R. 1672 Štefan Kostka, kath., kanovník a A. Diacon trenčanský.
 R. 1685 p. p. jezuiti Permay a Oseles, administrátori.
 R. 1688 Juraj Jankovich, jezuitský investovaný farár.

Od tohoto času predstavený jezuitskej residencie bol žilinským farárom.

- R. 1692 Imrich Csernak.
 R. 1698 Juraj Kossetics.
 R. 1707 Štefan Fischeményi.
 R. 1714 Juraj Kutý.
 R. 1724 Szuhay.
 R. 1735 Zamaróczy.
 R. 1743 Juraj Miskovich.
 R. 1748 Matussek.
 R. 1749 zas Zamaróczy.
 R. 1755 Szilacsek.
 R. 1761 Tarnóczy.
 R. 1764 Rotari.
 R. 1770 Imrikovich.

R. 1773 boli jezuiti zotrení. — Dňa 20. okt. prišli do Žiliny kráľovskí kommissári a jezuitov rozohnali.

R. 1705—1708 farský kostol bol v rukách Daniela Grmana, augs. vyznania.

Po zotrení jezuitov na čele fary stáli administrátori

Žilincov právo patronátu je r. 1776 dňa 12. decembra kráľovskou resolutiou potvrdené, tak že nezadlho Žilinci dali beneficium Jánovi Breštenskému. Za týmto nasledoval, keď bol k nitranskej kapitule vymenovaný, r. 1797 jeho brat Jozef Breštenský. — Keď tento v Žiline zomrel, za farára bol vymenovaný r. 1806 Pavel Egelský, višňovský farár, a keď jako čestný kanovník zomrel, nasledoval za ním farár a V. A. Diacon čačanský Ján Bielek r. 1825. Tento bol r. 1832 za čestného kanovníka vymenovaný. On slávil r. 1851 dňa 9. nov. secunditie. Pod ním sa od základu založil následkom sbierok mestský špitál. Poďakoval za svoj úrad pre nemoc r. 1852 a r. 1853 dňa 5. marca zomrel. Za ním nasledoval Andrej Lemešš. Tento úradoval jako čestný prepošt do r. 1872. R. 1873 zostal žilinským farárom Ján Koššela, biskupský notár, ktorý ale po jednoročnom úradovaní usnul v Pánu.

R. 1617 Mikuláš Eszterházy, jako jeho písma svedčí, nepýtal kňaza pre Žilinu od nitranského biskupa, ale od arcibiskupa, a tak dostal Jána Sztankovicha.

Prví missionári boli arcibiskupom do Žiliny poslaní, a otec Permay a Ozeles r. 1685 tiež od arcibiskupe dostali investituru.

Farský kostol sa už viacráz spomína r. 1400 v mestskom protokolle tymito slovami: Pfarrkirche zum unsern lieben Frau. Tento kostol bol teda podľa tradície Bl. P. Marii zasvätený. Tento kostol oblahnul r. 1548 Rafael Podmanický, a ho opevnil ako kaštieľ. Tohoto opevnenia stopy až podnes možno vidieť. — R. 1583 bol skrz Mikuláša Dersffyho a jeho manželku, Barboru Prényi, obnovený a posvätený. Posvätenie toto vysvitá z listu Michala Smutko, nitranského kanovníka, písaného ku Jurajovi Kutý, žilínskemu farárovi.

R. 1586 dňa 21. sept. Zachariáš Mosóczy, nitranský biskup, v kostole tomto udelil Mikulášovi Čerňanskému z Malej Černej, neskorej abbasovi zo Skalky menšie rády.

R. 1610 v ňom držali lutheráni synodu. R. 1678 dňa 30. aug. zhorel zvonku aj znútra.

R. 1697 bol postavený veľký oltár s obrazom Trojice. Postavil potom oltár k pamäti Na nebe vzatia Panny Marie knieža Pavel Eszterházy, ktorý k obnoveniu kostola r. 1690 100 zl. udelil, a k postaveniu otázočného oltára 728 zl. 30 kr. Nosil nápis: „In noMIne DeI PatrIs et FILII et eIVs VnIgenItI eX hIs proVenIentIs spIrItVs sanCtI.“ — R. 1745 bolo nové tabernaculum shotovené za 98 zl. s nápisom: „Maiori disincarnati latique honori hoc opus pietatis exsurexit.“ — R. 1730 Jakub Macker s manželkou Veronou založil stále antipendium za 30 zl. — Okolo toho roku povstal oltár kríža a Bl. P. Marie. V kňazišti bol veľký kríž so sochou P. Marie a sv. Jána; postavené skrz mešťana žilinského Janáča. Toto všetko zhorelo r. 1848 dňa 21. júna. Ku kostolu tomuto r. 1762 bola pristavená kapla sv. Jána Nepomuckého.

Pod kostolom je 6 krypet. V kňazišti jedna panská a Permayánska. V lodi Mikundovská, Skalkovská a Koššellovská. Pod chórom je najväčšia, mestská. Do krypet bol pohodlný vchod. Nad kostolom je hodiňová väža. Má 2 zvony; jedon váži dva, druhý tri centy. Nevedomo, kedy sa táto väža stavala, došť na tom, že r. 1583, v čas reformovania, už stála. R. 1617 strecha bola už taká stará, že sa muselo mysleť o vyhotovenie novej. K práci tejto Mikuláš Eszterházy s manželkou Uršulou Dersffy daroval 626 zl. — Vo väži sa nachádzaly dve komory pre poklady, z ktorých nižšia mohla slúžiť za kaplu, a vyššia k uschovaniu kníh a documentov. Vrchol väže tejto r. 1762 novú strechu a kríž dostal. Tento kríž r. 1848 dňa 21. júna spadol, prebil sklepenie a kryptu.

Väža Burianová — tak od zvona pomenovaná — sa v starých listinách „novou“ menuje. Aj predtým byly v nej veľké zvony. Najväčší vážil 60 centov. Pod ňou je krypta. Na jednej strane kostola je kríž missií, r. 1699 postavený, — tu „kalvariou“ nazývaný. Tento, bol r. 1848 v čas veľkého požiaru celkom ohňom obklopený, predca podnes neporušený zostal. Pod ním je malá krypta Rajcsanyovská. Z kostola tohoto

bola socha Panny Marie do Rosiny, a odtiaľ do Višňového prenesená, ktorú aj teraz tam vo farskom kostole možno vidieť.

V kostole má magistrát svoje zvláštne miesto. Prv v stolicach iní, ako žilinskí remeselníci, žiadon nesmel sedieť.

Kostol sv. Pavla, kedysi jezuitom patriaci, pre obecné potreby r. 1810 sa odrieknul 10 funtov striebra, a farský kostol 13 funtov a 20 lotov.

Gymnasiaľná budova sa stavala r. 1779.

„Na Rudinách“ stojí kostol sv. Štefana, kráľa. Gabriel Szerdahelyi v topografii znamenitejších miest spomína aj tento kostol, jako kde sa divy stávajú. Stavba je stará, okná majú z čiastky gothickú, z čiastky byzanthinskú podobu v kňazišti a na čele. Tento kostol je v najstarších časoch vysvätený. Bol, jako všetky kostoly týchto strán, jedným dreveným krovovým povalom opatrený. R. 1762 bol sklepený, jako to tento chronostichon svedčí: ConCLVSI FoeDere MVrL. V tomto asi čase byly staré okná zamurované, nové vybité a kostol novou bránou opatrený.

Spomienka o tomto kostole sa často činí v protokolle z r. 1400. R. 1429 sa takto číta: „Ein Acker 2 Metzen Anbau ist gelegen off dem legem hegy (zdá sa „na hlynách“) sanct Stephanus Kirche über.“ Kolo neho sa rozprestiera cintorín. V ňom je jedna otvorená kapla. Jej stavba je tiež stará. Keby tu stopy zamurovaných okien byly, by som povedal, že to bola kaplna Christovho tela, ktorej Štefan Langvorst jedno ponechanie učinil po r. 1400. — Die hälfte zur unser Pfarr, unser lieben Frauenkirche, die andere zu der Capell des h. Leichnahms zu Zileyen. — Ponevác ale sa žiadne stopy okien nemôžu vypátrať, musím myslieť, že ona, jako teraz, povstala, a v nej ľud, keď ho pre množstvo kostol do seba prijať nemohol, svoje duchovné veci vykonával.

V čas protestantizmu v sviatok premeny Páne sa držiavaly veľké slavnosti jak v kostole, tak aj v tejto kaplne, jako to „rationes“ kostola sv. Štefana z prostred 17. storočia tvrdia. Nevedomo, či sa tieto slavnosti aj predtým vykonávaly. Kaple Božieho Tela sa žiadna stopá nenachádza. Táto bola r. 1489 obnovená. Obnovil ju Peter Thurský, a ponevác túto prácu dokonat nemohol, k prácam týmto poručil 6 zl. Bola totižto pod starou väžou jedna komora za kaplnu prerobená, ktorá sa Božieho Tela menovala.

R. 1679 pustošil v Žiline mor. Rola, „Šefranicou“ menovaná, bola vyznačená k pochovávaníu morom zomretých. To isté miesto bolo r. 1707 za obecný cintor vyznačené. V tomto cintori Žilinci po mori zo sľubu postavili jednu kaplnu. Pre túto priniesol r. 1719 dňa 2. júna akýsi Andrej Hutko z Divinky jedon obraz Bl. P. Marie Lauretánskej z Rímu.

Okolo r. 1750 akási Kubinka, rodená Stráňovský, tejto kaplne zanechala 300 zl.

„Nový cintier“ na predmestí povstal r. 1736.

Špitál v Žiline už v 15. storočí jestvoval. R. 1508 ponechal mu Mikuláš Melina 50 zl. Nevedomo, kto bol jeho prvý zakladateľ. Za jeho zakladateľa povestí má akéhosi meštana, Frambor menovaného, ktorý by bol aj role, teraz na „Frambore“ ležiace, tomuto špitálu ponechal. Ale ani acta archivu, ani visitácia z r. 1699 nezná meštana Frambora. Slovo toto pochádza z nemeckého slova *Vorwerck*, jako sa to r. 1423 spomína, alebo *Vorberg*. R. 1478 sa už u Slovákov spomína *Frambor*, čo sa zdá v jeho prvom pomenovaní znieť *Frewberg* čili *Freyerd*; odkiaľ pochádza maďarské *Szabadföld* r. 1509. — Zdá sa, že špitál svoje role na Frambore dostal od mesta. To boli tie role, ktoré k škultetii, skrz Žilincov od Dóroty Podmaniczky kúpenej, patrily. Špitál tento mimo týchto rolí mal ešte viac. Tieto užívalo mesto, a platilo špitálu ročite 15 zl. — Starý špitál stál na konci Kálova. Dom tento r. 1813 voda Váhu vzala, kedy potom mesto dom, na Stražovskej ceste ležiaci — teraz Fraňovi Morvitzovi patriaci — vyznačilo za špitál. — R. 1841 bolo mysleno o stavaní nového špitála, následkom čoho povstala terajšia budova špitála. Kúpená bola k nemu zahrada vdovy Terezie, manželky Petra Gerometty. Starý špitál mal aj jednu kaplnu, ktorej rupy bolo ešte vidieť uprostred minulého storočia.

Starý byt farára bol dom na jedno poschodie vysoký, z prednej strany z kameňa a zo zadku z kameňa a z dreva stavaný. R. 1699 bol zručný, ktorý jezuiti na školu obrátili. Za času povstania škôl v Žiline bol postavený dom v jezuitskej residencii pre normalnú školu. S budovou v spojenosti stála zahrada a humno, ktoré r. 1733 bolo zvané. Stará kaplnka stála tam, kde je teraz farská zahrada. Kostolník ešte r. 1699 bydlel v tomto dome.

V tej budove pri kostole, kde sú teraz normálske školy, bola prv tiež katolícka škola, Mikulášom Eszterházym dotovaná; neskorej to bola lutheránska Academia. R. 1699 bola to trivialná škola, ktorá mala Cantora, 5 kompanov s organistom a kalkanistom.

Terajší nový farský dom je stavaný r. 1777.

R. 1507 a 1586 dľa protokollárnych desiatkov trenčanskej stolice k žilinskej fare patrilo Závodje a Kraszno.

R. 1617 k žilinskej fare, krem Závodja, patrily:

1) Stražov. Patril prv k lietavskej fare, ale následkom susedstva zo Žiliny bol administrovaný. R. 1550 tento majetok jeho obyvatelia celkom opustili. Bolo v ňom r. 1677 pol treťa kolonikálnych gruntov. Vládlo 10 colonov a 5 opustených želiarní.

2) Moyš-Lučka. V nej r. 1617 zemäni zaujali kolonikálne grundy. Mal tu farár lúku a malú rolu.

3) Straňava.

4) Porubka.

5) Tridvor.

6) Illove. Tento majetok mal kedysi dvoch kolonikálov, polovicu škultétov lebo rychtárov, a jedon majer pol kolonikálneho sedenia. R. 1723 počítal ešte dvoch. Pán odkúpil polovicu škultétov a prevrátil na majer. Bola tu aj želiareň, ktorá patrila aj s mlynom pánovi.

7) Bytčica s $8\frac{1}{2}$ colonistmi. R. 1723 byly tu 4 sedenia, ostatnie opustené Caliska siala. Želiarne $\frac{1}{16}$ ky bolo 15, $\frac{1}{8}$ ny 4.

R. 1699 bolo

v Žiline	kath. 378,	augsb. v. 2304;	spolu 2682.
„ Závodí	„ 30,	„ „ 150;	„ 180.
„ Bytčici	„ 16,	„ „ 143;	„ 159.
„ Straňave	„ 24,	„ „ 137;	„ 161.
„ Moyš-Lúčke	„ 6,	„ „ 79;	„ 85.
„ Illovém	„ 1,	„ „ 45;	„ 46.

Iných majetkov počet nie je vyložený.

R. 1850 bolo

v Žiline	kath. 2225,	augsb. v. 1,	židov 100;	spolu 2326.
„ Závodí	„ 619,	„ „ 1,	„ 41;	„ 661.
„ Bytčici	„ 398,	„ „ 93,	„ 6;	„ 497.
„ Straňave	„ 520,	„ „ —,	„ 10;	„ 530.
„ Moyš-Lúčke	„ 250,	„ „ —,	„ 20;	„ 270.
„ Illovém	„ 148,	„ „ 3,	„ 4;	„ 155.

V Žiline teda za 151 rokov počet duší na 356 padnul. V iných miestach ale viac jako o 3 razy vystúpil.

Dokončiac takto dejiny náboženstva, musíme tu zvláštne ešte zmienku urobiť o dvoch reholách, ktoré už teraz v Žiline viac nejstujú; a síce o Templároch, dla Windischa, len tolko vieme, že mali svoj dvor v Žiline; — o spoločnosti Ježíšovej ale musíme trochu dlžej prehovoríť.

Žilinskú residenciu jezuitov založil Juraj Szelepcsényi, ostrihomský arcibiskup, následkom testamentu, už r. 1685 na smrtnej posteli vyhotoveného. Ohľadom exequovania tohoto testamentu povstalo pokonanie medzi Leopoldom Kollonichom, vtedy ešte rábskym biskupom, jako plnomocným executorom, a Adamom Aboët, provinciálom jezuitským, straniva niektorých pre jezuitov určených milých legátov, a k založeniu jezuitskej residencie venovaných majetkov, jako: Rosiny, Čace a iných k strečanskému a lietavskému zámku prináležajúcich, nižej vypočítaných majetkov. Táto základina r 1695 ponechaním I. Leopolda, kráľa, sanctionovaná; jezuiti r. 1696 vzdor hrozenia kniežata Pavla Eszterházyho boli do majetkov týchto statuovaní.

Jezuiti ešte pred touto zákonnou statuociou sa obstarali o súde bydlisko, kúpivše od Juraja Hanzeliho a jeho manželky, Barbory Skalka,

r. 1687 na žilinskom rýnku stojací dom za 2000 rynských zlatých pred miestnym magistrátom pod farchou zodpovednosti.

R. 1690 jezuiti od grófa, staršieho Štefana Csákyho, a krajinského sudcu za 500 zlatých kúpili v Terchovej byvsích 4 poddaných, ktorých spomenutému grófovi, Štefanovi Csákymu, olgyanská Zuzanna Bakos, najprv vdova grófa Ladislava Wesselényiho, potom Andreja Zaya, založila v smysle 700zlatového dlhu.

R. 1691 dostali jezuiti od mestského obecnstva jeden pustý grunt, aby si ho na rybník obrátili, „na Studničkách“ menovanom mieste, na hornom konci residencie, pri prameni.

R. 1692 od Andreja Zaskaliského, žilinského obyvateľa, kúpili jeden za mestom ležiaci majer so stodolou, zahradou a roľou za 232 toliarov. —

Konečne r. 1694 kúpili od Mikuláša Tamásyho jeden dom za 1400 zlatých, druhý od Stránovského, jedného tretieho domu ale dve tretiny im prepustil Štefan Starinský za 702 zlaté.

K nadobudnutiam nepohnutelných majetkov v neskoršom čase týchto jezuitov patria nasledujúce:

R. 1720 Michal Žilinský, žilinský radný, a jeho manželka, Katarina Biwoling, v „Skalka Permayana“ menovanom závodskom chotáre majúcu roľu predali jezuitom za 300 zlatých pod tou výminkou, že v páde jej odpredania aby dedičné právo padlo na týchto.

R. 1724 obecnstvo mesta Žiliny na základe pokonania, s neb. Jurajom Strányaym r. 1714 dňa 19. nov. uzavreného, predalo jezuitom na rýnku medzi Koššelovým a Hanzélovským domom stojací dom za 550 ryn. zlatých aj s oslobodením od mestských farch.

R. 1730 grófka Maria Terezia Eszterházy, manželka grófa Juraja Erdödyho, assignovala žilinským jezuitom v Trenčanskej stolici byvsú, Turo menovanú osadu a k strečňanskému zámku prislúchajúci, Brezova menovaný majer, na základe pokonania, medzi grófom Imrichom Berényim a Pavlom Ujfalussym zaviazaného, v 9600 zlatých; tyto ale po odobraní majetku r. 1756 v Ture byvsími poddanými smluvou uzavreli, straniva podlžnosť, nimi od rôl poskytujúcich. Konečne r. 1743 straniva vystavenia väčšieho kostola jezuiti od Adama Koššeli za 540 ryn. zlatých a za pivo, hodné 27 zlatých, kúpili jeden dom.

Všetko toto spočítajúc, žilinskí jezuiti mali teda z čiastky následkom základín, z čiastky následkom hotovizňou vykonaných nadobudnutí, nasledujúce ležiace majetky: osady Rosinu, Porúbku a Polusie; jednu čiastku majetku, k lietavskému zámku prislúchajúceho, v mestečku Rajci, spolu aj s turčanskými sňaznicami, tak aj poddaných v Svinnej, v Stránskom, vo Višňovom a v Bytčici; rajeckých kúpeľov a mlyna jednu časť s právom šenkovania vína, spolu aj s tamejšou parcelou Elizabety

a Kristiny Lengyel; ďalej Magura, Holá, Kamení a Zhilavy menované sňaznice; v Žiline viac rolí, tak aj od Štefana Koššelu kúpenú dedinu Zádubnie, terchovský majer a rosinské sudcovstvo.

Jezuiti r. 1722 pre zaopatrené domové miesta v Žiline 1073 ryn. zlatých, jako priemernú vymieňacú patričnosť zaplatiac, nadobudli si od žilinského magistrátu oslobodenie od všetkých mestských tarch, predca ale mimo práva šenkovania vína a varenia piva. A síce tieto domové miesta boli od Hanzélyho, Tamásyho a Stránskeho, mešťanov, nadobudnuté domy a od Zaskalického kúpený majer, jako sme to hore pod r. 1687, 1692 a 1694 spomínali.

Poľahky na školu, jezuitmi postavenú, poznamenávame, že mesto jejich riaditeľovi ročite 50 zlatých platilo a vynahrádilo cenu vína, na obete pri sv. omšách upotrebeného; nitranský biskup r. 1718 dovolil predstavenému jezuitov týchto, že aby, jako farári iných miest, pravú vieru raniace knihy odnímal. — R. 1731—1736 ale na rozkaz kráľovský nariadenie uh. kr. námestnej rady účinkovalo ohľadom pod tlač prišlých a z cudzozemskia donášajúcich kníh predskúmania.

V kostole residencie, k pamäti obracajúceho sa sv. Pavla posväteného, ktorý kedysi 420 zlatých nosiaci kapitál mal, má 7 oltárov, a síce: k pamäti sv. Pavla apoštola vysvätený hlavný oltár, a k pamäti Blahoslavenej Panny Marie, sv. Alojza, sv. Kríža, sv. Ignáca, sv. Františka Xaverského a sv. Jána Nepomuckého vysvätené pobočné oltáre. Na chóre je krásny organ; nad zákrstím ale s čerepami kryté väžičky boli; na strane evangeliuma ale nad zákrstím bola pekná kaplna s oltárom Blahoslavenej Panny.

V tomto kostole kedysi spoločnosť „so smrťou sa pasujúceho Ježiša,“ medzi mládežou študujúcou ale spoločnosť „nepoškvrené počatej Panny Marie“ jestvovala.

Proti residencii veľkú dobročinnosť preukázal Ján Macker, úradný ranhojič trenčanskej stolice, ktorý „sihofsťou“ menovanú sochu Marie postavil, a k jej udržaniu ročitých 20 zlatých zanechal; ale aj pre mladíkov v žilinskom gymnasiu študujúcich spravil veľké základiny.

Ku kostolu pristavená residencia bolo pekné, štvorhranné, dvojposchodové stavanie s dvoma dvormi a školským staváním, ktoré bolo všetkými potrebnými miestnosťami zaopatrené.

Vo vonkajšom majeri mali maštal pre 4 voľov a 8 kráv; k nemu prináležala veľká ovocná zahrada, ku ktorej ešte jedna druhá, koššelovská zahrada patrila, s jednou veľmi starou stodolou.

Zotrenej spoločnosti Ježišovej žilinskej residencie predstavení boli:

R. 1686 Juraj Jankovich.

„ 1686—1691 Juraj Kosseticz.

„ 1692—1698 Imrich Czernek.

- R. 1699 Juraj Kosseticz.
- „ 1714, 1718 Juraj Kutý.
- „ 1728, 1729, 1730 Juraj Szuhay.
- „ 1733 Karol Jankovič.
- „ 1745—1752 Pavel Szamaróczy.
- „ 1754 Pavel Silhaček.
- „ 1756 Štefan Szaly.
- „ 1758 Juraj Olšavský.
- „ 1760, 1761 Žigmund Tarnóczy.
- „ 1766, 1767 Juraj Jurikovič.
- „ 1773 sal. Franc Szerdahelyi.

* * *

Po páde jezuitov Eszterházy priviedol do Žiliny reholu sv. Františka, provincie S. S. Salvatoris r. 1704. — Roku 1730 bol vystavený jejich kláštor. Týmto sa aj gymnasium oddalo. Títo Františkáni prišli do majetku jedného lutheránskeho kostola, z dreva vystaveného. Roku 1719 bol zvalaný a na jeho mieste terajší vystavený. Katarina Barbora Schidinský z Moravy dala k stavaniu kláštora 7000 zl. a pre kostol ciborium.

Dodatok.

Pred rokom 1771 boli žilinskí richtári (Advocati, Voyti, Vogti, Judexi) na deň sv. Jura volení. Neskorej bol deň 1. novembra za deň volenia nariadený. Od tohoto času volený rychtár nie na deň svojho vyvolenia, ale len v nasledujúcom roku zaujal svoj úrad; tak na pr. Baltazar Straňovský, r. 1771 1. novembra vyvolený, len r. 1772 nastúpil svoj úrad. Po čas pravosudia mesto Žilina malo 4 prísediacich.

Ktorí boli pred r. 1352 sudcovia mesta Žiliny, s istotou sa povedať nemôže, ponevác dátky tohoto sa len od spomenutého roku nachádzajú, a preto len od tohoto času môžeme tu udať menoslov sudcov, a síce:

R. 1352 Nicolaus, syn Nicolausa syna Oddiar.	1477 Massar Nicolaus.
1397 Joannes, syn Nicolausa.	1479 Kothres Matheus.
1419 Schmidt Jakob.	1481 Massar Nicolaus.
1420 Hyeronimus, vnuk Ivana od sestry.	1485 Kothres Matheus.
1423 Schmidt Jakob.	1488 Ssokot Stefanus.
1426 Andreas Magister.	1489 Kothres Matheus.
1428 Schmidt Jakob.	1492 Svec Hyeronimus.
1429 Altdorf Georg.	1493 Miko Michal.
1444 Uhrinovič Ladislaus	1494 Vrtak Gašper.
1450 Paulus.	1497 Melchior.
1451 Nicolaus.	1498 Kothres Mätej.
1453 Polakovič Martinus.	1501 Gardos Štefan.
1456 Szobahov Georg.	1506 Kropáč Matej.
1457 Nicolaus.	1507 Abraham.
1457 Polak Petrus.	1508 Babčansky Andrej.
1468 Manko Matheus.	1511 Banovský Martin.
1469 Medved Martinus.	1513 Babčánsky Andrej.
1473 Pongrácz zo Sv. Mikuláša, Strečna a Berenču Ladislav.	1515 Krak Georg.
1475 Kothres Matheus.	1517 Abraham.
	1518 Miska Martin.
	1524 Fortinek Andrej.
	1527 Melicher Nicolaus.

- 1528 Babčánsky Georg.
1529 Miska Martin.
1530 Melicher Nicolaus.
1532 Hartunek.
1533 Melicher Nicolaus.
1535 Zapar Michal.
1536 Abraham.
1537 Ondrusko Georg.
1539 Bohdal Ján.
1540 Hodol Burian.
1541 Hassko Ján.
1542 Zisetha.
1543 Krizko.
1544 Zapar Michal.
1548 Bohdal Ján.
1549 Ondrusko Georg.
1550 Banovský Georg.
1551 Hassko Ján.
1552 Jedel Martin.
1553 Banovský Georg.
1554 Sladek Michal.
1555 Hobručka Michal.
1556 Rozgony Matej.
1557 Bohdal Ján.
1558 Pallo Matej.
1559 Rozgony Matej.
1560 Ondrusko Georg.
1561 Nemeč Ján.
1562 Bohdal Ján.
1563 Mako Georg.
1564 Visth Martin.
1565 Bohdal Hyeronim.
1567 Hodol Burian.
1571 Dias Lukáč.
1572 Frátrik Ján.
1573 Bohdal Ján.
1574 Hodol Burian.
1575 Mikunda Melchior.
1576 Kossela Gašper.
1577 Schvab Ján.
1578 Mikunda Melchior.
1579 Gallo Martin.
1580 Hodol Burian.
1581 Cigan Michal.
1582 Mikunda Melchior.
1583 Banovský Ján.
1584 Kossela Gašper.
1585 Mikunda Melchior.
1586 Jogic Matej.
1587 Apollo Militius.
1588 Mikunda Melchior.
1589 Banovsky Ján.
1590 Kossian Ján.
1591 Kossela Gašper.
1592 Oparel Ján.
1593 Kossian Ján.
1594 Karpiss Gašper.
1595 Kossian Michal.
1596 Kossela Gašper.
1597 Apollo Militius.
1599 Oparel Ján.
1600 Cingel Mikuláš.
1601 Hrabovsky Georg.
1602 Mastihlavka Mikuláš.
1603 Dlabáč Ján.
1604 Kossian Ján.
1605 Bohdal Mikuláš.
1606 Mlinarik Ján.
1607 Dias Ján.
1608 Bohdal Mikuláš.
1609 Lypovsky Georg.
1610 Dias Ján.
1611 Kossela Baltazar.
1612 Pokorný Matej.
1613 Kossian Ján.
1614 Lypovsky Georg.
1615 Kossela Baltazar.
1616 Dias Ján.
1617 Apollo Militius.
1618 Skalka Daniel.
1619 Stranovsky Štefan.
1620 Brezansky Georg.
1621 Stranovsky Ján.
1622 Skalka Daniel.

- 1623 Apollo Militius.
 1624 Kohut Ján.
 1625 Lypovsky Georg.
 1626 Fabricius Jeremiáš.
 1627 Kohút Ján.
 1628 Matušek Gašper.
 1629 Brezansky Georg.
 1630 Mlinarsky Mikuláš.
 1631 Lypovsky Georg.
 1632 Povraznik Martin.
 1633 Kossela Baltazar.
 1634 Kossian Gašper.
 1635 Povraznik Martin.
 1636 Noska Jakub.
 1637 Chreno Gašper.
 1638 Kossela Ján.
 1639 Fabricius Jeremiáš.
 1640 Oškerdský Michal.
 1641 Stranovsky Ján.
 1642 Chrenó Gašper.
 1643 Janáč Ján.
 1644 Madidus Andrej.
 1645 Kossela Ján.
 1646 Skalka Martin.
 1647 Allodiator Michal.
 1648 Oškerdsky Michal.
 1649 Kossela Ján.
 1650 Allodiator Michal.
 1651 Skalka Martin.
 1652 Stranovsky Andrej.
 1653 Allodiator Michal.
 1654 Skalka Martin.
 1655 Pasquidinus Eliáš.
 1656 Stranovsky Andrej.
 1657 Kusnier Gašper.
 1658 Allodiator Michal.
 1659 Stranovsky Andrej.
 1660 Frater Georg.
 1661 Stranovsky Andrej.
 1662 Neppel Georg.
 1663 Skalka Martin.
 1664 Stranovsky Andrej.
 1665 Szadlisz Jeremiáš.
 1666 Gyurana Georg.
 1667 Neppel Georg.
 1668 Szadlisz Jeremiáš.
 1669 Karpissek Gašper.
 1670 Kossela Andrej.
 1671 Szadlisz Ján.
 1672 Neppel Georg.
 1673 Permay Štefan.
 1674 Szilvay Georg.
 1675 Gabridides Ján.
 1676 Szilvay Georg.
 1677 Könözy Štefan.
 1678 Szilvay Georg.
 1679 Quercini Ján.
 1680 Tichy Georg.
 1681 Gabridides Ján.
 1682 Tichy Georg.
 1683 Gabridides Ján.
 1683 od 11. aug. Szadlisz Jerem.
 1684 Maluch Timot.
 1685 Skalka Ján.
 1686 Neppel Georg.
 1687 Janáč Gašper.
 1688 Skalka Ján.
 1689 Višňovsky Daniel.
 1691 Bivolény Andrej.
 1693 Brezany Daniel.
 1694 Bivolény Andrej.
 1695 Krušpier Gabriel.
 1698 Kramar Ján.
 1699 Krušpier Gabriel.
 1700 Kramar Ján.
 1701 Sztranovsky Andrej.
 1702 Višňovsky Štefan.
 1704 Stranovsky Andrej.
 1705 Jeleny Eliáš.
 1707 Stranovsky Andrej.
 1708 Jeleny Eliáš.
 1709 Kádás Martin.
 1710 Stranovsky Baltazar.
 1711 Višňovsky Štefan.

- 1712 Kádás Martin.
1714 Višňovský Štefan.
1716 Stranovský Baltazar.
1717 Kossela Michal.
1718 Gyungel Ján.
1721 Raicsany Andrej.
1725 Janáč Daniel.
1727 Gyungel Ján.
1728 Višňovský Ján.
1729 Janáč Daniel.
1731 Szlatényi Ján.
1734 Pffanschmidt Daniel.
1737 Matulay Jozef.
1741 Szlatényi Ján.
1744 Pffanschmidt Daniel.
1746 Pino Ján Hainrich.
1748 Szlatényi Ján.
1750 Nezbudt Daniel.
1752 Szlatényi Ján.
1754 Pino Ján H.
1755 Thamassy Ján.
1756 Nezbudt Daniel.
1760 Szlatényi Ladislav.
1763 Vrábel Michal.
1765 Szlatényi Ladislav.
1768 Vittich Andrej.
1769 Szlatényi Ladislav.
1772 Stranovský Baltazar.
1774 Szlatényi Ladislav.
1775 Jonas Andrej.
1777 Matulay Ján.
1779 Jonas Andrej.
1781 Matulay Ján.
1783 Zacharek Ján.
1785 Jonas Andrej.
1787 Matulay Ján.
1790 Zacharek Ján.
1793 Nostitius Andrej.
1795 Matulay Ján.
1803 Folkmann Ignác.
1808 Gombár Ján.
1812 Folkmann Ignác.
1814 Zsiga Ján.
1814 Folkmann Ignác.
1818 Gombár Ján.
1824 David Daniel.
1826 Schinga Štefan.
1831 Gombár Ján.
1832 Schinga Štefan.
1834 Kalinay Anton.
1839 David Daniel.
1842 Gerometta František.
1848 7. júna dla 23. art. 1848
podržané obnovenie. Ordina-
lný rychtár : David Daniel.
Mešťanosta (Consul): Bicsán-
szky Ján.
1849 3. januára: Ord. rychtár:
Moyss Ján.
1851 21. februára: Ord. rychtár:
David Štefan.
1852 5. júla: Gerometta František.
1861 18. febr.: Consul: Trajčik
Aloyz. Ord. rychtár: Kalinay
Ignác.
1867 Ďuriss Anton.
1873 Consul: Milec Ján. Mestský
kapitán: Bicsánszky Anton.

III.

Listiny.

I.

Carolus Dei Gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque Rex universis Christi (fidelibus, praesentibus, quam futuris praesentem paginam inspecturis salutem in omnium salvatore. Officii nostri debitum Exequius, et Regia fastigia sublimamus, dum subiectorum utilitatibus invigilamus, et eis misericorditer providemus, quia in eorum quiete quiescimus, et in pacis commodo gratulamur. Proinde ad universorum notitiam harum seriae volumus pervenire, quod fideles Hospites nostri de Sylna ad nostrae Majestatis venientes, praesentiam humiliter cum Instantia supplicando a nobis postularunt, quod cum ipsi mole paupertatis, et inopia plurimum sint afflicti, talem libertatis praerogativam eis concedere dignaremur ut ipsi numero, et rerum opulentia possent adaugari, nobis, et Coronae nostrae debitam fidelitatem semper impensuri. Nos igitur petitionibus eorundem annuentes in hac parte, hanc libertatis praerogativam de Regiae benignitatis affluentia, quae in beneficiis suis fidelibus largiendis continuum debet recipere incrementum, duximus eisdem concedendam. Quod per spatium unius miliaris nullus operarius quoquomodo nomine censeatur; alias nisi in ipsa Civitate nostra de Sylna possit residere, et sua opera exercere. Et quid universi Piscatores usque ad ipsum usum miliare constituti ad eandem Civitatem nostram debeant pertinere, volumus etiam, quod in quatuor locis tributorum infrascriptis, videlicet: Badaczin, Jathasin, Strechen, et Trinchen vocatis nullum tributum, nullumque Telonium iidem hospites nostri nullo unquam tempore solvere teneantur. Hoc non praetermisso quod in omnibus, et singulis libertatum ipsorum praerogativis ipsos contra omnes molestare volentes pacifice, et quiete volumus conservare, et ipsos solum ad nostram *Maiestatem pertinere.*

In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem praesentes concessimus literas duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri Magistri Joannis, Albensis Ecclesiae Praepositi, aulae nostrae V. Cancellarii, et Archi-Diaconi de Kóköló dilecti, et fidelis nostri Anno Domini 1321 quarto Idus Julii, Regni autem nostri anno similiter 21.

2.

Capitulum Ecclesiae Nitriensis, omnibus Christi fidelibus praesens scriptum intuentibus, salutem in omnium Salvatore. Cum ea quae aguntur in temporibus ne labuntur similiter in temporibus — literarum fulciantur. Proinde ad universorum, tam praesentium, quam futurorum notitiam harum serie literarum volumus pervenire. Quod magister Dominicus dictus Hlavka, filius Joannis, ad nostram personaliter accedendo praesentiam, exhibuit nobis quasdam literas Privilegiales Serenissimi Principis Domini Ludovici Dei gratia Illustris Regis Hungarorum tenoris infrascripti, petens a nobis humili precum Instantia, ut easdem de verbo ad verbum transscribi, transscriptasque literis nostris privilegialibus inserere dignaremur, quarum tenor talis est: Ludovicus Dei Gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Comaniae, Wulgariaeque Rex, Princeps Salernitanus et honoris montis S. Angeli Dominus omnibus X-ti fidelibus, praesentibus, et futuris, praesentium notitiam habituris, salutem in omnium Salvatore. Quodsi in Maiestate regnante cui divina clementia provida Pispensatione in humanis rebus plenam disponendi, et ordinandi contulit potestatem, universis suis subditis — — liberalem, illis tamen se debet magis Propitium, et favorabilem exhibere, et suam specialem gratiam impertiri, quae in Regiis obsequiis desudantes labor prolixior, et servitia fideliora fecerunt anteire. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod Magister Dominicus dictus Hlavka filiis Joannis fidelis nostris, ad nostram praesentiam accedendo, exhibuit nobis quasdam literas nostras patentes in facto possessionis cuiusdam Streche vocate in Comitatu Trinchyen existentis, conscriptas tenoris infrascripti, petens cum Instantia, ut easdem acceptare, et aprobare et ratificare, nostroque pro eodem, et suis posteris privilegio confirmare dignaremur. Quarum tenor talis est: Nos Ludovicus Dei Gratia Rex Hungariae memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quoad nos attendetes grata, et immensa servitia, et fidelitates Dominici dicti Hlavka filii Joannis fidelis nostri in cunctis nostris, et Regni nostri negotiis, et agendis prosperis et adversis dubiis fortunae casibus se submittere. Throno nostro Regio exhibita, et impensa, quae serviatim lon-

gum esset enarrare quaedam tamen ex eisdem — — pauca de pluribus ad memoriam posteriorum praesentibus pissibus adnotari videlicet: cum post Coronationem nostram primo ad regnum Rasciae exercitum movissemus, idem Dominicus dictus Hlavka una cum magistro Andrea filio Lachk Comite Siculorum Domino suo, ibidem dicto magistro Andrea ex adversa acie pulsu lanceali evulsione quatuor Dentium suorum sustinente viriliter dimicans, eundem magistrum Andream Dominum suum a necis periculo exemisse dignoscitur sua humanitate mediante, ceterum in conflictu quodam eiusdem Magister Andreas ex nostro Jussu cum sevissima gente Tartarorum de eorum multitudine praesumpmen. nobis, et Regno nostro — — tiranice saepius insultantem habito, et in alio praelio eiusdem cum rutenis similiter ex nostro mandato commisso, praedictus Dominicus consvetae fidelitatis virtute armatus, cum eodem Magistro Andrea Domino sua, laudabiles exercuit famulatusque omnia dicto Magistro Andrea percepimus edocente. Praeterea cum nos propria in persona ad ulciscendam acerbam mortem condam D. Andrea I. — — et Siciliae Regis fratris nostri karissimi laudandae recordationis, et ad recuperandum, et restaurandum regna Jerusalem, et Syciliae, quae per necem eiusdem fratris nostri fuerant alienata, ad partes transmari- nas accederemus, Idem Dominicus dictus Hlavka de civitate Vesprimiensi cum paucissima gente egredientibus nobis ibidem adhaerens, et nobiscum proficiscens, Ensem nostrae Majestatis semper adlatus nostrum ex nostra commissione tenens, et conservans inviolabili constantia obsequiosa meruit complacere ubi pro fidelitate et sacrae Regiae coronae — — letaliter exstitit vulneratus; et proprii sanguinis sui effusione maditatus. Pro tot igitur, ac tantis meritis suis, laude dignis, et servitiis suis posteris non immerito producendis, ad eiusdem Dominici dicti Hlavka, et dicti Magistri Andreae, ac aliorum complurium fidelium nostrorum, pro eodem intercedentium, humillimam supplicationem inclinati, e regalis nobilitatis affluentia, quae — — — — sitis fidelibus largiendis continuum debet summere incrementum, praedictum Dominicum dictum Hlavka, et suos haeredes, ac successores nostre titulo mere, et purae? nobilitatis insignientes decoramus — ipsos in facto possessionis Streche vocatae in Comitatu Trinchiniensi existentis, et ad ipsum pertinentis sub metisque suis nunc existentium qua eidem Dominico, tanquam nostram regiam, et a tempore quo humanae recordationis memoria non attingit semper apud manus Regias existentem, et omni Jure, ac titulo Regie collationis pertinentem fore cognoscentes, prius contulisse dignoscimur, a Judicio, et Jurisdictione quorumlibet Judicum, et Justitiariorum Regni nostri de gratia exmisimus speciali, et ipsos ad omnibus ratione dictae possessionis — — pertinentium ad eandem nunc sub metis suis existentium — — — — molestare volentibus volumus, et pm — — exped

— et in eadem pacifice conservare. Quod qui etiam quidcumque Juris se habere sperarent de eadem ad nos venientes — dit — Majestati quibus nostre spondemus de possessioni, et pertinentiis suis, sub metis suis existentibus praenotatis. Insuper ex munificentia regali amisimus eisdem ut ipsi dictam Possessionem utq — — — suis intra metas suas nunc existentibus nullo delicto, aut offensis eorum recurrentibus — — amittere, ac a se alienare possit modo aliquali, nisi quod absit contra Regnum, et Regiam Majestatem incidat infidelitatis. Vobis itaque Palatino Judici curiae nostrae, comiti parochyali, et Judicibus nobilium dicti Comitatus Trinchiniensis, ac aliis quibus libet Judicibus, et Justitiariis Regni praesentibus, et futuris, praesentium notitiam habituris firmis damus Regiis sub edictis, quod Eundem Dominicum dictum Hlavka, et suos haeredes, ratione dictae Possessionis Streche vocatae, et ad ipsum pertin — — nunc intra metas eiusdem existentium cum — — — forma praemis se gratie nostrae Judicare nullomodo audeatis, et eosdem dicta gratia nostra perpetuo potiri permitatis pacifice, et quiete praesentes autem in formam nostri Privilegii redigi faciemus dum nobis fuerint representatae, datum in Alba Julia — — — transsilvana in festo B. Galli confessoris A. D. 1349. Nos itaque petitionibus eiusdem Magistri Dominici Justis, et Juri consonis favorabili pietate inclinati praedictas litteras nostras patentes in facto dictae Possessionis Streche vocatae et graarum quarumdam sibi — — — confectas invenientes ipsas non abrasas, non cancellatas nec aliqua sui parte vitiatas de verbo ad verbum quoad omnes sui continentias praesentibus insertas acceptamus, approbamus, et ratificamus, easdemque cum dicta Possessione Streche vocata cum suis utilitatibus universis ac premissis gratiis — — — collationis praesupradictis, et aliis suis — — talibus et — tiis eidem Magistro Dominico et suis haeredibus — perpetue valituras Regia auctoritate ex certa scientia confirmamus praesentes Privilegii nostri — — sui mediante. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes eidem et suis haeredibus concessimus Literas nostras privilegiales pendentes, ac autentici — — — sigilli nostri dupplicis munimine roboratas. Datum per manus ven. in X-to Patris D. Nicolai, Dei, et Apostolicae sedis gratia Archiepiscopi Ecclesiae Colocensis aulae nostrae Cancellarii, dilecti, et fidelis nostri A. D. 1357. duodecima Kalendas mensis Februarii regni autem nostri anno 16. Ven. in X-to Patribus Dominis Nicolao Strigoniensi locique eiusdem Comite perpetuo, Ugolino Spalatensi Archiepiscopo, Nicolao Agriensi, Demetrio Varadiensi, Nicolao Quinque-Eclesiensi. Johanne Veszprimiensi, Stephano electo confirmato Ecclesiae Zagrabiensis, Kolomanno Jaurinensis, Thoma Chanadiensis, Michaele Wachiensis, Petro Wosnensis transilvana sede vacante, fratribus Thoma Syrmiensi, Stephano Nitriensi, et Wlasio Tinniensi Ecclesiarum Epis-

copis, Ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Magnificis Viris Nicolao Konth Palatino Judice Cumanorum, Cyko magistro Tavernicorum nostrorum, Andrea Wajvoda Transylvano Comite de Zonuk, Comite Nicolao, Judice Curiae nostrae Nicolao Wano de Machov, Leustachio Wanatum Croatiae Slavoniae tenente Comite Symigiensi Albensi et Tolnensi Lackus Dapiferorum et pincernarum, Dyonisio Agazonum, Thoma Janitorum nostrorum Magistris et Symone C. Poseniensi aliisque quam plurimis Regni nostri Comitatus tenentibus, et honores. Nos igitur etc. Datum Dominica Ramis palmarum. A. D. 1357. praesentibus discretis viris Magistris Johanne lectore, Petro Trinchiensi, Nicolao de Granno? Archi-Diaconis, Cosma Cantore, Johanne Custode ceterisque Canonicis in eadem Ecclesia nostra existentibus Deo jugiter famulantibus sempiterno.

3.

Nos Comes Thomas Judex Curiae Domini Ludovici Dei gratia Regis Hungariae Comitatusque de Thuruch tenens honorem. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis quod Nicolaus filius Thyl coram nobis personaliter comparando existit confessus, quod ipse villicatum villae Kunszka vocatae in Tenutis castri Sylna adjacentem quam nos eidem pro tredecim marcis vendideramus, Nicolao Hebbrandi filio cum omnibus suis Proventibus, videlicet cum libero Lanio, molendino, Carnifice, sutore, pistore, fabro et aliis, quae Theutonicae stilius Civitatem Silniensem requirunt, pro iisdem tredecim marcis plene ab eodem ut refertur receptis, et habitit vendidisset, et vendidit coram nobis ex parte nostra licentiam plenariam obtinendo, e Proventibus vero ipsius villae Kunszka sextum denarium habere ad missimus, Castellanus autem dicti Castri Sylna pro faciendo Judicio ter in anno in medium eorum accedere valeat, et possit, et de Judicio inter ipsos habito praenotatus villicus tertiam partem habeat residuat vero duas partes Castellano et officiali plenarie administret, Jobagyonibus vero ad eandem causa commorandi venire volentibus sedecim annorum libertatem concessimus, et de lignis in Tenutis nostris pro Domibus, et aedificiis eorundem ubicunque habere poterit liberam recipiendi habeat facultatem. Et quod si facultas ipsi affuerit Ecclesiam lapideam vel ligneam construat, et aedificet in superficie Villae Kunszka praenotatae. Datum Budae in Festo Sanctae Annae, Anno D. 1350.

4.

Ludovicus Dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Comaniae, Bulgariaeque Rex. Princeps Salernitanus et honoris ac Montis Sancti Angeli Dominus. Omnibus X-ti

Fidelibus praesentibus, et futuris notitiam praesentium habituris salutem in omnium Salvatore. Sicut unumquemque regnicolarum nostrorum in suo Jure ex nostri suscepti regiminis officio tenemur conservare, sic et nostrorum civium, seu hospitem Libertatibus ipsis conferendis in vigitare de Jure neque inconvenienter adstringimur. Nam per hoc status fidelium ampliatur et regalis apex continuum percipit Incrementum. Unde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod cum civium nostrorum de Sylva universitas, indefessae fidei vigore Regiis nostris obsequiis studiosius obsecundans vigerit, quam in ipsis elegantius augeri cupientes, et incendi votivis ipsorum beneplacitis principali genere munificentiae occurrentes, discreto viro Johanne Plebano Peturmanno Cive, et Wolfardo Notario Civitatis nostrae de Sylva suo, et universorum Civium ac Hospitem nostrorum de eadem una et nominibus a nostra postulantibus Maiestate, nundinas seu ferias ac Congregationem Flori anni iniciandi in festo corporis Christi usque quindenae eiusdem Festi ad instar libertatis fidelium Civium et hospitem nostrorum Wudensium concessimus perpetuo, et irrefragabiliter annis singulis pacifice celebrandam liberam omnino, et exemptam ab imperioso Jurisdictione omni universaliter Regni nostri Baronum, et magnatum ipsius tantummodo Civitatis nostrae Sylva vocatae Judicis potentiae seu Judicio reservata. De Telonio etiam seu Tributo tam per vias terrestres, seu aquaticas accedentibus undecunque, vel de quibuscumque partibus ad congregationem saepedictam occurrerint ubique in territorio seu Metis ipsius Civitatis dictas nundinas seu ferias illas per omnia liberas et ab omni exactione tributi exemptas sic eis esse volumus ut ab ipsis nil penitus exigi valeat census novi per quempiam vel imponi, In ipsa duntaxat nundinalis foriarea dum mercatur. Qualescunque etiam Res ipsorum et bona tam mobilia quam immobilia quocunque nomine vocentur annis continuis ac semper existat in eisdem nundinis et foro ac Congregatione deponendi vendendi emendi et commutandi liberam ex praesenti nostra annuentia habeant facultatem, volumus insuper quod nullus omnino mercatorum ad dictas nundinas convenientium pro antiquis debitis seu offensis prius factis se in eisdem mutuo valeat prohibere in rebus, et personis. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes eisdem fidelibus Civibus et Hospitem nostris de Sylva concessimus literas nostras Privilegiales, pendetis et autentici Sigilli nostri duplicis munimine roboratas. Datum per manus Venerabilis in Christo Patris, Domini Nicolai Dei et apostolica gratia Archi-Episcopi Colocensis Aulae nostrae cancellarii dilecti et fidelis nostri. A. D. 1357. 5 Kalendas Novembris Regni autem nostri Anno sedecimo. Venerabilibus in Christo Patribus et Dominis Nicolao Strigoniensi locique eiusdem Comite perpetuo, et Ugolino Spalatensi Archi-Episcopis, Nicolao

Agriensi, Demetrio Varadiensi, Dominico Transilvano, Petro Wosnensi, Nicolao Quinque Ecclesiensi et Zagrabiensi, Johanne Veszprimiensi, Colomanno Jaurinensi, Michaele Vaciensi, Thoma Chanadiensi, fratribus Stephano Nitriensi, Thoma Syrmiensi, Blasio Tininiensi Ecclesiarum Episcopis, Ecclesiae Dei feliciter Gubernantibus. Magnificis Baronibus Nicolao Konth Palatino et Judice Comanorum Andrea Wayvoda Transilvano, et Comite de Zonuk, Comite Nicolao de Zeech Judice Curiae Nostrae, Cyleo Magistro Tavernicorum nostrorum, Nicolao Bano de Machov Leustachio Regni Slavoniae banatum tenente, Leukus Dapiferorum et Pincernarum, Dijonisio Agazonum, et Thoma Janitorum nostrorum Magistris, ac Magistro Simone filio Mauriti Comite Psoniensi, aliisque quam plurimis Comitatus Regni nostri tenentibus et honores.

5.

Comes Nicolaus de Zeech Judex Curiae Domini Ludovici Dei Gratia Regis Hungariae Comitatusque de Thuruch tenens hucusque honorem dilectis sibi fidelibus universis Castellanis suis specialiter de Strychen, de Raych, de Wudatyn nec non de nova Civitate, item officialibus, tributariis universis in praedicto Comitatu de Turuch et iuxta fluvium Waagh constitutis et omnibus quibus praesentes ostenduntur dilectionem plenam, ac salutem. Cum praedictus Dominus noster Rex fidelibus suis Civibus et Hospitibus de Sylna mediantibus suis literis privilegialibus huiusmodi gratiam seu libertatem propter augmentum dictae suae Civitatis duxit faciendam ut in quolibet anno semel in festo Corporis Christi congregationem generalem seu forum liberum in praedicta sua Civitate Sylna iidem Cives et universi hospites sui, ad modum libertatum Civitatis Wudensis usque quindenae dicti festi Corporis X-ti libertatem habeant celebrare et quicumque de extraneis partibus ad istam congregationem seu forum liberum venire voluerit intra metas seu in territorio praelibatae Civitatis Sylna, tam in terra, quam super aquis nullus tributum dare teneatur. Ideo fidelitati universitatis vestrae firmiter damus sub praecepto praecipientes quatenus viris praesentibus quicumque istam congregationem generalem seu forum liberum venerint — — — Teritorio seu metas praedictae Civitatis Sylna nullum tributum tam Terris quam super aquis recipere vel recipi facere praesumptum, sed eosdem absque exactione alicuius tributi usque quindenae dicti termini libere venire et abire permittatis et permitti facientes, prout etiam praemissam libertatem dictis Civibus et hospitibus de Sylna in literis privilegialibus praelibati Domini nostri Regis iisdem concessas plenius videbitis contineri, aliud nullo modo facere praesumptum et — — — Datum in Wisegrad ipsissimo die festi sanctae Trinitatis anno Domini 1358.

6.

Nos Comes Stephanus Bubek Judex Curiae Domini Ludovici Dei gratia Regis Hungariae, memoriae commendantes tenore praesentium significamus quibus expedit universis: Quod nos Rectoratum Varna, et Kraszna Possessionum dicti Domini nostri Regis per collationem Regiam sub nostro honore existentium cum omnibus proventibus, et utilitatibus molendinis scilicet, ac aliis in superficie erudem Possessionum existentibus, sub eadem Libertate, sub qua alii Rectorarii iuxta fluvium Vag Rectoratum tenere, et possidere dinoscuntur, ac Jure et Consuetudine teutonicali, et Civitatis Silna, Hayn dicto Dragos civi de eadem Silna pro Duodecim Marcis Marcarum quamlibet cum Decem penis computando — — — — — cum quadam terra Potochan vocata, ac quodam Insula ultra Rivulum Hredniztha existente eidem Hayn dicto Dragos, et per eum suis Haeredibus, Haeredumque suorum Successoribus dedimus, et contulimus tenere, et habere, et quoslibet fructus earundem percipere — — — — — Quarum quidem Possessionum metae hoc ordine distinguuntur: quod prima meta incipit in fluvio Waag ubi terra Possessionis Koblen terminatur, et tendit directe sursum ad rivulum Koblen Pataka vocatum, et de hinc ascendit ad monticulum Kronhora, quem ipsa meta includit; deinde usque ad verticem montis Zelachoch vocatae, et per dorsum eiusdem Montis eundo descendit ad Rivulum Hredniztha dictum, et vadit usque fluvium Vaág et ibi metae praedictae terminantur. — — — — — In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuamque praesentes Litteras nostras privilegiales minoris pendentes Sigilli nostri munimine roboratas praelibato Hayn dicto Dragos duximus concendendas. Datum in Visegrad tertio die festi Beatae Margaritae Virginis, et Martiris Anno Domini 1362.

7.

Ludovicus Dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae. Lodomeriae, Comanie Bulgariaeque Rex, Princeps Salernitanus, et Honoris Montis S. Angeli Dominus. Omnibus Christi fidelibus praesentibus pariter et futuris praesentium notitiam habituris Salutem in Omnium Salvatore, ordo suadet aequitatis, et ad apicem Regiae pertinet Majestatis, ut ea, quae rite, et rationalibiter processerunt, illibata conserventur, et quae a suis fidelibus mite petuntur ad exauditionis gratiam admittantur. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire. Quod Heyn dictus Dragus Civis noster de Sylna ad nostrae celsitudinis accedens conspectum, exhibuit nobis quasdam Litteras privilegiales Viri Magnifici Comitis Stephani Bubek Judicis Curiae nostrae

super voynicatus villarum nostrarum Varna, et Kraszna vocatarum per ipsum Comitem Stephanum dicto Heyn concesso emanatas tenoris infrascripti, petens nostram Excellentiam humiliter, et devote, ut easdem acceptare approbare, ratificare, et pro ipso Heyn suisquae Haeredibus nostro dignemur privilegio confirmare. Quarum tenor talis est: Nos Comes Stephanus Bubek Judex Curiae Domini Ludovici Dei gratia Regis Hungariae memoriae commendantes tenore praesentium significamus quibus expedit universis, quod nos volentes quasdam Possessiones dicti Domini nostri Regis Varna, et Kraszna vocatus multitudine populorum decorare Voynicatum earundem sub eadem vera lege, et Consuetudine qua Cives Civitatis Sylva frui dinoscuntur, cum omnibus utilitatibus ad ipsum Voynicatum spectantibus una cum libero laneo, et quatuor Laboratoribus scilicet Pistoribus, Sutoribus, Macellis et fabricatoribus Salium ac Molendinis sub inclusione metarum dictarum Possessionum aedificatorum, et aedificandorum, cum quadam terra Potochan, ac proventu eisdem dedimus et contulimus Heyn dicto Dragus Civi de dicta Sylva et suis posteritatibus possidendum, et habendum, et quoslibet proventus ipsius Voynicatus percipiendum. — — — — — Item quia ipsae Possessiones Varna et Kraszna desolatae habebantur, ideo eundem Heyn Dragus — — — — — In cuius rei memoriam praesentes Litteras nostras privilegiales pendentes Sygilli nostri munimine roboratas, saepe fato Heyn duximus conferendas, Datum in Trinchinio in festo Beati Regis Stephani et Confessoris Anno Domini 1362. — Nos itaque iustis, et legitimis petitionibus dicti Heyn favorabiliter inclinati praetactas Litteras dicti Comitum Stephani privilegiales omni prorsus suspitione carentes praesentibus de verbo ad verbum insertas simul cum libertate in eisdem expressa acceptamus, approbamus, ratificamus, et pro ipso suisque Posteris auctoritate Regia perpetuo valituras firmamus praesentis scripti nostri patrocinio mediante. In cuius confirmationis nostrae Testimonium firmitatemque perpetuam praesentes concessimus Litteras nostras Privilegiales pendentes, et authentici Sigilli nostri dupplicis munimine roboratas. Datum per manus Venerabilis in Christo Patris Domini Nicolai Archi-Episcopi Strigoniensis Locique eiusdem Comitum perpetui, Aulae nostrae Cancellarii dilecti, et Fidelis nostri Anno Domini 1363. decimo Calendas mensis Aprilis Regni autem nostri vicesimo secundo Venerabilibus in Christo Patribus et Dominis eodem Nicolao Strigoniensi, Thoma Colocensi, Wgulino Spalatensi, Nicolao Jadrensi, Archi-episcopis, Demetrio Varadiensi, Dominico Transilvano, Michaeli Agriensi, Colomano Jauriensi, Stephano Zagrabiensi, eodem Banatum Regni Sclavoniae tenente. Wilhelmo Quinque Ecclesiensi, Ladislao Veszprimiensi, Dominico Chanadiensi, Petro Bosnensi, Fratribus Stephano Nitriensi, Thoma Sirmiensi, Joanne Tynensi, Nicolao Traguriensi, Demetrio Non-

nensi, Stephano Farensi, Valentino Makariensi, Matheo Sibiniensi, Michaele Scardonensi, Portina Seniensi Ecclesiarum Episcopi, Ecclesias Dei feliciter Gubernantibus, Vathiensi et Corbaviensi sedibus vacantibus, Magnificis Viris, Nicolao Konth Palatino, Dionysio Wayvoda Transilvano, Comite Stephano Bubek Iudice Curiae nostrae praedicto, Joanne Magistro Tavernicorum nostrorum, Nicolao de Zech Dalmatiae, et Croatiae — Nicolao de Machou Banis, Petro Zudor Pincernarum, Paulo Dapiferorum, Emerico Agazonum, et Johanne Janitorum nostrorum Magistris, ac Magistro Benedicto Comite Poseniensi, aliisque quam pluribus Comitatus. Regni nostri tenentibus, et Honores.

8.

Ludovicus Dei gratia Rex Hungariae fidelibus suis Magnifico viro Comiti Stephano dicto Wubeck Iudici Curiae suae, officiali suo de Silena nunc per ipsum constitudo, et in futurum constituendo salutem, et gratiam. Conqueruntur nobis Hanck Henul Nicolaus, et Petrus hospites nostri de Sylna in suis et universorum Civium et hospitem nostrorum de eadem personis quod vos ipsos in eorum libertatibus consuetudinibus, et legibus quibus iidem a tempore foundationis ipsius Civitatis freti exstiterunt et gavis — — — ipsosque ultra easdem nimium perturbando aggravetis. Umde cum nos ipsos Cives et Hospites nostros de dicta Sylna in eorum iuribus, et Legibus indemniter gratulari velimus et gaudere, volumus et fidelitati vestrae firmo edicto Regio praecipiendo mandamus, quatenus praefatos Cives, et hospites nostros de Sylna in eorum antiquis libertatibus, legibus, et consuetudinibus, quibus a tempore foundationis ipsius civitatis freti exstiterunt et gavis inviolabiliter debeatis conservare nec ipsos ultra ipsorum consuetudines antiquas in aliquo agravare vel perturbare aliquatenus praesumpmatis — aliud pro nostra gratia facere nullatenus audeatis, Datum in Wisegrad in festo Purificationis Virginis — — — Anno Domini 1367.

9.

In nomine Domini Amen. Omnia quae aguntur integre? sunt ac labuntur in tempore, nisi, literarum munimine perhennet. Igitur et ego Paulus Iudex de Corpona, totaque pluralitas Juratorum Civium Civitatis eiusdem, scilicet Petrus Clunczmann, Conradus Cholb, Joannes Wleczil, Laurentius Nosl, Conradus Philip, Andreas Widen, Andreas Mayerhof, Henricus Mayerhof, Clore Tilmann, Herman Heller, Paulus Bernat, Paulus Onofusil, notum facimus universis ac singulis ad quos praesens scriptum pervenerit, quod discreti et honesti viri Nitzko advocatus de Se-

lina cum suis Juratis Civibus de eadem ad nostram venerint praesentiam portando literam gratiosi Domini nostri Regis hungariae et literas Civitatis Selinensis — — — serenissimi Regis — — — — praedictae Civitatis Selinensis nobis supplicaverunt devote, et humiliter, ut dignemur ipsos — — — — nos quoque emmendo — — — ipsorum, volentes ipsos in omnibus Juribus — — — — Civitatis sonant: Guod ipsi Cives de Selina Plebanum sibi eligant quem voluerint usque ad receptionem alicuis presbyteri compellantur. Item quod Iudicem deinde quemcunque voluerint sibi assumant, salvis rebus, et haereditatibus Nitzkonis advocati, deinde quod libera advocatia est. Item Iudex cum communitate civitatis habet constituere de Juratis Civibus, et isti cives coram Iudicis debent loqui causas hominum, propter Deum non — ppao? Item testificationes ungarorum tamen contra eos non admittat sed mixtorum cum theutonicis. Item nullus nobilium super eos Judicare habeat. Item quod Comes, aut nobiles violenter descendere super ipsos potenter non valeant, sed petendo de bona voluntate ipsorum omnia victualia pro pecuniis comparandi. Item Domos defunctorum post ternam Proclamationem Judex cum caeteris Civibus plenam habet potestatem vendendi, et in usum Civitatis convertendi. Item quod Judex tantummodo tertiam habet partem in birsagiis et Jurati Cives duas partes. Item unicuique idoneo viro collectam assignent iuxta facultatem — — — Item Jus molendini; quod qui ad molendum deferat duodecimas partes recipiat. Item si unus alium vulnerat aut occidet, et si actor, aut reus non reprehensus fuit — liber est ac sua bona — — — — Item quocunque Judex in negotio Civitatis equitabit cum pecunia Civitatis negotiare debet. Item — sit Judex Cives paup — divites existentes in Civitate — — — — liberam habet potestatem permutandi vendendi ac emandi cuius sicut alter. Item quiscunque Judex Civitatis extiterit ibidem resideat cum omnibus haereditatibus suis. Item quicunque non contentus fuerit in Iudicio vestrae Civitatis Selinensis isti venient ad Civitatem Corponensem plena instantia, quod unicuique non denegabimus. Item omnes Mechanici existentes in Civitate qui — — civici isti collectam tenentur solvere iuxta posse ipsorum, et inquilini iuxta facultates ipsorum. In cuius rei testimonium, et maiorem evidentiam, praesentem literam sigilli nostrae Civitatis appensione fecimus communiri. Datum Dominica oculi anno Domini 1370.

10.

Quoniam Dominus noster Serenissimus Ludovicus Dei gratias inclytus Hungariae, Poloniae, Dalmatiae Rex etc. nos de iuribus Tessinensibus, hucusque in civitate nostra habitis per edictum Suae Majestatis prohibuit, volens nos in Regno suo, ubi legum perfectissimarum copia

fore dignoscitur, leges suscipere, et earundem perflui (usu) nunc et semper. Praeterea liberum nobis arbitrum eligendi administratores legum quarumcunque Civitatum in Regno contentarum, dictus noster Rex, pro suae Majestatis gratia nobis tribuit atque dedit. Ideo cum nos Advocatus, Consules, et Scabini, et tota universitas civium, et hospitem in Zilina leges districtorum virorum iudicis, iuratorum, et civitatis Corpona mitas perfectas, atque deificas, esse recognovimus, ad easdem nos, et nostram civitatem, et habitatores eius, una cum nostris Posteritatibus. in requisitione Juris, et iustitiae considerationem constringimus, ut in causis ambiguis dictos cives, et eorum leges nunc et in perpetuum requirere debeamus, testimonio praesentium mediante ad quam per literalia Instrumenta regalis Excellentiae super huius modi Leges sumus confirmati. In cuius rei testimonium praesentem chartam fieri iussimus, nostrae civitatis pendenti sigillo roboratam. Datum sub Anno 1379. feria tertia proxima post Dominicam reminiscere. —

11.

Universis Christi fidelibus tam praesentibus, quam futuris praesentem paginam inspecturis, Stephanus praepositus monasterii B. M. V. de Thurocz, locique eiusdem Conventus salutis incrementum in Hominum vero Salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod providi ac circumspici Viri Philippus dictus Chlaz, Antonius filius de Ade de Negche, et Andreas Sartor sclavi Cives in Civitate Silina vocata commorantes in suis ac aliorum universorum et singulorum Sclavorum Civium de eadem Silina personis nostram veniendo in praesentiam quosdam literas patentes olim serenissimi Principis Domini Ludovici Dei gratia felicis Reminiscendae Regis Hungariae. super quibusdam specialibus gratiarum praerogativis et Libertatibus pro iisdem Sclavis Civibus per ipsum quondam Dominum Ludovicum Regem, contra et adversus Cives Theutonicos in eadem Silina commorantes factis emanatas tenoris, et continentiae infrascriptae characterae maioris sigilli sui consignatas, sed iam ipso sigillo per incautam conservationem, et specialiter ut dicebant his diebus non diu retro lapsis, tempore invasionis, et Devastationis iam dictae Civitatis Silinensis per nephandissimos Husitas facte pro maiori sua parte ipsarum, propter ipsarum literarum distractionem contrito et abolito nobis exhibuerunt et praesentaverunt petentes nos Idem Philippus Anthonius et Andreas praedictorum Sclavorum Civium — — — debita cum Instantia ut cum ipsi propter viarum discrimina — — — illos que temporum persecutiones nec semper protectione iam dictorum Jurium ac praerogativarum ipsorum ad Loca ipsis necessariis secum deferre non audeant, quatenus ob maiorem Rei eviden-

tiam et cautelam — — — ipsas literas de verbo ad verbum transumi et Literis nostris Privilegialibus inseri faciendo transcriptum eorundem ipsis dare dignemur ad cautelam. Quarum quidem literarum nobis sic exhibitarum Tenor verbalis sequitur, et est talis: Nos Ludovicus Dei Gratia Rex Hungariae, Poloniae, Dalmatiae, etc. memorie commendamus, tenore praesentium quibus expedit universis, quod pro parte Sclavorum Civium et Hospitum nostrorum de Silina nostrae expositum exstitit Majestati gravi sub quaerela, quod antiqua dictae Civitatis nostrae Silina vocatae consuetudine et Libertate requirente inter ipsos ab una, Theutonicos Cives et Hospites nostros de praedicta Silina parte ab alia personae pro Juratis Civibus, et consilio dictae Civitatis semper aequali numero electi et constituti exstitissent, nunc autem dicti Theutonici Cives et Hospites nostri de praedicta Silina ex ipsis prout antiqua dictae Civitatis nostrae consuetudo, et libertas requirit pro Juratis Civibus eligere ac etiam ipsos in Consilium ipsius Civitatis nostrae admittere recusarent, cum tamen ipsi omnes collectas, seu datias ac quaevis servitia nobis — — — in futurum ad instar Theutonicorum Civium et Hospitum nostrorum de praedicta Silina solverent ministrarent, ac facerent plene et integre, supplicantes exinde nostrae Maiestati ut ipsis de remedio dignemur providere oportuno, et quia Sclavi Cives, et hospites nostri de praedicta Civitate Silina vocata ac etiam de eiusdem provincia numero plures, quam Theutonici Cives, et hospites nostri haberentur, in praedictaque Civitate nostra de Silina saepe Sclavi Cives, et Hospites nostri, quoslibet Census et Dacia seu servitia ad instar Theutonicorum Civium dictorum, ac Hospitum nostrorum, nobis solvere, administrare, et facere tenere demonstrent, ex hisque rationibus nobis et Baronibus nostris ex Sclavis Civibus et Hospitibus nostris $\frac{2}{3}$ parte ab altera personae $\frac{1}{3}$ ab uno, et eiusdem Theutonicis Civibus et Hospitibus nostris parte ab altera personae pro Juratis Civibus aequali numero eligi ac ad consilium dictae civitatis admitti debere visum fuit: Ideo vna cum eisdem Baronibus nostris mature deliberando ut omnis controversionis et dissensionis materia inter praefatos Sclavos Cives et Hospites nostros parte ab alia sopiatur e medio ipsorum penitus et per omnia extirpetur ipsique in perpetue pacis tranquillitate queant congaudere comisimus eo modo ut inter praedictos Sclavos Cives et Hospites nostros ab una ac ipsos theutonicos Cives, et Hospites nostros parte ab altera personae pro iuratis assessoribus semper aequali et pari numero eligantur et constituentur, ac etiam dicti Sclavi Cives et Hospites nostri ad instar et modum dictorum theutonicorum Civium et Hospitum nostrorum in Consilium praedictae Civitatis nostrae admittantur. Datum in praedicta Silina secunda die festi Beati Joannis — — — — — A. D. 1381 — — — Et quia etc. etc. Datum — — — — — Virginis anno verbi incarnati 1431.

In superiori autem spatio seu margine sup. dictarum Literarum Domini Ludovici — — — — — septa et exarata — — — — — Nicolao de Zeech Judice Curiae Nicolao Zambow Thesaurario.

12.

Ladislaus Miseratione Divina Praepositus B. M. V. de Thurocz totusque Conventus, memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod Andreas Civis seu Hospes de Silina accedens ad nostram praesentiam, exhibuit patentes Literas, Illustrissimi Regis Domini Ludovici petens nos cum Instantia ut easdem ratas habere dignemur et literis nostris inscribi faceremus ad notitiam quarum tenor talis est: Ludovicus Dei gratia Rex Hungariae, Poloniae, Dalmatiae etc. fidelibus suis advocato Judici, Juratis et universis Civibus, et Hospitibus Civitatis nostrae de Silina salutem et gratiam. Quod nos omnino velimus eos et Civitatem de Silina in eorum Juribus et Libertatibus pristinis illaesos conservare, neque per quempiam in eiusdem consentiae? illicite aggravari, constituimus igitur vestri ad medium magnificum virum Comitem Temlinum Tavernicorum nostrorum Magistrum, ut una vobiscum omnes causas inter vos, et in dicta Civitate habitas, more ipsius Civitatis Libertatum diiudicet, finiat et decidat. Non obstantibus aliis Literis nostris praevis ex mala informatione contra libertates ipsius Civitatis exaratas quas praesentibus revocamus. Attamen vestrae mandamus fidelitati, quatenus omnia quae post huiusmodi Judicia — — — memorato Magistro Tavernicorum iuxta libertatem ipsius Civitatis detiset consignetis, comittentes universis Nobilibus ac ulterius status hominibus praesentium notitiam habituris ut praefatam Civitatem, et eius incolas contra earum libertates non praesumatis quoquomodo perturbare seu molestare aliud — — Datum Zolii Sabbatho ante festum Beat — — confessoris anno Domini 1382. per man — — Nos igitur Justis petitionibus suis favorabiliter inclinati, videntes ipsas literas non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte vitiatas de verbo ad verbum inscribi fecimus nostri Sigilli munimine roboratas. Datum — — Die proxima post festum B. B. Martyrum Tiburtii et Valerii Anno Domini ut supra.

13.

Comites Nicolaus et Stephanus filius Pousae, tenentes honores Comitatus Zeliensis 1384, dum quaedam terra Mathaei iuxta fluvium Vagh deviaret a fidelitate Reginae cuius homines circumvallarunt Castrum Zilina, eorum vero fidelitatem Coronae Ladislaus, Petrus et Joannes observarunt, his prout pro tanta fidelitate, Possessionem Nedeczae conferri

supplicantibus, talis iussu Reginae per eosdem Comites iisdem confertur festo Briccii 1384 Donationales has per Nicolaum filium Ladislai de Prasnowecz, nominibus Ladislai Petri et Joannis filiorum Joannis, filii Dominici de Nedeczae reproductas, fratrum etiam suorum Petri, et Joannis, nomine, Sigismundus Rex confirmavit Budae in vigilia Visitationis festi B. M. V. Anno 1412. (Diploma rodiny Nedeczkých.)

14.

Maria Dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Seruiae, Galiciae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque Regina, Princeps Salernitana et honoris ac montis S. Angeli Domina. Omnibus Xti Fidelibus tam praesentibus, quam futuris praesentium notitiam habituris salutem in omnium salvatore Regiae sublimitatis immensitas cuius est in multitudine populorum gratulari, solet suorum subditorum preces legitimas exaudire, ut exinde fidelium numerus augeatur, et honoris munera consequantur. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod serenissimo Principe Domino Ludovico eadem Dei gratia I. Rege Hungariae Poloniae Dalmatiae etc. genitore nostro clarissimo laudande recordationis volente Domino coeli cuius nutu omnia reguntur et disponuntur absque Prole masculina de medio sublato, nobisque iure successorio et ordine geniturae coronam et solium dicti Regni Hungariae ac sceptrum Regiminis ipsius genitoris nostri adeptis Nicolaus Judex, Petrus Gutler et Nicolaus Institor iurati Cives Civitatis nostrae de Sylna. suis ac vice nominibus universorum Civium fidelium et hospitem nostrorum de eadem ad nostrae serenitatis veniendo praesentiam exhibuerunt nobis quasdam Literas privilegiales quondam serenissimi Principis Domini Caroli Regis Avi nostri charissimi beatae recordationis sigillo suo priori consignatas, super libertatibus et libertatum praerogativis, per eundem Dominum Carolum Regem eisdem concessis confectas et emanatas tenorum, et continentiae per omnia infrascriptae supplicantes exinde nominibus quibus supra nostrae humiliter Maiestati, ut easdem praesentibus Literis nostris de verbo ad verbum inseri et transcribi facientes acceptare, approbare, et ratificare ac nostro eisdem Civibus et hospitibus nostris de eadem Sylna ipsorumque posteritatibus universis privilegio perpetuo dignaremur confirmare. Quarum tenor talis est: (Carolus atd. vidz pod r. 1321). Nos itaque praemissis humillimis et devotis supplicationibus praefatorum Judicis, Petri Guttler, et Nicolai Institor iuratorum Civium nostrorum de praedicta Sylna nominibus quibus supra nostrae per eosdem porrectis Maiestati Reginali pietate exauditis favorabiliterque admissis praeattactas literas ipsius quondam Domini Caroli Regis Avi nostri charissimi praesentibus de verbo ad verbum insertas simul cum

praedictis libertatum praerogativis in tenore earundem, expressis acceptamus, approbamus, et ratificamus, ac de consensu et beneplacita voluntate serenissimae Principis Domininae Elizabeth praemissa Dei gratia Hungariae, Poloniae, Dalmatiae Reginae, genitricis nostrae charissimae, Praelatorumque et Baronum nostrorum consilio maturo, praefatis Civibus, et Hospitibus nostris de praedicta Sylva, ipsorumque posteritatibus universis nostro privilegio perpetuo valituras confirmamus praesentis scripti nostri patrocinio mediante. Et insuper eisdem Civibus et Hospitibus de nostrae Benignitatis largiflua clementia ad ipsorum humillimam et devotam supplicationis Instantiam hanc libertatem eis perpetuo duximus concedendam ut ipsi pro redditibus censibus et proventibus omnibus, et singulis quocumque censeantur nomine, quos ipsi Cives nostri de ipsa Civitate nostra Sylva, et de limitibus et terminis ipsius Civitatis nostrae nobis ad castrum nostrum Lytwa vocatum dare, et administrare consveti fuerunt usque modo, quos quidem redditus census et proventus omnes et singulos a modo deinceps praedictae Civitati et eius Communitati committentes, et in usus proprios ipsius Civitatis nostrae convertentes, pro omnibus praemissis, redditibus censibus, et proventibus tenebuntur nobis singulis annis solvere, et dare ducentos florenos auri, et in auro boni, et iusti ponderis medietatem videlicet in festo S. Michaëlis, Archangeli, et aliam medietatem in festo beati Georgii Martyris, ita quod ipsi ab omni Jurisdictione, Judicatu et potestate et servitio Castellani nostri de Lytwa, et aliorum Castellanorum nostrorum exempti habeantur et immunes. Praeterea quamvis praedicti Cives et Hospites nostri de Sylva ex moderata eorum consuetudine in causarum quarumvis adindicatione, et exhibitione Justitiae communis ritu, et consuetudine Civium de Thessen hucusque usi et freti existerunt, verum quia ipsa Civitas Tessen est in alio Regno constituta, et ab hoc incidens exitis eis ad aliud Regnum in requisitionem Justitiae transcurrere, ideo volentes ab huius modi sublemare onere annuimus, et concessimus eis gratiose ut iidem Cives et hospites nostri et eorum posteritates a modo in perpetuum in adindicatione causarum quarumvis tam motarum, quam movendarum eodem ritu consuetudine, et libertate potiantur, quo fideles Cives et Hospites nostri de Corpona confruantur ita ut in casibus et in causis ambiguis, et suspectis de caetero dictos Cives de Carpona requirere et ad eos habere recursum debeant, et teneantur aliarum etiam villarum tam in districtu Bistricensi, quam in Turocz existentium Incolae, qui usque modo Cives et hospites de Sylva praedictis in causis suspectis requirere habuerunt, similiter deinceps eosdem requirant, qui Iudicium de dicta Corpona et consuetudinem adindicationis perferre ipsis hospitibus et incolis teneantur, dempto eo, quod ipsi hospites, de dictis aliis villis servitia, datias et collectas more hucusque solito nostris officialibus

et nobis tenebuntur administrare exhibereque. Caeterum Plebanum seu Rectorem animarum quem voluerint, liberam habeant, et securam pro seipsis eligendi facultatem: quem ordinario loci teneantur praesentare confirmandum. Item lucrum camerae nostrae, quod denarios, finnales apud ipsos vocatur solvant secundum consuetudinem ipsorum hactenus observatam, liberae etiam conditionis homines, qui causa comorandi in dictam Civitatem nostram venire voluerint, libere veniant et secure, et sicut libere veniunt, et secure, ita libere de eadem recedendi habeant facultatem. Praeterea nullus Magnatum vel Baronum nostrorum absque ipsorum voluntate super ipsos descensus violentos facere praesumant. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes concessimus literas nostras privilegiales, pendentes, et authentici sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Reverendissimi in Xto Patris Domini, et Domini Demetrii miseratione Divina lit. sanctorum quatuor coronatorum S. R. E. Presbyterii Cardinalis, sanctae Strigoniensis Ecclesiae Gubernatoris perpetui, locique eiusdem Comitatus similiter perpetui, et aulae nostrae fidelis Cancellarii. Anno Domini 1384. quarto nonas Junii Regni autem nostri anno 3-io. Reverendissimis, ac venerabilibus in Xto Patribus eodem Domino Demetrio Gubernatore Ecclesiae Strigoniensis perpetuo, Ludovico Colocensi, Petro Jadrensi, Ugulino Spalatensi, et Petro Ragusiensi Archi-Episcopis, Emerico Agriensi, Paulo Zagrabiensi, Gubliano Transilvaniensi, Valentino Quinque Ecclesiensi. D. D. Joanne Variensi, Guilelmo Jaurinensi, Benedicto Weszprimiensi, Joanne Chanadiensi, Georgio Bosnensi, Petro Vaciensi, Joanne Sirmiensi, Fratre Dominico Nitriensi, Paulo Tiniensi, Demetrio Nonnensi, Crisagone Traguriensi, Matheo Sibinicensi, Benevento Farenensi, Jacobo Macarenensi, Michaele Scardonensi et Thoma Seniensi Ecclesiarum Episcopis, Ecclesias Dei feliciter gubernantibus, Corbaviensi sede vacante. Magnificis viris Nicolao dicto de Gara Regni nostri Palatino et Iudice Cumanorum, Ladislao Vayvoda Transilvano, et Comite de Zolnok, Comite Nicolao de Zehics Iudicis Curiae nostrae, Stephano de Lindva totius Regni Slavoniae, Templino de S. Georgio Dalmatiae et Croatiae ac Stephano Philipus de Machow Banis, Nicolao dicto Zambo Tavernicorum. Blasio dicto Forgacz Pincernarum, Nicolao filio Nicolai Teleki Janitorum, Ladislao filio Nicolai de Wessen Dapiferorum, et Stephano filio quondam Domini Dionysii Vajvodae Agazonum nostrorum Magistris, praedicto Nicolao Zambo Comite Poseniensi aliis compluribus. Regni nostri Comitatus tenentibus, et honores.

15.

Nos Magister Nicolaus et Stephanus filii Poscha Comitatus Castri Strechyn tenentes per honorem, damus pro memoria quibus expedit universis quod discreti viri et honesti Judex et advocatus nec non 12 Jurati Civitatis in Šilina nobis quasdam Literas privilegiales Illustrimorum Principum, Domini Caroli, et Ludovici pie recordationis Regum Hungariae et — — — — Inclitissimae principis nec non Dominae gratiosissimae D. Mariae Reginae Hung. literas etc. (Tu sa vykladá, že ustanovujú, aby sa pre pozor vyhlásila.) — Ideo omnibus nostris castellanis, tributariis et officialibus de Castro Strechin Lytwa de Silina et de Ovar, de Wudethin nec non omnibus aliis nostris officialibus quo quo nomine censentur praecissimus et sententiose iniungimus quod praedictos advocatos et iuratos et per consequens totam Civitatem Selina iuxta continentias praedictarum Literarum privilegialium debeatis — — — — specialiter vero. (Tu sa počítajú slobody, jako že žiaden deľník nesmie na myšľu vzdialenosti bydleť, žiadne lovenie rýb sprevádzať, potom že v daňných miestach: Wudathine, Jachatine, Strechine a Terenthine žiadnu daň a žiadne mýto platiť nemusia, že sú oslobodení od všetkej právomocnosti a sudcovstva zámku Litva, že „lucrum Camerae“ podľa starodávnej obycaje môžu platiť, že jednotliví slobodno môže prísť a odísť; že ich nesmie žiadny súdiť, atď.) — Datum in Strechin sigillo nostro annulari roboratum A. D. 1384. Die Sabbathi ante festum beati Joannis Wabistae. —

16.

Sigismundus Dei gratia Rex Hungariae Dalmatiae, Croatiae etc. Marchio Brandenburgensis etc. Fidelibus suis universis et singulis Tricesimatoribus ubique in Regno nostro constitutis et existentibus, praesentium notitiam habituris, salutem et Gratiam. Cum nos fidelibus nostris Civibus et Hospitibus, et communitati Civitatis nostrae Zelina vocatae, vigore aliarum litterarum nostrarum in Anno Domini 1397. feria 6 proxima post festum beati Jacobi Apostoli Tyrnaviae exinde emanatarum huius modi de plenitudine nostrae Regiae potestatis gratiam duxerimus faciendam, ut iidem et quilibet eorundem a die emanationis dictarum aliarum litterarum nostrarum infra decem annos se se secuturos continue ab omnibus intra dicti regni nostri ambitum ubilibet habitarem sint absoluti penitus et exempti ipsasque alias literas nostras iuxta praemissam — — nostram annuentiam in eorum vigoribus inviolabiliter velimus observatas fidelitati igitur vestrae et vestrum cuiuslibet firmissime praecipimus et omnino volentes mandamus quatenus dum et quando, ac quotiescumque praefati Cives nostri, et hospites, aut ipsorum alter cum cur-

ribus equis ac rebus mercimonialibus cuiuscunque conditionis ac man — — existant ad loca dictarum Tricesimarum vestrarum pervenerint, ex tunc eosdem, et quemlibet ipsorum infra tempus praefixum per loca dictarum Tricesimarum vestrarum simul cum dictis curribus, equis, rebus, et bonis, ipsorum quibuscunque — — — absque omni Tricesimarum exactione et solutione libere, et pacifice pertransire toties quoties necesse fuerit et oportunum. Secus pro nostra gratia facere non ausuri praesentesque post earum lecturam semper usque tempus praeatactum reddi edicimus praesentanti. Datum Tyrnauia praedicta in festo Epiphaniae Anno Domini eiusdem MCDI.

17.

Sigismundus Dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Seruiae, Galliciae, Lodomeriae, Cumaniae, Wulgariaeque Rex ac Marchio Brandeburgicus, sacri Romani Imperii Archicamerarius, nec non Bohemiae et Luxemburgensis heres, Universis Christi Fidelibus praesentibus, prout et futuris, praesentium notitiam habituris salutem in omnium Salvatore. Imminente nobis assidua negotiorum varietate immunera, dum pro felici statu et augmento Reipublicae parandis mens nostra huic inde distrahitur, dignum ducimus, et necessarium arbitramur ut regie mansuetudinis providentia curam gerens subditorum, ad ea, quae eorum Statum respiciunt diligenti intendens sollicitudine teneatur atque opportunos subire Labores, ut subiectus nobis populus nostrae meditationis studio augmentatus libertatum praerogativis praedit — — et munitionum Praesidiis decoratus sit nec non sit, et decoratione dilatatus in optate pacis Tranquillitate conquiescat, proinde ad universorum tam praesentium quam futurorum notitiam hanc serie volumus pervenire, quod nos in mentis archano perspicaci meditatione revolventes, et — — — hominum Regni nostri ad plenum notatum fore perpendentes, quod hoc Regnum nostrum variis saepe afflictionibus interdum per Wissenos aliquando per Tartaros, nunquam per alios Paganos novissime vero per Turcos irogatis ob — iata quae solummodo Civitatum immunitionum carentia seu defectu cum homines ubi se et bona sua recludere valerent Loca fortia non haberent quin unio situata quasi in publico exposita praedis hostium impropatulo subiacent tristissimas huius tam interuptiones quam abductiones miserabiles desolationes et generaliter inaestimabilia damnosa at innumerabilia ac intolerabilia facinora quae horror est referre et dolor, pertulit detrimenta. Convocatis ex omnibus regni nostri Comitibus, et Districtibus Civitatum et liberarum villarum Regie Jurisdictioni pertinentium nuntiis et legatis, auditis et diligenter intellectis eorum, et cuiuslibet ipsorum petitionibus requisitionibus. Inter alias Regni nostri Civitates quas murari disposuimus, civitatem nostram Selina vocatam, quae hactenus nul-

lius munitionis praesidio protecta, a populationibus, et precipue in proxime iam praeteritorum disturbiorum, ac Regni nostri variarum motionum temporibus varia dampna sustinuit atque praedas nec non exitiales qui hostiles potius dici possunt descensus et discursus creberrimis vicibus cum grandi personarum ac rerum dispendio tolleravit de Praelatorum Waronum nobilium et Regni nostri Procerum nuntiorum et legatorum praedictorum pari et unanimi voluntate digesto Consilio, sanaque ac mutua deliberatione praehabita muro solempni ac aliis opportunis seu necessariis munitionibus in loco et per ambitum seu circuitum per Cives ipsius ad hoc eligendos artificialiter cingi volumus circumdari determinavimus, et praesenti statutione de Regie potestatis plenitudine procedentes stabilimus, ut Cives hospites et homines eiusdem universi bene fortificati, ac muniti in amoenitate pacis ut adversus hostiles impetus, et inimicorum incursus in eadem tuti possint, ut securi valeant residere decernentes, et edicto regio pro perpetuo statuente quod annotata Civitas nostra Selina ipsiusque Cives et habitatores a modo et deinceps ut antea omnibus Juribus consuetudinibus gratiis emolumentis libertatibus commoditatibus exemptionibus honoribus Jurisdictionibus privilegiis Judiciis et generaliter universis et singulis conditionibus quibus Civitas nostra Corponensis, et Inhabitatores eam uti regi gubernari consuevit et gaudere quibusvis etiam apropiatis, seu distinctis vocabulis exprimantur ad plenum sine diminutione qualibet utantur, gaudeant et potiantur, salvis limitationibus infernis declaratis et libertatibus per nos eidem Civitati nostrae Silina ipsiusque Civibus Hospitibus, et Incolis in speciali superadditis concessis, atque gratiosius elargitis, primo siquidem, volumus, et praesenti ordinatione stabilimus, ut eadem Civitas nostra Silina vocata a modo ut antea prout antea pro censu annuo seu collecta 100 fl. auri in die strenarum, et alios 100 fl. consimiles in festo S. Georgii Martyris, et non plus nobis et Camerae nostrae Regiae annis singulis absque prorogatione aliquali ex integro, Magistro denique Janitorum nostrorum et eodem Dei strenarum non plus nisi 6 fl. aureos perpetuo dare et pleno cum effectu solvere teneantur praeterea Magistro Agazorum nostrorum, artifices cuius libet generis eiusdem ut puta omnes pellifices unum pellicium, omnes frenatores unum frenum et de singulis semel in anno quandocumque nos illic ire contingerit et non aliter dare et assignare, caeteris vero officialibus tam nostris quam reginalibus uti Pincernorum, Dapiferorum, Magistris dispensatoribus, hostiariis, locis, et aliis quibuscumque nil penitus dare et solvere debebunt, ac tenebuntur assignare, victualia autem dum et quando, ac quoties nos, aut reginalem Majestatem in ipsam Civitatem nostram Silinam nuncupatam intrare contingerit, ex tunc Cives et Communitas ipsius Civitatis victualia oportuna ad unum Diem pro tota Curia necessaria, sufficientia dare teneantur et

habundanter administrare, Judicem vero nec Jurati nec communitas eligendi habebunt potestatem, cum ibidem sit Judex perpetuus qui omnes et quaslibet causas ad instar ut praemissum est Civitatis nostrae Corponensis iudicare poterit validissime et ut in ipsa Civitate nostra Silina vocata quaerulantibus, et eorum causas persequentibus amoris timoris, amicitiae favoris affectione quibus libet postergatis verum Judicium, et Justitiae debitum administretur omnibus et quibuslibet cuiuscunque status, gradus ac conditionis hominibus in praesentia Judicis et Juratorum Civium ipsius nostrae Civitatis litigantibus et Juris aequitatem sibi ipsis impendit et exhiberi postulantibus, de Judicioque et Justitiae impensione ipsorum Judicis et Juratorum Civium non contenti causam huiusmodi et ipsius adiudicationem ad Judicium, examen et discussionem Civitatis nostrae Corponensis praedictae tunc fruitur? libertate, vel Magistri Tavernicorum nostrorum absque gravamine aliquali liceat libere appellare, ita tamen quod causa per formam praemissae appellationis ad Magistrum Tavernicorum devoluta et deducta comisso? ad eosdem Judicem et Juratos, ac quem vis alium praeterquam ad nostram personalem praesentiam si opus fuerit nequaquam possit ac valeat devenire, per nos examinanda, discutienda, et finaliter terminanda, volumus et praesenti ordinatione stabilibus ut Cives hospites et Habitatores Civitatis nostrae praedictae ad opus mentionati fossati et aliorum fortalitorum auxilium subsidium et adiumentum tam personale, quam reale possetenus praebere temporibus semper opportunis debeant, et quod ad perficiendos muros, fossata, et fortalitia praedicta tam Cives et habitatores, de praedicta Selina quam de Strechen, Ovar, et Rychow habitatores et Homines totaque Communitas eorundem recturas necessarias propriis eorum expensis pro posse parare debeant, coniunctim et administrare vicissim adiutorium faciendo sibi ipsis imprimis. Ut igitur praemissorum omnium et singulorum Institutio, dispositio et limitatio salva semper maneat atque firma nec per quempiam in futurum valeat et debeat infrigi retractari imutari vel quovis modo in irritum revocari Cives Accolae, et hospites ac habitatores praedicti regalibus insigniti praesidiis possint et valeant ubique de nostra benignitate gloriari praesentes Literas nostras Privilegiales, autentico, et novi sigilli nostri dupplicis appensione ex certa scientia nostra roboratas eisdem concessimus et iussimus assignari. Datum per manus Venerabilis in Xto Patris et Domini Domini Eberhardi Dei et Apostolicae Sedis gratia Episcopi Zagrabiensis Aulae nostrae summi Cancellarii dilecti nostri et fidelis Anno D. 1405. 17 Kalendas Maii regni autem nostri Anno 17, venerabilibus in Xto Patribus et Dominis Valentino Tit Ste Sabiniae sacrosanctae Romane Ecclesiae presbytero Cardinali et Ecclesiae Quinque-Ecclesiensi Gubernatore Joanne Strigoniense, Colocensi sede vacante, Andrea Spalatensi, Jadrensi sede

vacante, et altero Andrea Ragusiensi, Archi-Episcopis Luca Varadiensi, Stephano Transylvaniensi, eodem D Eberhardo Zagrabiensi, Agriensi sede vacante, Johanne Wosnensi, Weszprimiensi sede vacante, Joanne Jauriensi, Nicolao Vaciensi, Petro Nitriensi fratre Dowsa El. Csanadiensi Ecclesiarum Episcopis Ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Sirmiensi Traguriensi Scardonensi Tinniensi Nonnensi Macarensi, Pharensi Sibinicensi Carbaniensi et Segniensi sedibus vacantibus, nec non Magnificis viris Nicolao de Gara regni nostri hungariae praedicti Palatino, Joanne et Jacobo Waivodis nostris Transylvanie, Comite Franck filio condam Konye Bani Judice curiae nostrae Paulo Bissenno et altero Paulo de Peth Dalmatiae et Croatiae praedictorum totiusque Sclavoniae regnorum nostrorum Johanne de Maroth Machoviensi Banis, honore Banatus Zewriensis vacante Nicolao Trewtel de Newna Tavernicorum et Comite de Posega, Simone filio dicti quondam Konye Wani Janitorum, Martino Ders Dapiferorum Laurentio de Tary, Pincernarum, Petro Cheh Agazonum nostrorum Magistris, Smilone de Weithan Comite Poseniensi, aliisque quam pluribus regni nostri Comitatus tenentibus et honores.

18.

In nomine Domini Amen. — — — — ad universorum notitiam cupimus pervenire, quod providi, et honesti viri Judex et Jurati de Selina nobis Judici et Juratis Corponensis Civitatis proposuerunt ipsos in aliquibus casibus et Juribus maxime fore agravatos — — — — —
 — — Nos memorati Judex et Jurati in praetacta Civitate Corponensi —
 — — Jure ut tenemur Civitatibus, opidis, et villis nobis adhaerentibus quarum aut quorum privilegia in nostri medium existunt exposita dictis Judici et Juratis de Selina Civitate qui nostrae Civitati corpona ac — — privilegiis — — sunt coniuncti — — — — — ad ipsos de facto sublevandos primo quod Quilibet ipsorum de Hospitibus in Selina queat ac valeat in eadem Selina arestare et impedire suum — Debitorem seu in alia reculpabilem alicuius Civitatis Opidi seu villae Jure mediante pro debitis seu pro alia re quacunque, etiamsi laicus alicuius Civitatis Oppidi vel ville guearam inchoaret aut laesionem alicui in Selina intulerit, et a Judicio se absentaret Civitate exeundo — — — — altera vero die aut hora quacunque ipso redeunte ad Civitatem Selyna, ipsa dicta Civitas ip — litigiosum Judice — — — — reo — — — — et Jura ipsius Civitatis cum eodem exercere secundum ipsius excessus, etiam saepe dicta Civitas Selina habet Judiciale et — — Incendiarios, fures raptores homicidas omnes et singulos malefactores cuiuscunque Conditionis seu Status exstiterint etiam si aliqua guera extra Civitatem Selina — in strenuis metis — — — — Selyna Civitatis — — — — Civitas Selina omni mode

et plenarie habet definire et Judicare super quo praesentes nostrae supra-
dictae Civitatis Corpona cum appensione Sigilli contulimus roboratas.
Datum feria IV. in quatuor temporibus ante Nativitatem D. Jesu X-ti
Anno sub eiusdem 1407.

19.

Sigismundus Dei Gratia Rex Romanorum semper Augustus ac Hun-
gariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Rex, omnibus Christi fidelibus praesen-
tibus quam futuris praesentium notitiam habituris salutem in salutis lar-
gitore. Ex suscepti Regiminis officio tenemur Jura et libertates nostro-
rum fidelium obumbrantibus nostre authoritatis scapulis conservare ut
villae regales peccatis exigentibus dissipate succrescerent coelesti opifice
restaurante. Proinde ad universorum tam praesentium quam posteriorum
notitiam harum serie volumus pervenire, quod fidelium hospitem nostro-
rum de Solna ad ripam Fluvii Vaghi degentium supplicantium nobis ut
privilegium ipsorum tempore guerarum et disturbiorum amissum eis
iterando, concedere dignemur. De benignitate igitur regia Comisimus
nundinas et fora hebdomadalia sint illis libera, et quod absque quolibet
gravamine merces suas peragere et exponere possint. Item quod Presby-
terum ipsi sibi eligant quem voluerint, nec ad receptionem alicuius Pres-
byteri compellantur. Item quod Judicem quemcunque voluerint libere sibi
assument in eligendo tamen Judice forte dissidentibus minor pars maiori
cedat, et quod ammatim possint illum amovere. Item quod nulli aresta-
tioni sint subiecti, sub poena homagiali eorum praeter suo speciali Ju-
dici, qui tam in causis sanguinis, quam in aliis causis poterit, debeat
judicare, super iuramento vero duodecim hominum maiorum ex ipsis etiam
magnae causae decidantur, nisi forte et si arduitate, vel cum etiam no-
torium fuerit ad nos devolvatur. Item quod Lygna et Lapides in Sylvis
et montibus inter metas Regni ad milliare ubique libere, et absque ali-
quali conditione possint succidere et secare. Item quod Comes Castralis
vel Dux exercitus nostri non possit violenter descendere supra ipsos
tanquam consuetudinem exercendo, sed petendo de voluntate ipsorum
descendere poterit, omnia necessaria iusto ab ipsis proetio comparans.
Item Domos vacuas defunctorum quorum legitimi succesores defecerint
facultatem habeant aliis supervenientibus conferendi. Item volentes ut
de illa desolatione in quam his disturbiorum temporibus devenissent in
priorem decorem restaurentur collectam quam per Regnum nostrum pro
tempore facere contigerit, vel concanbium monetae Nostrae concessimus.
Item quod ab omni solutione tributorum, et executione Teloniorum sint
exempti, et liberi, prout eximimus et libertamus eosdem, et haeredes eo-
rum, ut ab omni praestatione memoratarum exactionum in perpetuum

penitus sint immunes, et exempti. Ut autem haec omnia, et singula nostris nostrorumque Successorum temporibus, salva semper et inconcussa perseverent, praesentes concessimus literas secreti sigilli nostri appensione roboratas. Datum Budae per manus magistri Gregorii Praepositi Albensis aulae nostrae Vice — Cancellarii dilecti et fidelis nostri, Anno Domini 1414. Regnorum nostrorum Hungariae Anno vigesimo octavo Romanorum vero quinto.

20.

Stiborius de Stiboritz alias de Bolundocz, Bisztricie, Trenchiniique Comitatum Comes, nec non totius Vagh Dominus etc. Cum ad ea praecipue sollicitudinis nostrae Cura dirigitur, per quae Civitatum et opidorum nobis subiectorum felix status et grata commoditas propensius pareretur, proinde ad universorum tam praesentium quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod fidelium nostrorum Johannis advocati nec non Ladislai et Casparis Juratorum Civium Civitatis nostrae Ziliensis propositio pro parte totius communitatis Civitatis annotatae coram nobis verbaliter producta continebat, qualiter dum pro structura, ac reparatione Domorum suarum in Decorem Civitatis nostrae reparandarum, pro diversisque caeteris necessitatibus ipsis opportunis non modica lignorum indignissent quantitate quorum defectum in Sylvis propriis gravissime tollerando. (Tu sa vykladá vätšia vzdialenosť lesov, a ponevác kúpnu smluvou vlastníkmi tak boli utlačovaní, tak že mesto sa mohlo zničiť, preto mu bolo naložené, aby im poskytnúl prítulok, ktorý preto). Possessionem quamdam Strazje dictam, ad Castrum nostrum Lethwa pertinentem cum omnibus suis metis terris sylvis, memoribus Rubetis etc. cum censibus et collectis etc. a Jurisdictione nostra ipsius castri eam eximentes et separantes non per errorem aut improvide sed matura praehabita deliberatione memoratae nostrae Civitati Žilina nuncupatae in incorporando dedimus et contulimus — — per anotatam Civitatem nostram perpetuis tenendam temporibus habendam et possidendam etc. — — — In cuius rei memoriam robur etc. — — — Datum Bisztricze feria 4-a proxima post festum S. Lucae Evang. Anno Domini 1418.

21.

Nos Ladislaus de Hunyad Comes Bisztriczensis Agazonum Regalium Magister etc. Vobis egregiis, ac Nobilibus viris Castellanis Castrorum nostrorum in Trinchinio Leva, et in Solna constitutis, vel vices eorum gerentibus salutem cum favore. Quia nos Cives, et universos hospites nostros in praefata Solna constitutos et commorantes ad humillimam ipsorum supplicationem penitus et — — — a solutione tributi et

Thelonii in praefatis Castris nostris legitime ppr. — — — — —
 eximimus, et supportavimus, imo suportamus per praesentes. Vestris
 dilectionibus praesentium serie firmissis praecipientes, comittimus et man-
 damus aliudque — — — nolumus quatenus visis praesentibus, dum et
 quando de praefata Solna homines — — — — —
 praefatum tributum cum — — — — — castrorum proprietatem pervene-
 rint, ex tunc super eosdem nullum tributum, nec Thelonii solutionem
 recipere, sed ipsos simul cum universis rebus, bonis et personis, pertri-
 buta — — transire, et absque aliquali — — — — — faciatis et te-
 neamini. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Budae feria
 quarta proxima post Dominicam invocavit A. D. 1457. Pečat v červenom
 vosku. (Document jestvuje v Archive.)

22.

Ferdinandus Divina favente clementia Romanorum Hungariae, Boe-
 miae etc. Rex semper Augustus. Infans Hispaniae Archi-Dux Austriae
 etc. etc. Prudentes, et circumspecti, fideles dilecti. Intelleximus litteras
 et supplicationem vestram, persuadeatis vobis, moleste nobis accidisse
 oppressionem, damna, et iniurias, quibus ab adversariis nostris affecti
 estis, neque alias in tantum vestrum statum ut nunc accepimus. Quare
 bono sitis animo non vos derelinquemus sed brevi ita quieti et incolu-
 mitati vestrae consulimus, ut tuti et securi domi vestrae manere pote-
 ritis. Datum Vienna 26 die Julii A. D. 1539. Ferdinandus m. p.

23.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum etc. etc. ut supra.
 Circumspecti fideles dilecti. Quae nobis vestris de iniuriis, et oppressio-
 nibus Joannis Podmaniczky in litteris significatis plane intelleximus, et
 non sua molestia tulimus vestras caeterorumque fidelium subditorum
 nostrorum calamitates et damna, tribulationibus clementer subveniamus.
 Scire tamen vos volumus, ut Fortalitium illud ex quo tot mala vobis
 inferuntur, demoliatur, utque Nos ad destruendum id fortalitium auxilia
 in praesentiam mittamus, commode fieri non posse. Exercitus enim No-
 ster ut scitis gravioribus nunc rebus est occupatus, quem in multas par-
 tes dividere, sine incommodo Nostro non possumus. Persvasum tamen
 vobis habeatis, ut primum Dei benignitate praesens res Nostra effectum
 sortietur, quod brevi futurum speramus, hinc quoque rei Nos ita provi-
 suros, quod partes quoque istae ab hisce iniuriis, latrociniisque tutae
 erunt. Itaque interea temporis quantum potestis vos ab ipsius Podma-
 niczky iniuriis praecaveatis. Datum in nova Civitate nostra Austriae, in
 festo S. Inocentii A. D. 1540. Ferdinandus m. p. Joannes Praepositus
 in Lelesz m. p.

24.

Acta et Conclusiones
Conventus

seu Synodi Certorum Inclyti-Hungariae
Regni Baronum, Magnatum, et Nobilium,
nec non Legatorum et Ministrorum Augus-
tanae Confessionis et Decem Cis-Danubi-
anis Comitatus Solnae congregatorum

Anno Domini 1610 die-
bus 28, 29 et 30 Martii:

(Akt tento poukazuje přítomných na synode.)

Nos Comes Georgius Thurzó de Bethlenfalva, Regni Hungariae Palatinus, Judex Cumanorum nec non de Arva, eiusdemque Comitatus Supremus, et perpetuus Comes, Sacrae Regiae Majestatis Consiliarius, et per Hungariam Locum tenens etc Petrus de Revva, Comes Comitatus Thurocensis, Magister Curiae, et Consiliarius Sacrae Regiae Maiestatis, ac Sacrae Regni Hungariae Coronae Conservator, Andreas Ostrosith de Ghiletnicz, et in Illava, Moyses Szuniogh de Jeszenicze, et in Budethin, Andreas Jakusith de Orbova, et in Oroszlánkő, Benedictus Pogranyi, Martinus Beniczky Vice Palatinus Regni Hungariae, Theodosius Sirmiense de Zulio, Tabulae Sacrae Regiae Maiestatis Assessor, et Georgius Lehotzky Trinchiniensis, Hieroslaus Zmesskal, de Domonovecz, et Caspar Ocskay Nitriensis, Joannes Maythenyi, et Martinus Bossanyi Barsiense, Joannes Rutkay, et Nicolaus Tarnovszky Thurocensis, Benédiktus Gyurki, et Nicolaus Benkovith Zoliense, Benedictus Pongracz, et Michael Okolicsanyi Liptovense, ac Joannes David de Sz. Péter Árvense, Comitatum; Item Rudolphus Maurach, et Martinus Keszlerus Posoniense, ac Joannes Sturmius Modrensis, Liberarum Civitatum Regiarum Legati; Nec non M. Simon Henchelir, Evangelicae Posoniense Ecclesiae Pastor. Florianus Duchon, Spect. ac Magnificae Dominae Catharinae Palfy Reliciae Illustrissimi Olim Domini Stephani Illieshazy Regni Hungariae Palatini etc. etc. Aulicus Concionator, ex Posoniense Dominorum Ministrorum Submontanorum Joannes Fabricius Sz. Mihályi Galgoziense, et Martinus Zkacsanyi Pistiniense, Balthazar Vetero Zoliense, Semptense, Joannes Zubenicius Zelense, Joannes Ponicenus Chaitense, Berenciense quoque Concuberinyi, et Praepositi Ujhelyiense. nominibus, et in personis, et Zacharias Casparides Leszeten: similiter ex Nitriense Alexander Sozovinus Prividiense, et Michael Petri Chrenouviense, itidem ex Nitriense Jonas Csernak Szolcsanense; Caspar Fabricius Oszlanense, ex Barsiense, Elias Lanij Bitschense, ac superioris Districtus Trenchiniense, Samuel Paulinus Besztercense, et Ste-

phanus Kruspier, Ujhelyiensis, Joannes Lazicius Inferioris Districtus Trenchiniensis, Joannes Artopaeus Cassensis, Izaacus Hodiczkius Turnensis, Georgius Piscator Gradnensis, Paulus Saladinus Banovviensis ex Trinchiniensi, Samuel Melikius Breznensis, et Elias Tornarius Lipschensis, ex Zoliensi, Andreas Carbonarius S. Martini et Georgius Smidelius S. Helenae ex Thuroczensi, Christophorus Masurkius Teoto-Lipschensis, ac Nicolaus Baticzius Veliczanensis ex Arvensi, Comitatus Ecclesiarum Seniores, ac Ministri plena cum informatione, et retractandi, ac concludendi autoritate, exmissi, etc. Damus pro memoria significantes tenore praesentium, quibus expedit, Universis: Quod cum Nos ad instantiam, et Comissionem eiusdem Illustrissimi Domini Palatini, in negotiis subnotatis, ex parte videlicet superiorum seu Superintendentium, Legibus, et Constitutionibus Regni id admittentibus, in Decem hisce Comitatus Cis-Danubianis in Ecclesiis, Augustanam, Confessionem amplectentibus, constituendorum, die vigesima nona mensis martii, Ai. praesentis Millesimi Sexcentissimi Decimi, hic in opido Zolna congregati, et constituti fuisset; Eotum, post multas propositiones, et allegationes, pie, fraterne, ultro citroque inter nos factas, considerantes id, et altius expedientes, ad praecavenda, et evitanda publica dissidia, quanto opere opus sit, ut nostra quoque Religio suos Superiores, seu Superintendentes habeat, in hanc concordiae, et Transactionis mutuae devenimus unionem:

Ac primo quidem: Cum Decem istorum Comitatum tanta fit amplitudo, ut unus superintendens commode ipsis minime possit praeesse; statuimus ut iidem Decem Comitatus in tres dividantur partes, ac totidem suos habeant Superintendentes, hoc ut sequitur ordine: Lyptoviensis, Arvensis et Trinchiniensis. Rever. Dn. Eliam Lanii, Thuroczensis, Neogradiensis, Zoliensis, et Hontensis, similiter Reverendum Dominum Samuelem Melikium, Barsiensis, Nitriensis et Poseniensis tertium Reverendum ut pote Dn. Isaacum Abrahamidem Praepositum Baymociensem.

Cumq. in Regno hoc, non saltem Hungaricae, et Slavonicae, verum et Germanicae nationis Ecclesiae habeantur; statuimus, ut et natio germanica, similiter et Hungarica, suos habeant Inspectores, qui mutuum cum antelatis Dominis Superintendentibus habebunt correspondentiam, et ab illis dependentiam: Et quidem pro taliInspectore Ecclesiarum Germanicarum, in Comitatu Poseniensi, Nitriensi, Barsiensi M. Simon Henchelin Poseniensis: Pro montanis Civitatibus Dn. M. Paulus Leutzius Schemniczensis: Pro Hungaris in Comitatus Poseniensi, Nitriensi, Barsiensi, Stephanus Kürti Servediensis Ecclesiarum Ministri dicuntur, et eliguntur.

Deinde, ut Seniores etiam, et Decani in singulis Districtibus, seu Dioecesibus, more antea solito, qui nobiscum in Confessione consentiunt, maneant in suo officio: qui vero certis, et evidentibus de causis officio

tali valedixerint, loco eorum alii eligantur: et quidem personae ad id aptae, et idoneae, doctrina, pietate, autoritate, et vita irreprehensibili valentes.

Quoad punctum illud: si videlicet unus istorum Superintendentium (uti singuli mortales sumus) ex hac vita decederet, sive in alium Comitatum alterius superintendentis inspectioni subiectum commigraret: Statuimus, et conclusimus ut reliqui duo superintendentes cum praescitu Comitatum illorum, quibus talis superintendens, defunctus, vel alio evocatus, praerant, praefixoque, et publicato invicem communi consensu, et suffragiis, certo termino alium idoneum ad tale officium eligere, et constituere possint superintendentem.

De Stipendiis eorundem Superintendentium, praeter censem Cathedralicum, et Aedituorum contributiones, Contubernia et Comitatus praenotat requirentur, quatenus ipsi ex quoque pio zelo, et in Ecclesiam Domini, eiusque Ministros, affectu, et libertate, aliquid certi determinent, et concludant.

Iam quoad labores, et officia, aliasque leges, tam ipsis superintendentibus, Inspectoribus, quam Senioribus, et Dominis Ministris latas, eas sic limitavimus.

Io. Ipsem et Superintendentes, Inspectores, et Seniores, omnimode incumbant, qua tenus pura, et Orthodoxa Doctrina vitaeque ac morum innocentia, ad Regulam, per Divum Paulum Apostolum (1 Timoth 2.) Episcopis praescriptam, quam proxime accedere, sicque reliquis Ministris, et gregi, lampadis instar praelucere possint. Ne si secus facerent, religio nostra male audire cogatur, ansaque Adversariis calumniandi nos praebeat. —

IIo. Visitent Ecclesias quotannis, cum per se, quando facere poterunt, tum per suos seniores, quando vel adversa valetudine, vel aliis inevitabilibus malis, prohibiti fuerint quod si quando singulas Ecclesias adire, et invisere non potuerint operam tamen dabunt, ut vel Universarias Dominorum Ministrorum Congregationes, in Januario, et Februario celebrari solitas ita ordinent, et disponant, quo singulis interesse queant. Ita enim fratrum negotia iuvare, casus illis oblatos dijudicare, statum etiam Ecclesiarum cognoscere, disciplinam tueri, et censum suum, levare poterunt.

IIIo. In Visitatione inquirent, quid, quomodo, vel quam fideliter doceant Ministri? Inculcantne Populo preces, et catechesim? Satisne pie, sobrie, caste vivant? Vice versa quam gratum ac morigerum se erga Pastorem praebat populus? Penditne ea quae Parochis sunt deputata? Curat ne Templorum, Parochiarum et Scholarum aedificia? Item inquirent, Quales habeantur Rectores, quid, et quomodo doceant juventutem? Ministros Novitios ingenio Tardiores examinabunt, et urgebunt, ut in

doctrina, et moribus proficiant, et commendabunt ipsos doctoribus. Quae pro sua autoritate, et prudentia corrigere et oratnare annitentur, auxiliante cuiusque Comitatus, et Fraternalitatis Seniore.

IVo. Superintendentis erit, Omnes proventus Templorum, Parochiarum, Scholarum, videlicet terras, prata, molendina, et similes cum vestibus Ecclesiasticis, et Clenodiis fideliter consignatis, asservare, ac nequid deperdatur, elienetur, aut imminuatur, operam dare: ac si quae tales terrae, prata, molendina, possessiones occupatae fuerint, et illis politicum Magistratum requirere.

Vo. Ministros Ecclesiarum, Scholarumque Rectores, ab omnibus injuriis, et contumeliis, secundum leges defendere: Ideo enim censem ab eis accipient, quam ad rem opus erit iudicii, et legitimâ cognitione.

VIo. Conformitatem rituum et ceremoniarum Unâ Albâ exceptâ (ad cuius usum, tamquam Adiaphorum Dominos Hungaricos Concionatores, certas et evidentes ob causas compellere non videretur consultum) in omnibus hisce conjunctis Ecclesiis, intistituant, et conservent, id quod non aliter consequentur, quam unius ejusdem Agendae duplicatione. De Dierum Festorum celebratione quinam observari debeant, jam antea exstant constitutiones Contuberniorum.

VIIo. Superintendentis erit, Candidatos S. Theologiae, qui quidem ab aetate, et vitae intergritate, ad id idonei, et ex eius Dioecesi fuerint, aut in eam vocabuntur, adhibitis cum proximoInspectore, et Seniore, aliquot vicinis Ministris, examinare, et ubi idonei comperti fuerint, ad Sacrum Ecclesiae Ministerium secundum ritum Ecclesiae Vitenbergensis, ordinare et tandem cum suo, concyarum testimonio — quoque est maximum ad Doctrinae puritatem et obedientiam legum obligare. Quod si quispiam uberioris eruditionis assequandae, vel Regionum videndarum seu librorum comparandorum gratiâ, Vitenbergam vel ad aliam quampiam Academiam Augustanae Confessionis, in libro Concordiae declaratae, salutare et pro Sacris ordinibus excurrere voluerit, id quoque liceat ipsis facere, dum modo id fine praejudicio, aut contemptu, domesticorum Superintendentium fiat: Quin ut legitima vocatione examineque praehabito, commendatoriis eorumdem Superintendentium, aut Inspectorum fulti et non sine illis illuc abire possint: Singuli autem Superintendentes de ordinandis suum habeant Protocollum. Ordinandi vero omnino Libro concordiae subscribere teneantur, neque aliter ad Sacros ordines admittantur.

VIIIo. In causis, et casibus, ad revisionem Superintendentium legitime spectantibus, ita exposcente necessitate adjungantur Politicae Personae Jurisperitae, evocandae per Dominos Superintendentes; non tamen interessatae, vel affinitate vel consanguinitate junctae.

IXo. Causae maioris momenti, ut pote Haereseos, adulterii, et aliorum scelerum, contra aliquem Ministrorum, Diaconorum, et Rectorum motae ad Superintendentes deferantur; Qui convocatis ex qualibet fraternitate, ad inspectionem suam pertinente. viris praecipuis, imo etiam Juris peritis politicis, causam diligenter cognoscent, et convictum sceleris, pro qualitate delicti, aut dignitate Pastoralis exuent, et exactorabunt, beneficioque privabunt, et Magistratui politico puniendum comittent. — causae minores, Inspectoribus, et Senioribus proponatur, in Fraternalibusque dijudicentur, ne et Senioris dignitati, quicquam derogetur, et Superintendens negotiorum multitudine obruatur.

Xo. Minister ad aliquam Parochiam vocatus sistat se prius Superintendenti, Inspectori, vel certe Seniori ejusdem Comitatus, si longius dissitus fuerit Superintendens: eam solum ob causam, ut ostendat suum consensum in vita et doctrina, et an legitimam habeat vocationem.

XIo. Si quis tamen vel Actor, vel in causam attractus iudicio et deliberatione Senioris eiusque Decanorum, in ea, ad quam pertinent Fraternalitate, contentus esse noluerit, et ad Superintendentem appellaverit, tum Superintendens erit, illius loci, paria actorum, et deliberationis, ad eodem Seniore poscere, et rectene, an minus iudicatum sit cognoscere. Si recte, et iuste deliberatum censuerit, confirmet; sin aliquid desiderari viderit, denuo rem revideri, in eadem Fraternalitate demandet, adhibitia etiam si opus fit, ex alia Fraternalitate viris iudicio pollentibus, et minime suspectis. Ulterius appellare non liceat, et expensas pars convicta refundat.

XIlo. Ministros Ecclesiarum suae inspectioni commissos, non ex privato affectu, vel arbitrio, sed secundum leges regat, atque iudicet Superintendens: Contumaces, si post unam, aut alteram admonitionem obedire pertinaciter noluerint, vel recussaverint, communicato prius cum Magistratu loci politico, Inspectoribusque, et senioribus consilio, excommunicet; et si in gradu aliquo honoris fuerint, deponat.

XIIIo. Si quis Ministrorum — erit ad instantiam cuiusquam Actoris; Is ipse Actor acceptis a Superintendente Citatoriis, deferet eas ad suum Seniore, seu Inspectorem, qui medio unius vel alterius Ministri citationem exequentur.

XIVo. Quia saepe numero accidit, quod Superintendentes, Inspectoresque, et ipsi Ministri inique per nonnullos laesi, pro rectoribus indigeant: statuimus, ut Superintendentes, vel Inspector sive Ministri, per quemcunque; tandem laesi in Comitatus politicum Magistratum primum domesticum, tandem etiam si necesse fuerit superiores requirant opemque ab ipsis implorent: qui alioquin protectionem suam illis denegare non debent.

XVo. Si quae contubernia habent privata sua privilegia, seu quascunque praerogativas, et libertates, si eae non pugnant cum vera Religione, et praesentibus hisce constitutionibus, conservari in eodem usu per Superintendentes debeant.

XVIo. Haec omnia praemissa, quo firmiter observentur, et in suo permaneant vigore, iidem Domini Superintendentes post solennem sui ad officium hoc inaugurationem, in Ecclesia hac Solnensi publice factam Juramentum deposerunt in hunc modum, futuris etiam temporibus, necessitate poscente, servandum.

Juramentum.

Ego N. Dominorum Ministrorum in Comitatus T. et T. degentium Superintendens juro coram Deo vivo, Patre, filio et Spiritu Sancto, et promitto, quod ego in vita mea nullam aliam Doctrinam docebo, et promovebo, publice vel privatim, praeter eam, quae scriptis Prophetis et Apostolicis continetur: Quae in Confessione Augustana Carolo V. Imperatori Augustae Vindelicorum, Ao. 1630 exhibita tum in Formula Concordiae comprehensa habetur. Quam Confessionem, ut et Domini Seniores, et Domini Ministri, curae meae commissi, profiteantur, et doceant diligenter, ac serio invigilabo, et curabo. Dominis Ministris Ecclesiarum, et toti gregi, a me dependenti, adjuvante me Spiritus Sancti gratia, sic praeesse studebo, uti bonum ac fidelem animarum Pastorem, et Divini Verbi Praeconem decet. Leges tam Contuberniorum, singulorum Comitatum, et Districtuum, Dominis Ministris quam Mihi, in hoc officio Superintendentis praescriptas observare, et per cunctos, et singulos, ad meam inspectionem pertinentes, observari facere, easque manu tenere annitar. Haec omnia, quod pro mea virili adimpleri studebo, ita me Deus adjuvet, Pater, Filius, et Spiritus Sanctus, et mea Christiana fides. Amen.

In quorum omnium fidem, et firmitatem perpetuam, praesentes literas nostras, sigillis usualibus, et chirographis nostris roboratas, erigendas, dandasque esse duximus, et concedendas. Actum, et Datum in Oppido praenotato Solna, die trigesima Martii Anno Domini Millesimo Sexcentesimo, Decimo, suprascripto. —

25.

Recenti tenent memoria generosae, prudentes ac circumspectae D. D. Vest. qualiter hisce superioribus temporibus per D. D. Regnicolas Confessioni Augustanae addictos laboratum, effectumque, et publicis Regni constitutionibus per suam Regiam Maiestatem Dominum nostrum Clementissimum solemniter confirmatis, signatum, sancitum, et stabili-

tum sit, ut videlicet ad praecavenda inter Status, et Ordines Regni aliqua odia, et dissensiones, quaelibet Religio suae Professinis superiores, et Superintendentes habeat. Quem articulum tamquam summe necessarium, quum ex officio, et auctoritate Palatinali ad effectum deducere, et manutene-
re velimus, generalem Synodum reverendis D. D. Ministris in vicinis hisce decem Comitibus Cis-Danubianis commorantibus, in oppido Solna ubi nimirum et nos ipsi commode praesentes esse possimus, ad 28 huius mensis martii diem, ante nostrum videlicet in superiores huius Regni partes, quem iam apparamus, discessum, indicendam, et promulgandam esse duximus. Quocirca generosas, prudentes, et circumspectas D. D. Vestras amice rogamus, et requirimus, velint ad eundem Diem unum ex D. D. Concionatoribus, et alterum ex Civibus suis, si eisdem placuerit, in praedictum Oppidum Solna emittere, qui ibidem una nobiscum de eligendis, et creandis huiusmodi Superintendentibus, Deo auspice, tractare, ac certi aliquit, quod pro firmo, ac rato habeatur, ab omnibusque eandem Confessionem Augustanam amplectentibus observetur, finaliter concludere possint, et sciant. — Datum in arce nostra Bitscha 13-tia martii anno 1610 Gen. Prud. et circumsp. D. D. Vestr. Amicus benevolentissimus C. Georgius Thurzo. —

Menoslov predplatiteľov.

Akay Vincenc.
Ballay Károly 5 výt.
Borčický Ladislav.
Brommer Ignác.
Borik L.
Bugala Eduard.
Brezányi Štefan.
Balogh Ignác.
Berender Max.
Begyás Károly.
Bicsánszky Anton.
Dr. Bicsánszky Štefan.
Bajer Fraňo.
Brogyányi Árpád.
Budatýnsky Ján.
Bartáky Anton.
Čelko Ignác.
Čelko Štefan.
Čelko Pavel.
Čajda Štefan.
Čulen Martin.
Ďurišš Jozef.
Ďurišš Ďurko.
Ďurišš Andrej.
Ďurčánsky Štefan.
Dávid Štefan.
Folkmann Pavel 3 výt.
Folten Ignác.
Gerometta Eugen.
Gottschár Ján.
Hoffstädter Ján.
Hainrich Adalbert.
Hulyák Berco.
Hoffmann Ján.
Hoffmann Alojs.
Horváth Štefan.
Kalinay Benjamin.
Khade Dominik 2 výt.
Kemka Ďurko.
Kada Jozef.
Kianička Štefan.
Kempný Michal.
Kompánek Jozef 3 výt.
Keresztesy Žigmund.
Dr. Korauš.
Karáz Jozef.
Lord Michal.
Látkóczy Alexander.
Lombardini Arthur.
Moravčík Ján.
Motkó Árpád.
Milec Ján 2 výt.
Marčiš Jozef.
Marčiš Štefan.
Mráz Anna.
Mráz Fraňo.
Martinček Franc.
Morvitz Franc.
Milch Žigmund.
Nevoral Gustáv.
Novosád Ďurko.
Dr. Neuberger Ignác.
Ondruš Ignác.
Oblidalovič Anton.
Podivinský Franc.
Poradovský Robert.
Padala Pavel.
Pokorný Fraňo.
Petko Michal.
Potuček Ján.
Proháska Albin.
Pekárik Jozef.
Priborský Anton.
Rehák Ján 2 výt.
Riššák Jozef.
Rada Ignác.
Retter Martin.
Šeffčík Žigmund.
Steiner Šimon.
Šulgan Jozef.
Šutek Ján.
Dr. Schauer Julo.
Stráňavsky Franc.
Sasinek Viktor.
Šeffčík Rehor.
Škultety Jozef.
Trúchly Alojs.
Tvrдый Andrej.
Tvrдый Ignác.
Tombor Viktor.
Treskoň Štefan.
Thursky Ján.
Dr. Uhlyárik Gedeon.
Veyl Ludevit.
Vítal Alexander.
Zlatháry Jozef.
Zaymus Romuald.
Zaymus Jozef.
Žilina mesto 10 výt.
Žabkay Ján.

